

que es manifesta de manera informal i poc burocratitzada.

7.1.5. Els dinàmismes de la participació

Finalment hem afirmat que participar suposa prendre part d'un projecte de vida col·lectiva mitjançant diferents dinàmismes. Entendrem per dinàmismes, aquells mitjans a través dels quals es pot manifestar, expandir i canalitzar la participació. Aquests dinàmismes, així com la disposició dels mateixos, vindran determinats per les característiques institucionals del marc convivencial. Però a trets generals direm que la participació en un projecte de vida col·lectiva es podrà canalitzar a través dels diferents espais o **àmbits** d'aquesta vida col·lectiva, entenent per àmbits els diferents aspectes de la vida col·lectiva en que es pot participar.

D'altra banda, la participació es podrà també canalitzar i manifestar en els diferents **nivells** de socialització que es donin en una col·lectivitat determinada, des dels grups naturals reduïts al context més institucional.

Tenint en compte la idea de participació que hem exposat, un altre dels dinàmismes de la participació serà els diferents **moments** del procés de la mateixa, entenent que quan en més moments d'aquest procés es participi, major grau de participació hi tindran els subjectes.

Finalment el darrer dinamisme faria referència al **tipus** de participació, entenent que aquesta es pot canalitzar i manifestar de manera més formal o més informal.

Així doncs, i recollint tot el que hem expressat fins ara entenem que el model de participació que oferim s'emmarca en un context institucional i comunitari determinat en el que s'hauran de donar unes condicions

ambientals concretes, un clima afectiu positiu i un ambient democràtic, i en el que els subjectes hi prendran part mitjançant processos de participació guiada que vindran mediatitzats per la disposició de determinats dinamismes. (veure figura 7.1)

Model de participació

Context institucional i comunitari

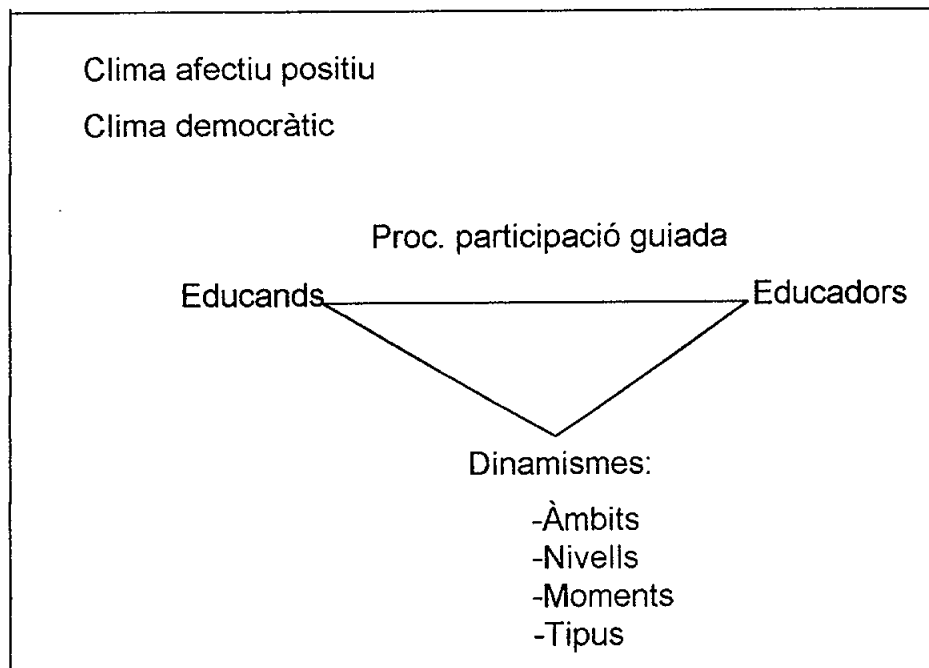

Figura 7.1

Entenem que aquest model de participació s'inscriu en un context institucional i comunitari obert, i per tant en constant interrelació amb l'entorn social i cultural més immediat que intervindrà d'aquesta manera orientant i guiant el procés de participació cap unes fites determinades.

Anem ara a analitzar amb més detall quins pensem que són els dinamismes més propis de la participació en els centres de temps lliure.

7.2. Els dinamismes propis de la participació en els centres de temps lliure

Tenint en compte el trets d'identitat dels centres de temps lliure així com la revisió que hem fet sobre la tradició participativa dels mateixos, hem mirat de determinar els dinamismes que pensem més s'adeqüen a aquesta realitat i que queden representats en la figura 7.2.

Dinamismes de la participació en els centres de temps lliure

ÀMBITS DE LA PARTICIPACIÓ	NIVELLS DE PARTICIPACIÓ	MOMENTS DE LA PARTICIPACIÓ	TIPUS DE PARTICIPACIÓ
-Activitats	-Subgrup al	-Presa de decisió	-Formal o organitzada
-Quotidià	-Grup al	-Preparació	
-Vida dels grups	-Intrainstitucional	-Realització	-Informal o espontània
	-Extrainstitucional	-Valoració	

Figura 7.2

7.2.1. Els àmbits de la participació

Fan referència al tipus de coses **en què es participa**. Tenint en compte la realitat dels centres de temps lliure podríem parlar de tres grans àmbits: La participació en **activitats**, en tots els aspectes referents a **l'organització dels grups** i finalment la participació en el **quotidià**.

-Les activitats: La participació dels nois/es en les activitats farà referència a dos aspectes fonamentals: d'una banda a com incideixen en els

diferents moments del desenvolupament de les mateixes: gestació, preparació, realització i valoració de les mateixes i d'altra banda a com les viuen els nois/es, quin nivell d'il·lusió, d'engrescament, de ganes hi posen.

Tot i que ja hem comentat en el capítol cinc que potser no són les activitats l'àmbit més important o l'element més significatiu dels centres de temps lliure, sí que podem afirmar que tot el que es viu als centres gira entorn les activitats que s'hi fan de manera que la resta d'àmbits s'estructuren i s'organitzen generalment en funció de les activitats. Però insistim que les activitats poden ser moltes vegades una excusa per a propiciar un determinat tipus de convivència, de qualitat relacional, de formació en valors.

D'altra banda la diversitat d'activitats que s'hi realitzen als centres ens permetrà també veure com els infants incideixen en els diferents moments de la participació, com en el cas dels grans projectes d'activitats: empreses, festivals, excursions... En canvi hi haurà activitats on la seva participació quedarà més reduïda al moment de la realització com el cas dels jocs ja organitzats.

-Organització de la vida col·lectiva: Hi ha tot una sèrie de situacions de participació que fan referència a qüestions d'organització de la col·lectivitat. Ens estem referint a totes aquelles situacions que intenten estructurar, sistematitzar, posar ordre,...tot un seguit d'aspectes dels que en destaquem com a més significatius els següents:

-El marc normatiu i la regulació de conflictes: vol dir participar en l'establiment i compliment d'aquelles normes relatives al comportament dels subjectes en relació a les coses i a les persones, les relatives a la distribució de l'espai i l'establiment d'un ritme o horari.

-Tasques i responsabilitats: participació en la determinació i organització de les tasques a fer i responsabilitats a assumir ja siguin referides a la vida del grup (secretari, neteja, material...) com a les activitats (controls gimcana, tallers,...)

-En la determinació i composició dels grups: Participar decidint la configuració dels diferents subgrups, grups de treball, comissions,....

-En la vida quotidiana: Fa referència, com ja hem vist al capítol cinc, a la participació que es genera en les estones d'activitats no especialment programades o planificades. El que els mateixos monitors i nois/es anomenen "estones de temps lliure" i que permeten realitzar les activitats més pròpiament autotèliques on els infants poden participar en la regulació dels seus conflictes de manera més espontània. Serà justament en aquests moments on es podrà anar gestant el clima i el context necessari per a que es produeixi un nivell òptim de participació.

7.2.2.Els nivells de participació

Ja hem dit anteriorment que la participació suposava prendre part d'una vivència col·lectiva i justament els centres de temps lliure són marcs de convivencialitat on aquesta participació pot prendre una especial significació. Dins aquests centres però, encara podem distingir quatre grans nivells de participació: el grupal, el subgrup, l'intrainstitucional i l'extrainstitucional.

-Subgrup: fa referència a la participació del subjecte en els grups petits, els que hem anomenat en el capítol cinc patrulles, colles, grups base o grup de serveis. En algunes circumstancies, aquests petits grups poden ser creats intencionalment pel grup de monitors/caps però tal i com diu J. Franch es tracta d'aquells grups on els noi/es "escullen personalment els

seus companys en funció d'afinitats, de l'atzar d'una bona relació, de diverses formes d'atracció mútua o unilateral"¹⁵⁶.

En qualsevol cas direm però que es tracta dels marc per establir relacions més íntimes i intenses.

El petit grup seria potser l'àmbit de participació més privilegiat en el sentit que, tenint en compte les seves petites dimensions (2-6 nois/es), permet ser "governable des del seu dedins: tant les decisions i la realització de les activitats que emprèn com els conflictes de relació que puguin presentar-se són fàcilment regulables pels propis nois"¹⁵⁷

-Grupal: Fa referència a la participació del subjecte dins el seu grup d'edat. Es un marc de relació més ampli on s'inscriuen els petits grups. El grup d'edat o aquesta col·lectivitat més amplia és l'espai de relació que permet elaborar grans projectes, intercanviar i obrir-se als altres. Al ser un grup de dimensions més àmplies, necessitarà establir mecanismes més institucionalitzats per a poder facilitar les comunicacions i assegurar la participació de tothom. L'assemblea esdevindrà potser el mitjà més important de participació i regulació dels grups tot i que no serà l'únic.

-Intrainstitucional: La institució és el marc més general on s'inscriuen tots els grups, les activitats, el quotidià i la relació educativa. Per tant, la participació institucional farà referència a la participació del subjecte i del grup en tot allò que afecta a la totalitat del centre d'esplai o de l'agrupament, activitats conjuntes amb tots els grups (festivals, celebració festes populars, colònies..., en els diferents òrgans de decisió i organització del centre (consells d'esplai, assemblees generals..). Es el marc que permet regular els intercanvis entre els diferents grups d'edat.

---

156 FRANCH, J.: *El lleure com a projecte.*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1885. P. 33

157 Idem p. 35

-L'extrainstitucional: Fa referència a la participació del grup en totes aquelles entitats de la zona, comunitat i barri. Seria doncs aquella implicació del grup en tot allò que està fora de la institució o del centre/agrupament (vinculació i participació amb altres centres de lleure del barri, associacions de veïns, consells d'ajuntament...) Es potser l'àmbit de participació més social. També seria l'àmbit de participació amb els respectius moviments (trobades de zona, aplecs...)

7.2.3. Els moments de la participació

Ja hem comentat anteriorment que la participació és un procés llarg que no s'esgota en la presa de decisions tot i que aquest moment sigui el més significatiu. En aquest sentit podríem definir quatre fases o moments en el procés de participació: La presa de decisió, la planificació, la realització i la valoració o anàlisi. Malgrat entenguem que la participació suposi prendre part en totes i cadascuna d'aquestes fases, hi haurà situacions en les que no podrà o no convindrà que sigui possible. Malgrat tot, això no voldrà dir que no es produeixi participació sinó que ens permetrà mesurar en quin grau es produeix aquesta.

La presa de decisió : Com ja hem indicat en altres moments, la participació més complerta, la real, la que suposa un nivell més elevat d'autonomia és la participació en la presa de decisions. Generalment, tal i com indica Sanchez,M. (1991)¹⁵⁸, la presa de decisió és un procés que passa també per diferents fases: informació, expressió d'opinió, decisió, execució de la mateixa. Tot i que aquest seria el procés formal a seguir hem de tenir present que potser als centres de temps lliure moltes vegades les decisions es prenen de manera molt espontània i ràpida i potser els mecanismes de presa de decisió estiguin poc formalitzats.

---

¹⁵⁸ SANCHEZ,M : *La participación, metodología y práctica*. Madrid,Editorial Popular, 1991.

En el procés de presa de decisió caldrà determinar els següents aspectes significatius:

-Qui pren les decisions. Quin nivell de protagonisme tenen els nois/es

-Com es prenen les decisions, quin procés es segueix i quins mecanismes s'utilitzen.

-En quins àmbits incideixen aquestes decisions: activitats, quotidià, vida dels grups.

La planificació: Després d'haver pres una decisió caldrà, en moltes ocasions elaborar un pla d'intervenció per tal de dur a la pràctica la decisió presa. La participació real ha de suposar un **compromís d'acció** en aquells acords presos. Les decisions que facin referència a aspectes puntuals i concrets no necessitaran planificació però en moltes ocasions una decisió presa suposarà elaborar un pla d'intervenció, es a dir, suposarà planificar l'acció. (per exemple planificar la participació en una cercavila pel barri amb d'altres grups o en un "Festival" de fi de curs).

La planificació de l'acció pot fer referència als diferents nivells de participació: grupal, subgrupal, comunitària o institucional i en funció dels nivells els mecanismes que s'utilitzin per a la seva execució podran estar més o menys formalitzats.

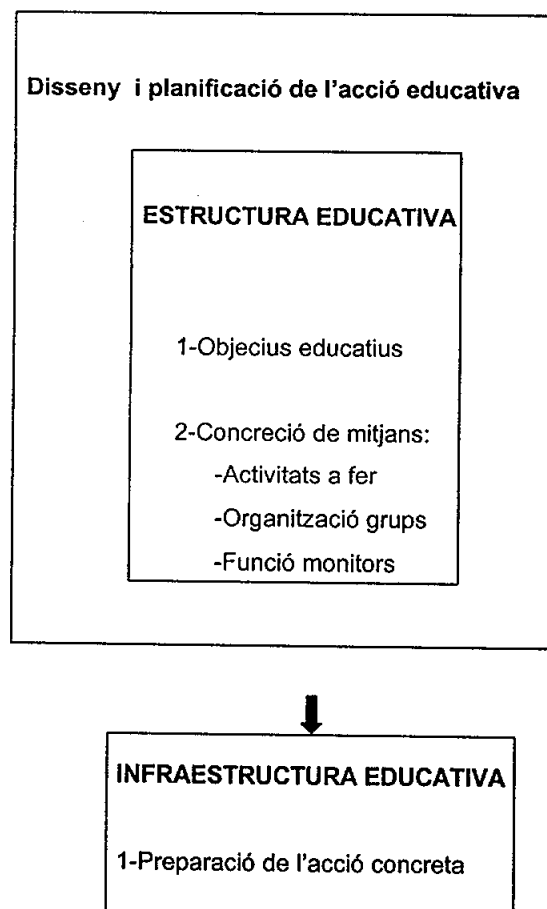
D'altra banda la planificació inclou també la presa de decisions referides als diferents elements que intervenen en el procés de la mateixa i que poden quedar representats en les figures 7.3 i 7.4.

Com podem veure aquests quadres fan referència a la planificació de les activitats però al voltant d'aquestes els nois/es poden també participar en l'organització dels grups, distribució de responsabilitats i càrrecs.

La realització: La participació en la realització suposa prendre part de

manera activa en l'acció tant d'activitats com d'altres aspectes organitzatius que afectin a la vida del grup. Ja hem comentat anteriorment que el més important dels centres de temps lliure no és el tipus d'activitats que es realitzen sinó el com es fan i es viuen aquestes ja que es tracta d'una acció caracteritzada per l'animació. En aquest sentit, com ja hem indicat anteriorment caldrà veure quin és el grau de satisfacció, gaudiment i diversió dels nois/es.

Escoles de l'Esplai de Catalunya: *Per educar en l'Esplai... Formació bàsica per a monitors.*
Barcelona, Pleniluni, 1988, P. 42

Figura 7.3

Infraestructura educativa: preparació de l'acció concreta

QUÈ	QUI	COM	QUAN	A ON	QUANT
Tasques a fer	Distribució de responsabilitats	Establiment de mitjans necessaris	Temporalització	Determinació de l'espai	Costos econòmics

Movimiento Scout Catolico : *Scouts. El desafio de la aventura*. Barcelona, Movimiento Scout catolico, 1989, p. 95.

Quadre 7.4

Valoració: Finalment també podem parlar de la participació dels nois/es en aquells aspectes que suposen realitzar un anàlisi i valoració de les activitats fetes així com de l'evolució del propi grup o del centre.

La participació en la valoració i anàlisi de tot el que implica la vida col·lectiva és l'element que pot permetre l'evolució tant individual com del grup. El moment que permet recollir les crítiques, noves propostes, reconduir processos....

Aquests moments poden estar més o menys instituïts en els grups o poden ser fruit d'accions més espontànies.

7.2.4. Els tipus de participació

En els centres de temps lliure, i sobretot per la importància qualitativa del quotidià i la poca institucionalització metodològica, es promou bàsicament un tipus de participació informal, espontània i no burocratitzada. Malgrat tot, i en funció de diferents factors condicionants com les dimensions d'un grup o la institucionalització de determinades formes d'intervenció, aquesta participació es pot veure reforçada i estimulada per una participació més formal. Per tant, en els centres de lleure podrem trobar també mecanismes i instruments de participació formal i informal.

-Formals: Són tots aquells mecanismes que el centre té clarament instituits i que s'utilitzen explícitament i amb clara intencionalitat com a eines per a prendre decisions, opinar, organitzar-se, manifestar-se, informar... Ens estem referint doncs per una banda a les *reunions i assemblees* dels diferents grups o del centre que estan programades o es fan amb una certa regularitat i que representen un lloc d'encontre interpersonal per a decidir, expressar, opinar... i per tant on s'utilitza el diàleg com a eina fonamental de regulació.

Per altra banda també podríem distingir *altres formes de vehicular la participació* que no serien a través del llenguatge oral o del diàleg sinó bàsicament a través del llenguatge escrit o la comunicació visual, ens estem referint a elements com les cartelleres, bústies, revistes o butlletins o qualsevol altre element que s'hagi creat explícitament per a vehicular la comunicació, l'expressió i la participació.

- Informals: Entendríem per mecanismes de participació informal qualsevol eina que serveixi per expressar, opinar, intercanviar, dialogar, decidir, comunicar-se... però que s'ha creat de manera espontània, sense una planificació o consciència explícita per aquests fins i que per tant seran formes de participació no institucionalitzades en el centre. Ens estem referint, per exemple, a una trobada en un bar entre els nois i els monitors en la que de manera espontània van sorgint en el diàleg d'uns i altres propostes, suggeriments, idees....que poden incidir en la vida del grup.; als diàlegs i encontres espontanis entre els diferents components del grup i del centre i que s'aprofiten per comentar, decidir, expressar o regular diferents situacions, a les estones de participació en activitats lliures, espontànies o no programades prèviament.

7.3. Conclusions

El model que hem volgut exposar en aquest capítol, l'hem elaborat, d'una banda a partir de les reflexions que ens han suscitat les diferents aportacions teòriques analitzades en aquesta primera part de la investigació, i d'altra banda a partir del coneixement personal fruit de força anys d'intervenció educativa en aquest sector. Malgrat tot, pensem que en la segona part que tot just s'iniciarà, caldrà contrastar-lo empíricament per tal de veure fins a quin punt s'adequa a la realitat actual dels centres de temps lliure, i alhora per tal de poder-lo exemplificar, il·lustrar i redefinir, si cal, amb més profunditat.

**2ª PART: CONTRASTACIÓ EXPLORATORIA
DEL MODEL: APROXIMACIÓ EMPÍRICA A LA
REALITAT**

8. INTRODUCCIÓ

Recordem que la finalitat última d'aquesta recerca es poder elaborar un model teòric explicatiu i comprensiu de la participació en els centres de temps lliure.

Acabem de veure, en el capítol antecedent, que la participació és un fenomen complex en el que intervenen diferents aspectes o dinamismes. La nostra intenció serà abordar el fenomen en la seva totalitat i malgrat en puguem determinar diferents variables per tal d'analitzar-lo amb més profunditat, el nostre interès es centrarà en copsar les diferents interrelacions existents entre aquestes i com afecten en la seva concepció general.

Partint doncs, d'aquest enfocament holístic entenem que el principal objectiu d'aquesta part serà:

.- Explorar, descriure i explicar com és, com s'entén i com es viu la participació dels nois/es de 12/14 anys en els centres de temps lliure

Entenem que aquesta exploració i aproximació a la realitat viva i concreta dels centres de temps lliure és un pas previ i necessari per a la posterior reelaboració del model en el que s'ofereixin també elements per a poder propiciar un major grau de participació dels nois/es.

Essent conscients de la impossibilitat d'efectuar un estudi acurat de la participació en els diferents sectors d'edat que acullen els centres de temps lliure, hem volgut centrar el nostre estudi en el grup de nois/es de 12-14 anys ja que com assenyalen diversos autors, Piaget, Kohlberg, és l'edat d'explosió de l'autonomia i per tant aquella en la que les possibilitats reals de participació en la presa de decisions són psicològicament més elevades. Amb això no volem afirmar que no es pugui o, menys encara, no es cregui necessari treballar la participació en edats més primerenques. Ans al

contrari som conscients que l'exercici de la participació cal començar-lo ja des de la primera infància per tal que realment es pugui assolir amb plenitud en edats posteriors.

8.1. Metodologia i procés seguit:

Des del punt de vista del procés que seguirem podem dir que es tracta d'una investigació en la que hem utilitzat tant la deducció com la inducció.

Com hem apuntat anteriorment, la nostra intenció és l'elaboració d'un model teòric però la mirada concreta que farem de la realitat no es una mirada "ingènua", no es una mirada desproveïda d'idees preconcebudes. Es ja una mirada en una determinada direcció, una mirada que parteix d'una certa conceptualització prèvia i que pretindrà contrastar, il·lustrar i ampliar aquesta conceptualització. Així doncs, les dades que obtindrem seran, en part, un reflex d'aquests conceptes previs però la nostra intenció es mantenir-nos oberts per a poder captar aspectes nous que no teníem previstos, qualsevol tipus de variable que ens pugui ajudar a enriquir i ampliar la teoria.

Podem dir que hem seguit doncs un procés que va de la deducció a la inducció i de la inducció a la deducció.

D'altra banda, tenint en compte la complexitat del fenomen a estudiar la nostra voluntat serà per una banda poder oferir un model que pugui ser el suficientment ampli i profund alhora com per a que la diversitat de centres de temps lliure se'n puguin sentir reconeguts. En aquest sentit, podem dir que la recerca ha cercat extensió i intenció alhora, validesa externa i validesa interna.

La nostra intenció serà abordar la participació des de la seva realitat més concreta, propera i quotidiana possible. En aquest sentit ens interessa elaborar un model que sigui proper, real i contextual. A tal efecte entenem que caldrà primer informar-se i saber què pensen els dirigents dels centres de temps lliure sobre la participació en els centres. Quina opinió tenen aquests respecte a com es practica i viu la participació en els mateixos.

Pensem que la millor manera d'abordar aquesta qüestió serà a través de la tècnica del qüestionari que alhora ens aportarà la validesa externa que abans apuntàvem.

D'altra banda i procurant també cercar la validesa interna, pensem que caldrà també veure amb els propis ulls com es viu la participació i per tant, des d'una postura més objectiva poder captar els fets externs, les situacions, reaccions i activitats dels subjectes que configuren el fenomen de la participació.

Així doncs, prenen com a base les sis dimensions que E. Bericat¹⁵⁹ apunta per tal de definir l'orientació metodològica d'una investigació social, (sincronia-diacronia; extensió-intensió; objectivitat-subjectivitat; anàlisi-síntesi; deducció-inducció; reactivitat-neutralitat) podem afirmar que hem optat pel disseny d'una investigació que integra tant l'orientació quantitativa com la qualitativa, tractant-se doncs d'una investigació aplicada multimètode.

El disseny d'aquesta investigació ha suposat l'establiment de tres fases seqüencials diferenciades en la que cadascuna d'elles ha aportat informació necessària per al disseny de la fase posterior i alhora ha ajudat a ampliar la informació sobre el fenomen a estudiar: la participació. Les tres fases que tot

---

¹⁵⁹ BERICAT, E.: *La integración de los métodos cuantitativo y cualitativo en la investigación social*. Barcelona, Ariel, 1998.

seguit justificarem són : fase exploratoria; fase de generalització; fase d'aprofundiment.

8.1.1. Fase exploratoria

La primera fase de la investigació pretén explorar la realitat concreta dels centres de temps lliure, a partir d'un primer contacte breu i d'ubicació general, per tal de poder dissenyar el qüestionari de manera més contextualitzada, utilitzant un llenguatge i terminologia pròpia de la realitat dels centres de temps lliure, i també per tal de conèixer el terreny en el que posteriorment realitzarem l'etnografia.

Per a cobrir els objectius d'aquesta primera fase utilitzarem l'observació exploratoria ja que considerem que és la millor manera d'aconseguir un primer acostament a la realitat que ens ajudi a clarificar i a contrastar les primeres intuïcions establertes en el model plantejat. Aquesta primera observació es va realitzar de manera asistemàtica per tal de poder prendre nota de qualsevol comportament, conducta, situació o context que ens ajudes a comprendre millor la globalitat del fenomen i ens ajudes a precisar i organitzar el procés posterior.

Seguint les aportacions de Mª Teresa Anguera ¹⁶⁰, entenem que aquesta primera observació exploratoria és important perquè:

-a) Ens aportarà informació sobre el que realment podrà ser observat posteriorment, sobre les dificultats en les que ens podrem trobar i sobre unes primeres regularitats existents, que en el nostre cas caldrà contrastar amb les intuïcions teòriques establertes inicialment. En definitiva ens permetrà tenir un primer coneixement sobre el terreny en el que es realitzarà

---

¹⁶⁰ ANGUERA, M.T.: *Metodologia de la observacion en las ciencias humanas*. Madrid, Catedra, 1992.

la investigació.

b) Ens ajudarà a organitzar i a dissenyar el procés posterior

8.1.2. Fase extensiva i generalitzadora

En la segona fase, i per tal de poder contrastar les variables establertes en l'esbós de model teòric amb l'opinió que els mateixos monitors/es-caps tenen del fenomen de la participació s'ha utilitzat la tècnica del qüestionari amb la voluntat també d'aconseguir dades generalitzables que permetin donar validesa externa al model.

D'altra banda les dades del qüestionari ens han permès dissenyar també l'etnografia posant especial èmfasi en aquelles variables que, per la seva complexitat, seran difícils d'abordar des del qüestionari, com és el cas del context i el clima de la participació i també en aquelles variables que els resultats apuntin com a més significatives

8.1.3. Fase d'aprofundiment: explicativa i comprensiva

Les dades numèriques aportades en el qüestionari ens permetran generalitzar i fer-nos una idea global del que pensen els monitors-es/caps sobre el fenomen de la participació però no ens permetran escorcollar com funcionen els diferents dinatismes de la participació en la diversitat de situacions i contextos en els que es produeix la mateixa. Es per això que en aquesta tercera fase es pretindrà reelaborar el model teòric a partir de la il·lustració i explicació en profunditat i de manera contextualitzada de com opera el model en la realitat. A tal efecte s'ha optat per la tècnica de l'etnografia, amb la voluntat, com ja hem apuntat anteriorment, de donar validesa interna al model.

Hem optat per aquesta tècnica perquè tal i com assenyalen alguns autors, Goetz, J.P. i Lecompte M.D. (1988), Woods, P. (1986), està especialment indicada en els casos en que es pretén descobrir, descriure o reconstruir analíticament els fenòmens que es produeixen en el si de determinats grups o escenaris amb la finalitat de generar i perfeccionar, com és el nostre cas, categories conceptuals o bé comparar els constructes i postulats generats a partir de l'observació del fenomen en diferents escenaris.

L'etnografia és doncs una tècnica que permet a l'investigador introduir-se en el si de determinats grups, col·lectius i situacions per tal de poder captar directament els comportaments, conductes, actituds i contextos en el que es produeixen determinats fenòmens. Entenem doncs, que la informació aportada per aquesta és la que millor ens ajudarà a assolir l'objectiu d'aquest capítol.

En aquest sentit no totes aquestes fases gaudeixen del mateix estatus dins el global de la investigació. Així doncs, i considerant l'especial rellevància que té la darrera fase, entenem que, malgrat es tracti d'una investigació que integra tant la dimensió quantitativa com la qualitativa, aquesta darrera té un pes molt més significatiu en el global de la investigació.

Finalment i seguint les aportacions fetes per E.Bericat¹⁶¹ sobre la integració dels mètodes qualitatius i quantitativs hem de dir que pel que fa a la nostra investigació hem seguit tant la estratègia integradora de la complementació ja que hem intentat aportar dades diferents, quantitatives i qualitatives, sobre el mateix fenomen i per tant es tracta de dues visions diferents però complementàries de la participació; com la de la combinació en tant que les dades del qüestionari s'han tingut en compte alhora de

---

¹⁶¹ *La integración de los métodos cuantitativo y cualitativo en la investigación social Op.cit.*

dissenyar l'etnografia i alhora aquesta ha permès aprofundir i ampliar la informació obtinguda en el qüestionari.

9. L'OBSERVACIÓ EXPLORATORIA

9.1. Objectius

Paral·lelament a la revisió bibliogràfica i la fonamentació teòrica es va iniciar una observació exploratòria no participant¹⁶², amb els següents objectius:

- 1.-Adquirir informació el més contextualitzada possible per tal de poder adequar les preguntes del qüestionari a aquesta realitat
- 2.- Conèixer el context situacional del fenomen a estudiar.

9.2. Selecció de la població

Tenint en compte doncs que ens trobàvem en aquest primer moment exploratori es van seleccionar dos centres de temps lliure; el Centre d'Esplai Trencaclosques de la ciutat de Barcelona federat al Moviment de Centres i Esplais Cristians i l'Agrupament Escolta Mossèn Homs federat a Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi per a poder realitzar aquesta primera observació.

El criteri utilitzat per a la selecció dels centres ha estat el de la màxima accessibilitat considerant que, en aquesta primera fase i per als objectius que es perseguien, no era necessari tenir en compte d'altres aspectes.

Tot i que aquesta recerca no té com a objectiu realitzar un estudi comparatiu entre esplais i agrupaments sinó fer un anàlisi global de la participació en ambdós tipus de centres centrant-nos en aquells aspectes

---

¹⁶² Seguint els criteris de WOODS, P. (1989), entendrem per observació no participant aquella en la que l'investigador adopta un paper d'observador passiu i es manté, teòricament, aliè als processos que observa mirant de captar la realitat tal i com s'esdevé amb la mínima interferència possible.

comuns, vam creure igualment oportú seleccionar-ne un de cada per tal de poder copsar millor les singularitats de cadascun d'ells i determinar si hi havia diferències importants que havien de ser tingudes en compte alhora de dissenyar tant el qüestionari com l'observació definitiva.

El temps de durada d'aquesta primera observació va ser breu però, tenint en compte els objectius que es perseguïen considero que fou el suficient. En total es van observar tres sessions, dos de l'Esplai Trencaclosques de Barcelona i una de l'Agrupament Escola Mossèn Homs de Terrassa , amb un total de set hores i mitja.

L'observació es va centrar en la totalitat del grup de nois/es de 12-14 anys tot i que també es van recollir algunes anotacions que es referien a l'organització i funcionament general del centre.

Amb l'objecte d'aconseguir la màxima col·laboració possible per part dels monitors/caps i també dels nois/es es va sol·licitar primer una entrevista amb els responsables dels respectius centres i posteriorment una altra amb l'equip de monitors del grup d'edat objecte de l'observació, en la que es van explicar els objectius de la recerca i es va pactar com s'efectuaria la meua entrada dins el grup.

La bona acollida per part dels monitors/caps, tant de l'esplai com de l'agrupament, van facilitar molt també la bona rebuda que en van fer els nois/es dels respectius grups.

Prèviament a la meua entrada en els grups d'observació, els monitors/caps havien informat als nois/es de la meua futura presència i de la meua funció com a observadora passiva amb motiu d'un estudi que estava fent sobre els centres de temps lliure.

Aquest fet, juntament amb el meu esforç de mantenir en tot moment

una absoluta discrecionalitat, va ajudar a que la meua presència no resultes pertorbadora en cap moment evitant-se així el biaix de reactivitat.

9.3. Procediment de recollida de la informació:

Com ja hem comentant anteriorment per tal d'aconseguir aquesta primera aproximació a la realitat s'ha dissenyat una observació no participant i assistemàtica ja que, tal i com assenyala Anguera ¹⁶³, en aquest estat exploratori l'observació estarà caracteritzada per una atenció poc estructurada però oberta al màxim a tot tipus de comportaments i situacions que es vagin succeint i que permetin copsar tota la globalitat i riquesa del fenomen a estudiar

Per tant, el principal mecanisme de recollida d'informació han estat les notes de camp que es prenen en el lloc i temps d'ocurrència de la sessió.

Tenint en compte que als centres de temps lliure els diferents mitjans educatius que s'utilitzen s'organitzen i estructuren en funció de les activitats que s'hi realitzen, es va utilitzar com a índex per al registre narratiu de les observacions els següents punts que segons Stodolsky¹⁶⁴ configuren l'estructura d'una activitat:

- Trobada
- Inici sessió
- Desenvolupament
- Final

Ahora també es va recollir informació referida als següents punts:

---

¹⁶³ *Metodologia de la observacion en las ciencias humanas Op.cit.*

¹⁶⁴ STODOLSKY, S.: *La importancia del contenido en la enseñanza*. Barcelona, Paidós, 1991.

- Data i duració de la sessió
- Nom del centre
- Número de membres del grup a observar.

Malgrat tot, aquests punts tan sols han estat un mecanisme per a facilitar la recollida de les notes i no s'han de considerar doncs com a categories d'observació.

9.4. Conclusions dels resultats obtinguts

Tenint en compte la importància d'aquesta primera exploració, en el context global de la investigació, adjuntarem els resultats de les notes peses a l'annex nº 1, i exposarem aquí únicament els aspectes que ens han suggerit les mateixes.

Així doncs, aquesta primera exploració m'ha ajudat, bàsicament, a familiaritzar-me novament en la realitat concreta que serà objecte d'estudi i alhora a poder dissenyar millor tant el qüestionari com l'etnografia.

En aquest sentit, pel que fa al qüestionari, hem constatat que:

-La terminologia pròpia dels agrupaments i dels centres d'esplais difereix força en algunes qüestions, com ara el nom atribuït als diferents grups d'edats, a alguns organismes de participació més formal, i a les mateixes activitats. Aquests aspectes caldrà considerar-los alhora de formular les preguntes.

-També he pogut copsar que el model d'intervenció que utilitzen els escoltes, si més no en el centre observat i, pel que em comentaven els mateixos caps, en molts d'altres centres, no acaba de respondre al model teòric d'intervenció que tenen elaborat, concretament pel que fa a la

distribució en sisenes. Aquest serà doncs un aspecte que caldrà també esbrinar.

-Respecte a la participació dels noi/es en la presa de decisió caldrà esbrinar i aprofundir en els següents aspectes:

-Qui pren les decisions

-En quins aspectes de la vida del centre els nois/es poden prendre decisions

-Com es prenen aquestes decisions

-Quins mecanismes i mitjans s'utilitzen per tal de facilitar la presa de decisions de manera democràtica.

-Pel que fa a les activitats, caldrà esbrinar en quin tipus d'activitats hi participen més els noi/es (jocs, tallers, festivals..), com ho fan (en grups reduïts, col·lectivament...) i en quins aspectes del procés de les mateixes.

-Pel que fa a la participació en l'organització de la vida col·lectiva caldrà esbrinar qui estableix els criteris d'organització i regulació i com es produeix la mateixa.

Respecte a l'etnografia caldrà tenir en compte els següents aspectes:

-Quin tipus d'intervencions dels monitors/es afavoreixen i estimulen la participació dels noi/es.

-De quina manera interrelacionen els diferents dinatismes de la participació.

-Quin context pot ajudar a propiciar més o menys la participació.

-El grau de formalitat o informalitat que adquireix el procés de la participació.

Pel que fa a les qüestions més formals, caldrà tenir en compte les dificultats alhora de fer enregistraments en vídeo i fotografies ja que, degut a

l'edat dels nois/es, la presència d'aquests elements poden fer modificar els seus comportaments.

De la mateixa manera, pensem que també serà difícil poder fer observacions en grups reduïts, ja que aquests acostumen a ser de molt pocs membres, dos o tres, i la presència d'un observador aliè inhibeix força als nois/es.

En aquest sentit aquesta primera exploració m'ha ajudat a prendre consciència del tipus de llenguatge, vestuari i estil a adoptar per tal de poder-me fer el més familiar i pròxim possible, evitant així que la meua presència pugui modificar o estovar les seves accions.

10. EL QÜESTIONARI

Per tal d'explorar quin és l'estat general de la participació dels nois/es de 12-14 anys en els centres de temps lliure, s'ha dissenyat un model d'interrogació centrant-nos, sobretot, en la participació en la presa de decisions i procurant obtenir informació respecte a que entenen els monitors/caps per la participació dels nois/es en el centre i com diuen aquells que es viu la participació dels nois/es en els diferents nivells, moments, àmbits i tipus d'aquesta. Per tant, l'objectiu principal d'aquest capítol serà contrastar el model exposat amb les opinions dels caps/monitors dels nois/es de 12/14 anys.

10.1. Procés d'elaboració del qüestionari

El contingut del qüestionari està basat en els aspectes bàsics i comuns de la participació en els centres de temps lliure tenint en compte la realitat d'aquests.

Per a confeccionar el qüestionari s'han tingut en compte l'aproximació teòrica i conceptual al tema de la participació a partir de la deguda fonamentació bibliogràfica així com les aportacions obtingudes en la primera observació exploratoria que, ens han ajudat a contextualitzar al màxim el tipus de preguntes realitzades així com a establir els aspectes en els que caldria aprofundir més.

Abans de la realització definitiva del qüestionari es van realitzar dos proves pilot amb una possible bateria de preguntes que es va passar a un total de 11 monitors/caps de nois de 12/14 anys que no pertanyien a la població final enquestada.

Aquestes dues proves ens van permetre perfilar i acurar al màxim el redactat de les qüestions definitives així com eliminar aquelles que no

aportaven la informació desitjada o bé afegir les que no havien quedat recollides en la prova pilot i que podien aportar informació significativa (veure annex nº 2 i 3)

10.2. Característiques del qüestionari. Aspectes fonamentals

El qüestionari utilitzat en la recerca, i que tot seguit exposem, ha constatat d'un total de 44 preguntes, 5 d'obertes, 10 de tancades i 29 de categoritzades exhaustives i excloents en la majoria dels casos per tal d'evitar inferències i fer un anàlisi el més objectiu possible tenint en compte la complexitat del fenomen a estudiar.

QÜESTIONARI SOBRE LA PARTICIPACIÓ

1-En la majoria dels casos, qui acostuma a **decidir** les activitats que es faran en el grup/unitat al llarg del curs? (només s'admet una resposta)

- Ho decideixen els monitors/caps sense consultar-ho amb els nois/es
- Ho decideixen els monitors/caps després d'haver-ho consultat amb els nois/es
- Ho decideixen conjuntament els monitors/caps amb els nois/es
- Ho decideixen els nois/es
- D'altres. Especifica qui.....

2- En el cas d'haver respost a l'anterior pregunta amb la tercera alternativa, com s'acostumen a prendre aquestes decisions amb els nois/es? (només s'admet una resposta)

- Negociant i establint pactes per consens
- Efectuant una votació
- S'aplica el criteri del monitor
- D'altres. Especifica com.....

3-En quins aspectes de **la preparació** de les activitats participen els nois/es?:

- En la decisió del que s'ha de fer
- En la distribució de responsabilitats
- En la decisió del lloc on es realitzaran
- Cercant els mitjans i materials per a poder-les realitzar
- D'altres. Especifica quins.....
- No hi participen, Ho acostumen a preparar els monitors/caps.

4-Els nois/es acostumen a implicar-se en la realització de les activitats que fa el grup? (només s'admet una resposta)

- Sempre
- Sovint
- Poc
- Es molt variable, en funció del tipus d'activitats.
- D'altres. Especifica.....

5-En quin tipus d'activitats s'acostumen a implicar més? (només s'admet una resposta)

- Jocs
- Tallers
- Debats
- Excursions
- D'altres. Especifica quines.....

6-Acostumeu a fer valoracions amb els nois/es de les activitats que fan? (només s'admet una resposta)

- Sempre
- Gairebé sempre
- Algunes vegades
- Mai

7- Com acostumeu a fer aquestes valoracions? (només s'admet una resposta)

- De manera formal i periòdica
- De manera formal i esporàdica
- De manera informal i periòdica
- De manera informal i esporàdica

8-En quins dels següents aspectes de les activitats participen més els nois/es i en quins menys?. (ordena-ho del 1 al 4 entenent que a 1 participen molt i a 4 gens)

- La decisió del que s'ha de fer
- La preparació de l'activitat
- La realització de l'activitat
- La valoració

9-En què et bases per afirmar que els nois/es participen més o menys? (només s'admet una resposta)

- El nº d'assistents
- El nº i freqüència d'intervencions
- En les ganes i l'esforç de dedicació
- En el nº de decisions en les que prenen part
- D'altres. Especifica que .....

10- En la pràctica el vostre grup/unitat ,habitualment té un sistema d'organització interna de: (només s'admet una resposta)

- Colles/patrulles
- Comissions de treball
- Tot el grup/unitat junts
- Hi ha diferents sistemes d'organització en funció de les situacions.

11- En el cas d'haver respost a l'anterior pregunta amb la primera o segona alternativa, qui acostuma a decidir la configuració de les patrulles/colles, o comissions de treball? (només s'admet una resposta)

- Ho decideixen els monitors/caps sense consultar-ho amb els nois/es
- Ho decideixen els monitors/caps després d'haver-ho consultat amb els nois/es
- Ho decideixen conjuntament els monitors/caps amb els nois/es
- Ho decideixen els nois/es
- D'altres. Especifica qui.....

12- En cas d'haver respost a l'anterior pregunta amb la tercera alternativa, com s'acostumen a prendre aquestes decisions amb els nois/es? (només s'admet una resposta)

- Negociant i establint pactes per consens
- Efectuant una votació
- S'aplica el criteri del monitor
- D'altres. Especifica com.....

13- Si es dona el cas, quins elements feu servir per a que les diferents patrulles/colles, o comissions de treball es comuniquin i es coordinin? (només s'admet una resposta)

- Trobades o reunions dels responsables de colles/patrulles o comissions de treball
- Assemblees de la unitat/grup.
- Els contactes interpersonals del dia a dia
- D'altres. Especifica quins.....

14- Els nois/es acostumen a quedar pel seu compte entre setmana per a preparar activitats que els afecten? (només s'admet una resposta)

- Molt   Sovint   Poc   Mai

15- Es decideixen amb el grup/unitat les normes que han de regular la bona convivència? (només s'admet una resposta)

- Si, totes
- No. No tenim normes de convivència
- No perquè ja venen determinades pels monitors/caps
- Si, algunes
- D'altres. especifica.....

16- En el cas d'haver respost afirmativament en l'anterior pregunta, com es decideixen? (només s'admet una resposta)

- Negociant i establint pactes per consens
- Efectuant una votació
- S'aplica el criteri del monitor
- D'altres. Especifica com.....

17- Què entens per participació?

18- Quin és el tipus de conflicte interpersonal més freqüent al grup?

19-Quin mitjà s'utilitza, habitualment, per solucionar-lo? (només s'admet una resposta)

- Es parla en una reunió de tot el grup
- Es mira de solucionar de manera espontània, parlant-ho amb els nois/es implicats amb el problema
- S'aplica el criteri del monitor
- D'altres. Especifica quin.....

20- Qui acostuma a decidir els objectius a assolir per al propi grup/unitat? (només s'admet una resposta)

- Ho decideixen els monitors/caps sense haver-ho consultat amb els nois/es
- Ho decideixen els monitors/caps després d'haver-ho consultat amb els nois/es
- Ho decideixen conjuntament els monitors/caps amb els nois/es
- Ho decideixen els nois/es
- D'altres. Especifica qui.....

21- En el cas d'haver respost a l'anterior pregunta amb la tercera alternativa, com s'acostumen a prendre aquestes decisions amb els nois/es? (només s'admet una resposta)

- Negociant i establint pactes per consens
- Efectuant una votació
- S'aplica el criteri del monitor/cap
- D'altres. Especifica com.....

22-Feu assemblees amb tot el grup/unitat? (només s'admet una resposta)

- SI   -NO

23- En el cas d'haver respost afirmativament a l'anterior pregunta, amb quina periodicitat? (només s'admet una resposta)

- Setmanal
- Quinzenal
- Quan sorgeix la necessitat
- D'altres

24- En el cas que feu assemblees, ordena de l'1 al 4 per ordre de freqüència, els temes que més s'acostumen a parlar (1 molt freqüents, 4 gens freqüents)

- La planificació d'activitats
- Els conflictes de convivència en el grup
- L'organització de la vida del grup
- La valoració del grup i de les activitats
- D'altres....

25- Quan s'han de fer grups petits per fer alguna activitat, qui acostuma a decidir la distribució d'aquests? (només s'admet una resposta)

- Ho decideixen els monitors/caps sense haver-ho consultat amb els nois/es
- Ho decideixen els monitors/caps després d'haver-ho consultat amb els nois/es
- Ho decideixen conjuntament els monitors/caps amb els nois/es
- Ho decideixen els nois/es
- D'altres. Especifica qui.....

26- Quin mecanisme s'acostuma a utilitzar per a decidir-ho? (només s'admet una resposta)

- Reunió amb tot el grup/unitat
- Es decideix de manera espontània, en el moment de preparar l'activitat.
- S'aplica el criteri dels monitors/caps
- D'altres. Especifica quin.....

27- S'estableixen càrrecs/responsabilitats dins el grup/unitat? (només s'admet una resposta)

SÍ   NO

28- De quin tipus?   Especifica quins/es, en quines situacions (colònies, dissabtes, excursions) i la durada

29- Qui decideix l'assignació de càrrecs/responsabilitats? (només s'admet una resposta)

- Ho decideixen els monitors/caps sense haver-ho consultat amb els nois/es
- Ho decideixen els monitors/caps després d'haver-ho consultat amb els nois/es
- Ho decideixen conjuntament els monitors/caps amb els nois/es
- Ho decideixen els nois/es
- D'altres. Especifica qui.....

30- Es fan activitats al centre que impliquen a tot l'esplai/agrupament? (només s'admet una resposta)

- Molt sovint
- Sovint
- Poc
- Mai

31- De quin tipus?

- Festivals
- Excursions
- Celebració de festes tradicionals
- Colònies/campaments
- D'altres. Especifica quines.....

32- Els nois/es acostumen a participar en la **decisió** d'aquests grans projectes d'activitats? (només s'admet una resposta)

- SI   -NO

33- En el cas d'haver respost afirmativament en l'anterior pregunta, en quin tipus de projectes participen?

34- Els nois/es participen en la preparació d'aquests grans projectes d'activitats?

- SÍ   -NO

35- En el cas d'haver respost afirmativament a l'anterior pregunta, quins mecanismes s'estableixen per preparar les activitats que afecten a tots els grups de l'esplai/agrupament?

- Assemblees generals del centre/agrupament
- Reunions o trobades per comissions
- Consells d'esplai/Agrupament
- D'altres. Especifica quins.....

36-Quins elements de comunicació existeixen entre tots els membres de l'esplai/Agrupament?

- Assemblees o reunions generals de tot el centre/agrupament
- Butlletí o revista interna
- Reunions del Consell d'Esplai/Agrupament
- Cartellera
- Les relacions interpersonals del dia a dia
- d'altres. Especifica quins.....

37- Quin d'aquests elements s'utilitza amb més freqüència?

38- Col.laboreu amb d'altres entitats o centres de la zona o barri? (només s'admet una resposta)

- SÍ   -NO

39- En el cas d'existir alguna col.laboració, com és aquesta? (Si col.laboreu en més d'una entitat, especifiqueu en quines és sistemàtica i en quines esporàdica)

- Esporàdica   -Sistemàtica

40- En el cas de ser sistemàtica, amb quina periodicitat?

41-En el cas d'haver respost afirmativament a la pregunta nº 38, quin mitjà utilitzeu per establir aquest contacte?

- Reunions de zona
- Participació en reunions d'associació de veïns
- Participació en consells parroquials
- D'altres. especifica quins.....

42 - En algun d'aquests casos assisteixen nens com a representants? (només s'admet una resposta)

- Sí
- No

43- En el cas d'haver respost afirmativament a l'anterior pregunta, en quins casos i quin és el seu paper?

44- Voldries afegir alguna cosa més respecte la participació dels nois/es al centre/agrupament?

S'ha optat per aquest model de qüestionari per tal de poder comptar amb una informació el més àmplia, general i objectiva possible sobre el tema que permetés poder abordar la posterior etnografia tenint en compte els aspectes més significatius sobre els que caldria tenir una informació més acurada i aprofundida.

Com ja hem comentat anteriorment, l'objectiu fonamental del qüestionari serà el d'explorar i sobretot descriure com es la participació dels nois/es de 12-14 anys en els centres de temps lliure a partir de la informació aportada pels monitors i caps d'aquest grup d'edat.

Pel que fa al contingut de les preguntes, s'han efectuat qüestions que fan referència als diferents dinamismes de la participació expressats en l'esbós del model efectuat. Qüestions que aporten informació referida als diferents *moments, tipus, àmbits i nivells* de la participació.

Un dels aspectes que s'aborda en el qüestionari és el de la

conceptualització de la participació per part dels caps/monitors dels grups de nois/es de 12-14 anys així com la determinació d'aquells aspectes que aquells consideren com a més importants per a facilitar la seva expressió. Aquests aspectes s'han estimat a través de tres qüestions (la 9, 17 i 44), dues de les quals fan referència explícita al que els monitors/caps entenen per participació i una tercera en la que manifesten tots aquells aspectes que consideren significatius per a treballar la participació en el centre i que no han pogut quedar recollits en la resta que qüestions del qüestionari.

Un altre aspecte que s'ha volgut estimar fa referència a com és **la participació en els diferents moments** dels processos de la mateixa, es a dir, com es participa en la presa de decisió (preguntes 1,2,11,15,16,20,29), tenint en compte dos aspectes: qui pren les decisions i com es prenen aquestes; en la preparació, realització i valoració (preguntes de la 3 a la 7 i la 34) tant d'activitats com de l'organització de la vida col·lectiva.

Un altre aspecte que s'aborda és el dels diferents mitjans i mecanismes que s'utilitzen per canalitzar aquesta participació i que ens permetran determinar de quin **tipus de participació** estem parlant, més formal o institucionalitzada o més informal o quotidiana (preguntes 19,22,23,26,35 i 36).

Finalment s'intenta descriure quins són els **nivells de participació** dels nois/es del centre (preguntes 30,32,28,29,41 i 42)

10.3. Selecció de la població

Amb l'objecte de possibilitar la representativitat de la mostra escollida d'una determinada població se m'oferien tres opcions: una, escollir una Regió (Catalunya); escollir només una comarca procurant que aquesta fos

el més amplia possible ; o bé analitzar la població d'una ciutat.

Essent conscient que les tres alternatives tenien inconvenients per al seu desenvolupament, he descartat aquelles que oferien unes dificultats majors i fins i tot de manifestada impossibilitat.

Així, doncs, escollir la Regió o la comarca em suposava comptar amb uns recursos tant humans, materials com temporals dels que no disposava i que fins i tot s'escapava de la justificació i sentit del mateix treball. En canvi fer l'anàlisi de la població d'una ciutat, en aquest cas Barcelona, em permetia poder abordar la totalitat de la població degut al número de centres existents en la mateixa amb un període de temps relativament breu i amb els recursos humans i materials dels que disposava.

Alhora d'abordar la població de centres de temps lliure de la ciutat de Barcelona s'han pres com a referents els quatre moviments de temps lliure més significatius de la ciutat, pel que fa a tradició, dimensions i institucionalització dels mateixos: el Moviment de Centres i Esplais Cristians (MCEC), Esplais Catalans (ESPLAC), Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi (MEGST) i finalment Escoltes Catalans (EC).

Val a dir, però, que Esplais Catalans ha denegat la seva col.laboració en la recerca i per tant no ha pogut ser inclòs en la població final enquestada.

Pel que fa a la resta de moviments en el següent quadre s'expressa la relació de població finalment enquestada.

	Població total de centres de Barcelona ciutat	Centres finalment enquestats
Moviment de centres i Esplais Cristians	72	49
Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi	38	25
Escoltes Catalans	10	9
TOTAL	120	83

Com podem observar el total de centres enquestats representen el 69% de la població total. Això ens fa pensar que és un tant per cent prou significatiu com per a considerar-lo representatiu de la realitat dels centres de Barcelona.

10.4. Procés i mecanisme d'aplicació

Per tal d'aconseguir el màxim de col.laboració possible, dos mesos abans de l'aplicació del qüestionari es va enviar una carta als diferents responsables de tots els centres a enquestar, a partir de les llistes oficials facilitades pels mateixos moviments, en la que s'explicava el motiu de la recerca i es sol.licitava la seva col.laboració per a la realització del qüestionari. (veure annex nº 4)

Posteriorment i per tal de garantir el màxim número d'enquestats, es va concertar telefònicament una cita amb cadascun dels 120 monitors/caps dels diferents centres de la població total, per a poder aplicar el qüestionari

d'administració directa.

En aquest moment es van produir una sèrie de baixes que queden representades en el següent quadre:

	Població inicial	llocalitza- bles	No volen col.laborar	Tancats o en procés de tancament	D'altres	Població final
MCEC	72	-14	-2	-3	-4	49
MEGSJ	38	-3	-2		-8	25
EC	10	-1				9
Total	120					83

Es va descartar la via telefònica per la complexitat i llargada del qüestionari, que durava aproximadament mitja hora, i que requeria la presència de l'enquestador per tal de poder oferir totes les explicacions, aclaracions i indicacions necessàries. Alhora aquest fet també ens va permetre poder establir el clima de confiança necessari per a poder contestar el qüestionari amb la màxima fiabilitat possible.

El qüestionari va ser aplicat per un grup d'enquestadors a qui prèviament se'ls va informar i assessorar sobre el procés d'aplicació. Cadascun dels enquestadors disposava d'un model de qüestionari amb consignes i aclariments específics per a cadascuna de les preguntes per tal de poder resoldre adequadament els possibles dubtes que els enquestats poguessin manifestar durant el procés de realització del mateix (veure annex nº 5). Aquestes consignes van ser introduïdes tenint en compte les aportacions que van efectuar els caps/monitors en el qüestionari pilot.

En el moment de l'aplicació del qüestionari l'enquestador disposava

d'un full de registre on s'anotaren les dades d'interès referides a l'enquestat: nom, centre, anys d'experiència com a monitor, durada del qüestionari, ... així com un apartat d'observacions vàries que permeteren anotar les incidències durant la realització del mateix així com la valoració global del qüestionari feta per l'enquestat. (veure annex nº 6)

10.5.- Resultats obtinguts al qüestionari

Tal i com hem apuntat anteriorment, amb el qüestionari s'ha volgut obtenir informació referida als diferents dinatismes bàsics de la participació en els centres.

A tal efecte, el conjunt de resultats que tot just presentarem els hem agrupat a l'entorn de quatre qüestions fonamentals:

a)Un primer bloc de resultats que aborden la **idea de participació** que tenen els monitors/es-caps. A tal efecte es descriurà quin es el concepte de participació que tenen els mateixos i quin són els diferents factors condicionants de la mateixa.

b)Un segon bloc de resultats es centra en la participació dels nois/es en els **diferents moments** de la mateixa. A tal efecte el qüestionari ha volgut interrogar, principalment, sobre la **participació en la presa de decisió** tant **de les activitats** com de diferents aspectes **de la vida del grup**, entenent que és aquest el moment de màxima autonomia dels nois/es. Tot i així també s'abordaran els altres moments, **la preparació, realització i avaluació**, centrats sobretot **en les activitats**.

c)Un tercer bloc que inclou els resultats referits als diferents mecanismes de participació així com els mitjans de comunicació més utilitzats i que ens aportaran informació sobre el **tipus de participació**.

d)Finalment inclourem les dades referides als **nivells de participació** intrainstitucional i extrainstitucional.

Al final de cadascun d'aquests blocs s'hi podrà trobar un quadre resum amb la informació més significativa així com un darrer bloc en el que s'aborden les conclusions finals.

Finalment, volem apuntar que no hem adjuntat en la presentació dels resultats, la informació aportada per totes les preguntes del qüestionari sinó que hem fet una selecció d'aquelles que pensem aporten una informació més significativa per a l'objectiu que ens havíem marcat.

En aquest sentit les preguntes 12, 13, 14, així com la 18, 21, 24, 25, 27, 28, 31, 33, 37, 40 i 43 no han estat incloses o bé perquè no aportaven informació directament relacionada amb la participació dels nois/es al centre, o bé perquè aportaven informació repetitiva o bé perquè es tractava d'informació complementària a d'altres preguntes. Malgrat tot es podran consultar a l'annex nº 7.

10.5.1- Idea de participació

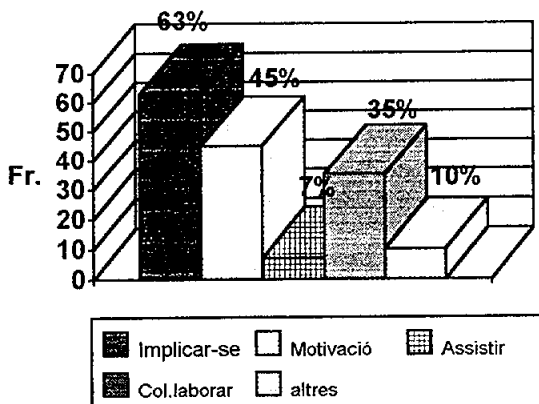
Tal i com hem dit anteriorment un dels aspectes que s'ha volgut conèixer amb el qüestionari és la mateixa idea i concepte de participació que tenen els monitors/caps. Es a dir quan aquests diuen que tenen un grup molt o poc participatiu, a què s'estan referint exactament? I quins són els aspectes que, segons ells, condicionen i afavoreixen que els nois/es participin més o menys?. Aquests interrogants els hem tractat de respondre a partir de tres ítems del qüestionari, dos dels quals fan referència explícita al que ells entenen per participació i que ens permetran acotar el **concepte de participació** i un darrer, més global, en la que se'ls permet expressar qualsevol aspecte que ells considerin rellevant i significatiu per a treballar la participació en els centres i en el que bàsicament s'aporta informació referida als **factors condicionants de la participació**

10.5.1.1. Concepte de participació

Després d'haver fet un anàlisi de contingut a la pregunta sobre què entenien per participació els monitors/caps (veure annex nº 7), podem observar, tal i com indica el gràfic, que segons aquests el concepte de participació vindria definit per tres aspectes fonamentals:

- La implicació
- La motivació
- L'acció cooperativa.

-Què entens per participació?

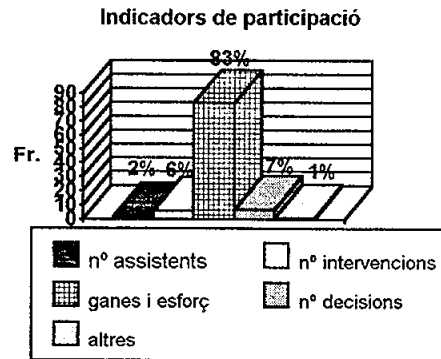

Per als monitors/caps participar suposarà doncs per una banda implicar-se, es a dir, prendre part activa en els diferents aspectes de les activitats: *“en la gestió i organització d’una activitat”* o com d’altres diuen *“en la decisió, preparació, realització i valoració”* de les mateixes. Per tant es un concepte de participació que no s’esgota en la presa de decisions sinó que inclou els seus diferents moments.

D’altra banda el segon element significatiu de la participació serà la motivació. Tal i com diuen els monitors/caps, participar suposarà també *“mostrar interès i ganes de fer les coses”*, *“passar-s’ho bé i disfrutar”* o *“estar motivat”*.

Per participar caldrà doncs una certa predisposició inicial personal, una motivació bàsicament intrínseca i que li aportarà al nen satisfacció, plaer, curiositat i ganes de fer les coses. Es per això que un 83% de monitors/caps consideren que el principal indicador de la participació dels infants és justament les ganes i l’esforç de dedicació que mostren alhora de realitzar les activitats.

-En què et bases per afirmar que els nois/es participen més o menys? (només s'admet una resposta)

Finalment podem observar també que els monitors/es-caps reconeixen en la participació la seva dimensió col.lectiva i cooperativa i per tant l'entenen com un procés que es genera en el si de la vida dels grups. Per això afirmen que participar vol dir "fer coses entre tots", "cooperar en grup" o "assumir responsabilitats i compromisos" entre d'altres.

10.5.1.2. Factors condicionants de la participació

Com ja hem comentat, en la darrera pregunta del qüestionari es donava l'oportunitat als monitors/caps de poder afegir aquells aspectes que consideressin importants de ressaltar respecte al tema de la participació i que no havien pogut quedar degudament reflectits en el qüestionari. La majoria d'aportacions que es fan en aquesta pregunta posen de manifest aquells aspectes que condicionen i intervenen en el procés de participació dels que destaquen els següents aspectes:

A- Les condicions del grup: Segons els caps/monitors, hi ha una sèrie de variables que intervenen en les característiques del grup i que condicionen força el procés de participació. En aquest sentit senyalen com a més significatives:

-Les diferents problemàtiques socials i personals dels components dels grups. Tal i com ells expressen *"Pot semblar que els nois/es participen poc en les decisions alhora de triar les activitats o les patrulles. El motiu és que tenim un grup molt heterogeni en el que hi participen: disminuïts psíquics, nois normalitzats i d'altres que presenten especials problemes d'inserció social així com nois de diferents ètnies. Tots aquests factors fan que les activitats estiguin molt triades i estudiades. De la mateixa manera els grups s'han de fer compensats i adequats"*

Malgrat aquest fet ens sembli una situació molt particular, em de pensar que no ho és tant, perquè hi ha força centres que acullen a nens d'integració.

-Les diferències per raó de gènere: *"Considerem que existeix una gran diferència en el moment de dur a terme els projectes, ja que els nois no responen de la mateixa manera que les noies o a l'inrevés"* o com d'altres expliciten *"la participació dels nens és esporàdica i majoritàriament són les noies qui la duen a terme amb més periodicitat, encara que els nois també hi diuen la seva"*

-El moment evolutiu en que es troben, es a dir l'edat. Malgrat sigui el moment més propici per al desenvolupament de l'autonomia, també es troben en un moment d'inestabilitat que segons els caps/monitors pot dificultar la participació. Com aquests apunten *"la participació dels nois/es d'aquesta edat és força relativa, estan en una edat que tot els sembla malament i tot és molt avorrit. Els has de "camelar" de tal manera que tot els sigui atractiu i llavors participaran"*.

-El nivell de cohesió interna dins el grup i el sentiment de col·lectivitat. En aquest sentit podem dir que la participació pot ser més elevada en aquells grups on hi ha una bona cohesió interna, on els seus membres viuen com a propi un mateix projecte comú, tenen sentiment de col·lectivitat i lluiten per uns objectius comuns. Si això succeeix tal i com diu un cap *"els nois/es sovint estan disposats a preparar activitats per les unitats de nens més petits o a participar en aquelles que preparen els més grans"*. Per contra si això no es dona la implicació dels nois/es en la vida del centre es redueix: *"una de les dificultats que vam observar és una manca de sentiment d'agrupament sobretot a les unitats*

més petites. No només han de ser conscients que estan en la unitat de Rangers sinó que també han de ser conscients que estan dins un agrupament”.

A tal efecte serà important que hi hagi un bon clima d'interrelacions personals dins el grup on tothom es senti respectat i pugui expressar les seves opinions amb condicions d'igualtat. Tal i com diu un dels caps/monitors *“la participació depèn del grup de nanos que portes durant l'any, ja que hi ha un grup que porta més temps, ja no te gaires conflictes i funciona com un de sol i d'altres vegades el grup funciona menys homogeniament”*

En definitiva doncs, una certa homogeneïtat, cohesió interna i estabilitat seran condicions necessàries per a que la participació en el grup pugui ser més òptima.

B- La motivació i animació: Un dels aspectes en que coincideixen molts caps/monitors és que la participació dels nois/es ve que condicionada per la motivació i animació que aquells exerceixen: *“la participació dels nens/es està molt marcada per les ganes i l'empenta dels caps. El nivell de participació dels caps determina l'èxit de les activitats, jocs i projectes ja que el noi/a en aquesta edat s'hi emmiralla amb freqüència”*. En aquest sentit però, és important que s'estableixi un feed-back recíproc pel que fa a la motivació. Es a dir, si el grup té una bona predisposició a participar, si està motivat i és un grup amb iniciatives, el paper dels monitors serà més de guiatge, d'orientació i de suport al que el grup vagi proposant. Si el grup és més passiu, amb poca iniciativa o està desmotivats, els monitors hauran d'intervenir molt més directament intentant engrescar-los i motivar-los.

“Si hi ha un grup amb moltes ganes de fer coses els caps només els hem de guiar una mica i ells ja van tenint idees i fent coses. Si el grup te menys iniciativa cal una participació major del cap en el grup per tal de motivar-los a fer allò que volen”

Recollint les aportacions dels caps/monitors podem dir que hi ha una sèrie d'elements que afavoreixen aquest procés de motivació i animació:

-La novetat de les activitats: Els nois/es s'impliquen molt més en aquelles activitats que els resulten novedoses o que no estan acostumats a fer en d'altres contextos com l'escola o la família (acampades, rutes i excursions, elaboració d'empreses o projectes....). *"Com que en l'agrupament molts nois/es fan coses que normalment (escola, família...) no fan, el nivell d'implicació és més elevat"* i com afirma un altre *"Els monitors hauríem de tenir més imaginació alhora de preparar activitats per tal de no caure en la rutina, ja que les coses novedoses els hi encanten i engresquen"*

-La complexitat de les activitats: Els nois/es també s'impliquen més en aquelles activitats que suposen un cert nivell de complexitat perquè tenen més oportunitats i més espais per a intervenir. La majoria de centres de temps lliure acostumen a treballar amb la pedagogia del projecte o del centre d'interès com a fil conductor de les activitats i aquests sistema ajuda a mantenir el nivell de motivació. Tal i com ells afirmen *"es interessant treballar a partir d'un centre d'interès per tal de motivar als nois/es"*.

Caldrà però saber trobar el nivell òptim de complexitat, que impliqui un repte assumible pels nois/es estimulants-los així a participar. *"La participació dels nois/es en general és molt bona sempre tenint en compte el grau de dificultat de les activitats"*

C- L'exercici de responsabilitats i presa de decisions des d'edats més petites: La participació és un procés evolutiu ascendent en el sentit que els nois/es a mesura que van madurant en el seu procés personal van adquirint també capacitat per assumir més responsabilitats i per involucrar-se en la presa de decisions en diferents nivells i àmbits. Aquest procés és educable i per tant és important intervenir ja des d'edats molt petites ajudant als nens/es a prendre part d'aquells aspectes que estiguin al seu abast. *"El meu centre té nens fins als 17 anys, és evident que al V nivell, els més grans, la seva participació és més patent. Però és un fet que cada cop tenim més patent començar de més petits"*. O com un altre cap apunta *"crec que la participació va augmentant a mesura que vas pujant d'unitat i el nostre agrupament considera que la unitat de rangers és un pas entre mig i costa establir el que han de fer o no ja que per algunes coses els veus totalment*

capacitats però per d'altres no".

Si aquest fet no es produeix serà difícil aconseguir un bon nivell de participació en edats més superiors. Molts monitors/es-caps comenten que els nois/es estan acostumats a que se'ls doni tot fet, que els manquen recursos personals per a prendre decisions i responsabilitats i tenen tendència a evadir-les o a deixar-se portar pels monitors/es-caps: *"Costa bastant implicar als nois/es perquè sovint venen amb una actitud de que els hi donin tot fet i als monitors algunes vegades ens pot ser més còmode no arriscar-nos a veure què passa si deixem que ho preparin ells i preparar directament l'activitat abans de pensar com fer que participin".*

Molts comenten que es troben en aquesta situació perquè comencen a treballar el tema de la participació justament en aquesta edat i per tant estan encara en una primera fase d'iniciació i de guiatge molt més dirigit. En aquest sentit caldrà anar veient com evoluciona cada grup en aquest procés.

Resumint les aportacions més significatives d'aquest apartat podríem afirmar que:

- 1- La participació significa prendre part activa en les diferents fases del desenvolupament de les activitats: decisió, preparació, realització i valoració.
- 2- És un procés que es genera en el sí de l'experiència col·lectiva i per tant implicarà també prendre part activa en accions i tasques comunes al grup, cooperar i col·laborar.
- 3- Està lligada als factors motivacionals intrínsecs dels nois/es i per tant s'expressa a través de les ganes i l'interès de fer les coses.
- 4- Es un procés en el que s'apunten com a principals factors condicionants:

a) -Les característiques pròpies de cada grup: edat, sexe, problemàtiques personals i socials dels seus membres i el nivell de cohesió interna del grup. En aquest sentit s'apunta que una certa homogeneïtat, cohesió interna i estabilitat seran condicions necessàries per a que la participació en el grup pugui ser més òptima.

b) -El grau de motivació i animació tant dels nois/es com dels monitors/caps. En aquest sentit a més motivació intrínseca menys necessitat hi ha d'utilitzar una motivació extrínseca. Es constata que la novetat i la complexitat de les activitats afavoreixen la motivació intrínseca.

c) -L'exercici de responsabilitats i presa de decisions des d'edats més petites. La participació és un procés educable que cal treballar i estimular a través de l'exercici de responsabilitats des d'edats molt petites.

10.5.2. Moments de la participació

En aquest apartat descriurem els resultats obtinguts que afecten a la participació dels nois/es en els diferents moments de la participació: la presa de decisió, preparació, realització i valoració.

Pel que fa a la presa de decisió les preguntes del qüestionari es centren en dos àmbits: les activitats i la vida de grup. Pel que fa a la preparació, realització i valoració s'han centrat en l'àmbit de les activitats.

10.5.2.1. La participació en la presa de decisions

Dins d'aquest bloc inclourem els resultats que afecten a la participació dels nois/es en la presa de decisió de dos àmbits fonamentals: les activitats i la vida del grup.

La participació en la presa de decisions de les activitats

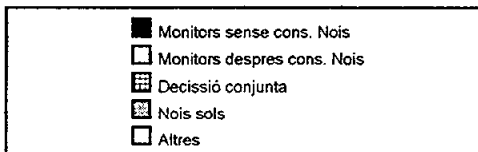
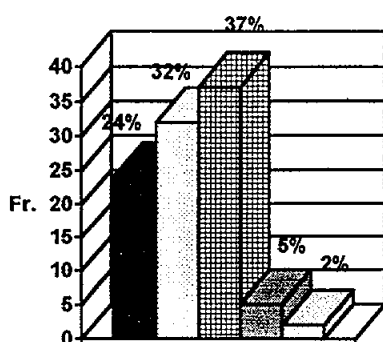
En aquest apartat comentarem les dades aportades en les preguntes número 1 i 2 del qüestionari. Tal i com podem veure, pel que fa a la participació en la presa de decisions de les activitats, es dona una gran diversitat respecte a les persones en qui recau la decisió. Tot i que habitualment les decisions es prenen de manera conjunta entre els nois/es i els caps/monitors -en un 37%-, també hi ha un 32% en que són els monitors/caps qui prenen les decisions després d'haver consultat amb el grup d'infants. En qualsevol cas podem afirmar que els nois/es incideixen en la determinació de les activitats o bé compartint directament la presa de decisió amb els seus caps/monitors o bé expressant les seves opinions i interessos.

En els casos en que la decisió es pren conjuntament s'utilitza com a mètode principal, en un 77% dels casos, el pacte per consens

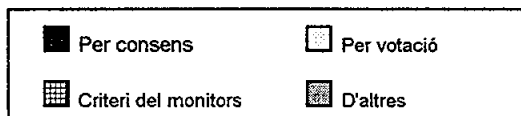
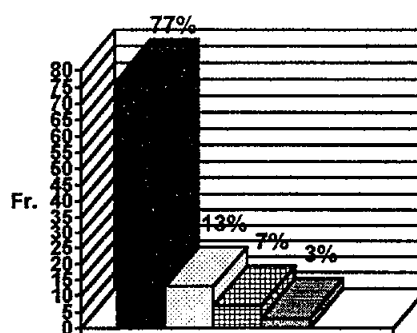
-En la majoria dels casos, qui acostuma a decidir les activitats que es faran en el grup/unitat al llarg del curs? (només s'admet una resposta)

-En cas d'haver respost a l'anterior pregunta amb la tercera alternativa, com s'acostumen a prendre aquestes decisions amb els nois/es?(només s'admet una resposta)

Decisió de les activitats d'activitats

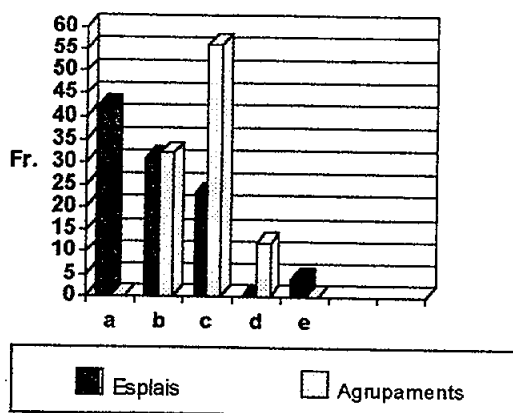

Mètode en la presa de decisió

Però en aquest aspecte hi ha diferències significatives entre esplais i agrupaments. Com podem veure en el 56% dels agrupaments les decisions es prenen conjuntament mentre que en els esplais aquest valor és considerablement inferior, només d'un 23%. En aquests qui acostuma a prendre les decisions referides a les activitats són els monitors, en un 42%, sense consultar-ho amb els infants. Aquesta opció no es dona en canvi en cap dels agrupaments escolta.

Decisió de les activitats. Comparació

a: Decisió de monitors/caps sense consulta nois/es.

b: Decisió monitors/caps després de consulta nois/es

c: Decisió conjunta entre monitors/caps i infants

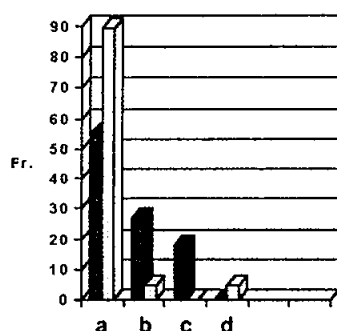
d: Decisió dels nois/es sols

e: D'altres

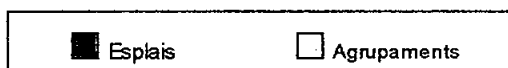
Per altra banda no hi ha cap centre d'esplai on els nois/es prenguin ells sols les decisions referides a les activitats del grup, mentre que en els agrupaments hi podem trobar un 12% en que si que ho fan.

Pel que fa al mètode en la presa de decisió de les activitats també hi podem observar certes diferències. Mentre als agrupaments, segons la opinió dels caps, quan es prenen decisions conjuntes gairebé el 90% utilitzen la negociació consensuada, als esplais s'utilitza també la votació, en un 27%, i fins i tot l'aplicació del criteri del monitor, fet que no succeeix en cap dels agrupaments.

**Metode en la presa de decisió.
Comparació**

- a: Negociació consensuada
- b: Per votació
- c: Aplicació criteri monitor
- d: D'altres.

Per tant, i pel que fa a la participació dels nois/es en la decisió de les activitats, els caps/monitors afirmen que, globalment, aquests hi participen negociant i consensuant cooperativament amb els seus caps/monitors o bé expressant prèviament les seves opinions i interessos.

Ara bé, als agrupaments el nivell de participació dels infants en la presa de decisió de les activitats del grup és considerablement superior que als esplais. En aquests són els monitors els que prenen la iniciativa en la presa de decisió, ja sigui arbitràriament o bé consultant-ho prèviament amb els infants.

Aquest fet podria estar relacionat amb el funcionament per grups petits (sisenes o patrulles) que tenen els agrupaments per contra dels esplais on només un tant per cent molt poc significatiu, com veurem més endavant, utilitza el grup petit com a marc de funcionament intern. Tal i com afirma J. Franch (1985), el grup petit permet treballar molt més l'autogovern i la gestió des de dins.

Les dimensions del grup poden ser doncs un dels condicionants per a la participació en la presa de decisions.

D'altra banda també cal tenir present que l'escoltisme neix com un mètode d'autoeducació que fa del joc democràtic un dels elements centrals de la seva metodologia. Es per això que, a diferència dels esplais, pràcticament no presenta diversitat en quant al mètode de la presa de decisió: el pacte per consens.

La participació en la presa de decisions de l'organització dels grups

En aquest bloc descriurem els resultats obtinguts que afecten a tres qüestions fonamentals: la decisió en la configuració dels petits grups, la participació en la designació de càrrecs i responsabilitats dins els grups i finalment la participació en la decisió dels criteris normatius de la vida del grup. Les dades sobre aquestes qüestions ens les aporten les preguntes número 11, 15, 16, 20 i 29.

Abans d'abordar aquests aspectes però inclourem també aquí les dades relatives al funcionament intern dels grups, aportades per la pregunta 10, ja que seran necessàries per a poder fer una lectura més comprensiva dels aspectes anteriorment esmentats.

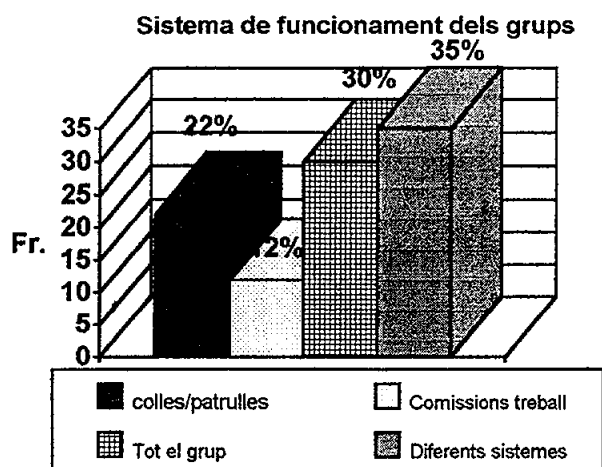
-Sistema de funcionament intern dels grups

Primerament hem de constatar que els centres de temps lliure presenten una gran diversitat en quant a l'estructuració i funcionament intern dels grups.

Com podem observar en un 35% dels centres no hi ha un sistema d'organització del grup establert i fixat des de bon principi sinó que l'organització del grup es va adaptant a la diversitat de situacions i circumstàncies i per tant hi haurà situacions en les que s'estructurarà el grup a partir de la creació de grups petits i d'altres moments en que el grup

avançarà conjuntament.

-En la pràctica el vostre grup/unitat, habitualment té un sistema d'organització interna de: (només s'admet una resposta)

Com podem veure en un 30% de centres no hi ha petits grups reconeguts per l'organització formal. Es a dir, que els nens van tots a la una i acostumen a fer tots junts les coses. Es tracta d'aquelles situacions en les que "el contorn predominant és el conjunt de la col·lectivitat, bé que és possible que, si més no a nivell informal, hi apareguin uns contorns interiors febles"¹⁶⁴

També hi ha un 22% de centres en que els grups petits, colles o patrulles, estan reconeguts formalment i són el marc de funcionament intern de manera que els nens/es acostumen a realitzar les activitats amb els seus companys de "patrulla" o "colla". Es tracta generalment de grups fixos i estables per a tot l'any.

Finalment trobem un 12% de centres que utilitzen les comissions de treball com a marc de funcionament intern. Les comissions de treball són petits grups que es creen en funció de determinades activitats o tasques a

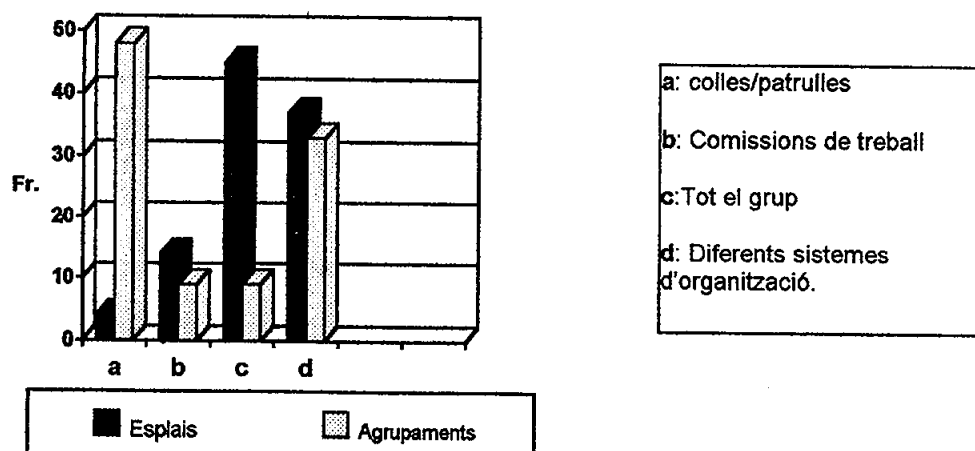
¹⁶⁴ MARTINELL, A; FRANCH, J.: *L'animació de grups d'esplai i de vacances. Fer de monitor*, Barcelona, Laia, 1984, p. 91

fer i que es mantenen estables fins a la finalització de les mateixes.

En aquests aspectes també hi ha diferències importants entre esplais i agrupaments. Mentre en els primers els grups acostumen a funcionar com una col·lectivitat compacta sense el reconeixement de petits grups o bé utilitzant diversos sistemes d'organització en funció de les situacions, en els agrupaments, majoritàriament –un 48%– s'utilitza el funcionament per patrulles.

Aquesta dada però no deixa de sorprendre ja que en més del 50% d'agrupaments ja no s'utilitzen les patrulles com a únic mètode de funcionament de la vida col·lectiva, fet que des del seu origen havia caracteritzat al mètode escolta. L'escoltisme està perdent doncs un dels seus trets d'identitat o, si més no, perdent part de la seva rigidesa metodològica per a obrir-se i adaptar-se molt més a la gran diversitat de circumstàncies i situacions que es donen en la vida dels grups, tal i com hem pogut veure també en la renovació del mètode proposat per Escoltes Catalans i que hem exposat en el capítol set de la present investigació.

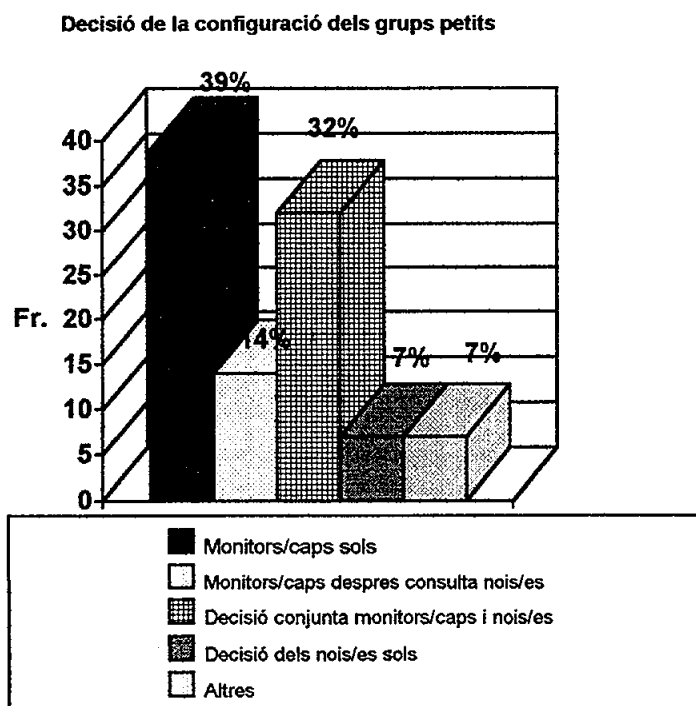
**Sistema de funcionament dels grups.
Comparació**

-Pesa de decisió en la configuració dels grups petits

Pel que fa a les decisions sobre la configuració de les colles, patrulles o comissions de treball, es a dir els grups petits que presenten una certa estabilitat, ens trobem que hi ha també força diversitat respecte a les persones que prenen aquestes decisions i els valors es concentren per una banda en la decisió arbitrària dels caps/monitors -en un 39% de centres- i d'altra la decisió presa conjuntament amb els nois/es en un 32%.

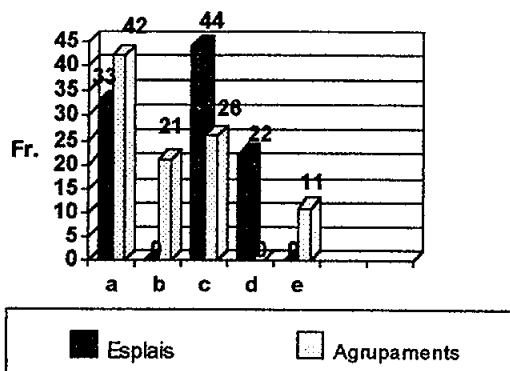
-En el cas d'haver respost a l'anterior pregunta amb la primera o segona alternativa, qui acostuma a decidir la configuració de les patrulles/colles, o comissions de treball? (només s'admet una resposta)

També aquí podem constatar algunes diferències entre esplais i agrupaments. Mentre que als esplais la decisió de la configuració dels grups petits es realitza habitualment, en un 44%, de manera compartida entre infants i monitors, als agrupaments són els caps qui de manera arbitrària, en un 42%, acostumen a decidir la configuració d'aquests grups. També podem constatar que en un 22% d'esplais aquesta decisió la prenen els nois/es sols i en canvi aquesta opció no es dona en cap dels agrupaments.

Decisió de la configuració dels grups petits. Comparació

a: Decisió de monitors/caps sense consulta nois/es.

b: Decisió monitors/caps després de consulta nois/es

c: Decisió conjunta entre monitors/caps i infants

d: Decisió dels nois/es sols

e: D'altres

Així doncs, podem afirmar que el nivell de participació dels nois/es en la presa de decisió de la configuració els petits grups és més elevada als centres d'esplai que als agrupaments.

Aquests fets poden tornar a ser una resposta a les diferències metodològiques entre esplais i agrupaments. Com hem pogut veure els escoltes, malgrat estiguin reduint l'ús de les patrulles, encara les utilitzen força com a marc d'estructuració de la vida col·lectiva.

Les patrulles o petits grups dels agrupaments acostumen a ser fixes per a tot l'any i per tant responen a un plantejament predeterminat des de bon principi on els criteris pedagògics (equilibri d'edats, sexe, interessos, caràcter,...) s'han de pensar més per tal d'afavorir l'estabilitat i perdurabilitat d'aquest i per tant l'opinió dels caps té aquí un pes molt més determinant.

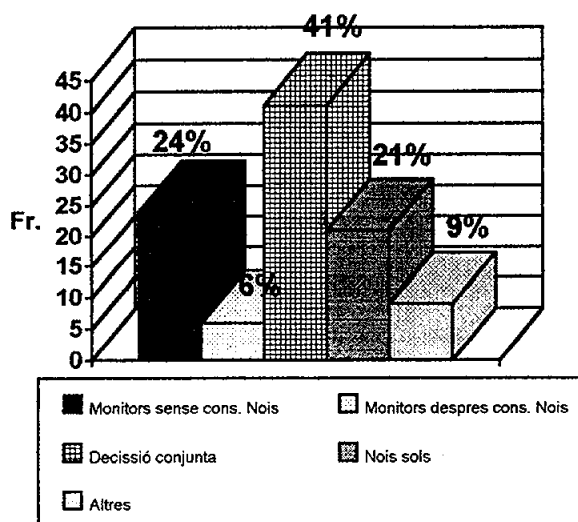
Als centres d'esplai aquests petits grups acostumen a ser més inestables i a configurar-se per donar resposta a una situació determinada, l'organització dels serveis a colònies o al centre, la distribució de tasques en funció dels projectes d'activitats..., i per tant es més probable que sigui en el mateix moment en que monitors i nens parlin i pactin de com ho poden fer.

-La participació en la designació de càrrecs i responsabilitats

Pel que fa a l'assignació de càrrecs i responsabilitats també hi ha força diversitat tot i que el més habitual és que es realitzi de manera compartida (en un 41% de centres) entre nois/es i monitors/caps.

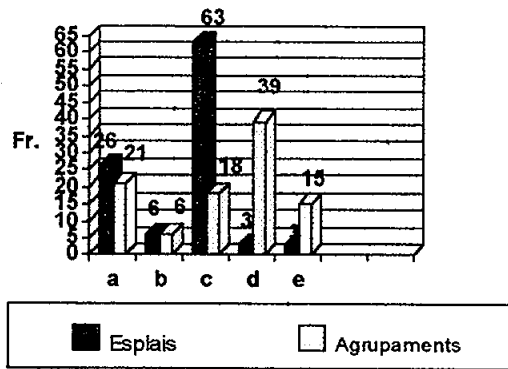
-Qui decideix l'assignació de càrrecs/responsabilitats? (només s'admet una resposta)

Dessignació de càrrecs i responsabilitats

Però aquí tornem a observar diferències significatives entre esplais i agrupaments. Mentre en un 63% d'esplais la decisió dels càrrecs es realitza de manera compartida només en un 18% d'agrupaments es realitza d'aquesta manera. Als agrupaments es dona més diversitat d'opcions respecte a la decisió de càrrecs. D'una banda trobem un 39% d'agrupaments on són els nois /es sols els que decideixen l'assignació dels càrrecs i d'altra un 21% en que són els caps qui prenen aquesta decisió.

Designació de càrrecs i responsabilitats. Comparació

a: Decisió de monitors/caps sense consulta nois/es.

b: Decisió monitors/caps després de consulta nois/es

c: Decisió conjunta entre monitors/caps i infants

d: Decisió dels nois/es sols

e: D'altres

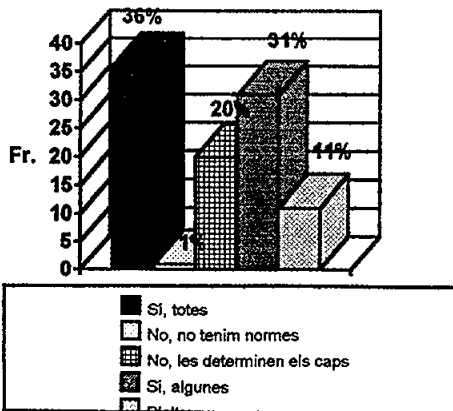
-Establiment de marcs normatius:

Finalment pel que fa a les normes que han de regular la bona convivència en el grup observem com aquestes es decideixen amb el grup, ja sigui totes (en un 36%) o bé algunes d'elles (en un 31%) i utilitzant en la majoria de casos –un 63%– la negociació consensuada.

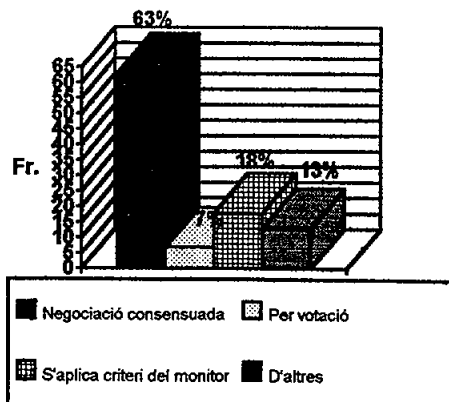
-Es decideixen amb el grup/unitat les normes que han de regular la bona convivència? (només s'admet una resposta)

-En el cas d'haver respost afirmativament en l'anterior pregunta, com es decideixen? (només s'admet una resposta)

Establiment de normes al grup

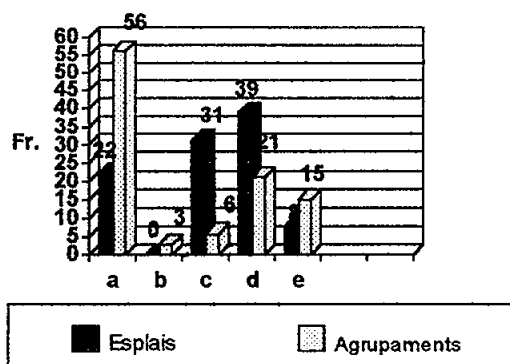

Mètode en la presa de decisió de les normes

Pel que fa als agrupaments observem que en un 56% d'ells es decideixen totes les normes que han de regular la bona convivència, en canvi això només passa en un 22% d'esplais . En un 39% d'aquests se'n decideixen algunes i en un 31% no es decideixen perquè ja venen determinades pels monitors.

**Establiment de normes al grup.
Comparació**

a: Sí, totes.

b: No, no tenim normes

c: No, venen determinades pels caps/monitors

d: Sí, algunes

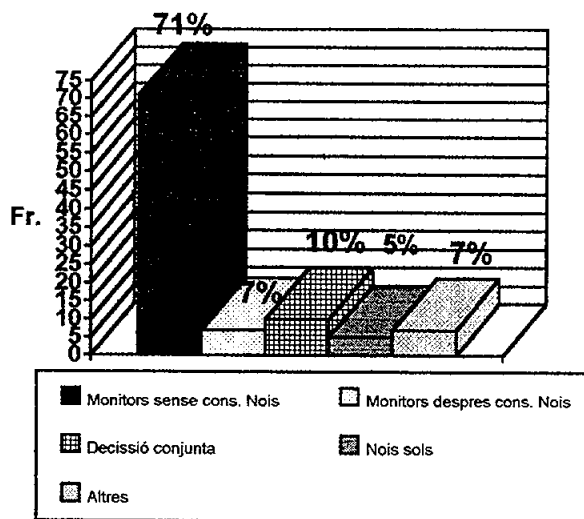
e: D'altres

Aparentment sembla que en els agrupaments hi ha un sistema de disciplina més formal, o si més no s'acostuma a parlar i a decidir un codi de normes determinat en canvi en els esplais es parla menys de les normes, no tant perquè no n'hi hagi sinó perquè ja es donen per suposades o perquè no se'n veu tant la necessitat d'arribar-les a concretar amb els nois/es, es parla d'elles quan s'urgeix algun conflicte o quan es veu la necessitat. Tal i com expressa un monitor *"les normes van sortint a la llum i sobre la marxa i és llavors quan es parlen i s'accepten"*.

Pel que fa a la decisió referida als objectius del propi grup observem que en un 71% de centres és competència exclusiva dels monitors/caps i per tant els nois/es no intervindran directament.

-Qui acostuma a decidir els objectius a assolir per al propi grup/unitat? (només s'admet una resposta)

Decisió dels objectius del grup

Resumint el més significatiu d'aquest bloc podem dir:

-Els resultats ens indiquen que hi ha força diversitat respecte a les persones que prenen les decisions de les activitats i de l'organització de la vida dels grups als centres de temps lliure però habitualment aquestes es realitzen de manera compartida i consensuada entre monitors/caps i infants.

-Hi ha una gran diversitat també pel que fa al funcionament intern dels grups tot i que habitualment als agrupaments es funciona per patrulles i en canvi en els espais no s'acostumen a reconèixer formalment grups petits.

-La participació dels nois/es en la presa de decisió de les activitats és lleugerament superior que en la configuració dels petits grups.

-Les principals diferències entre espais i agrupaments provenen de les diferències metodològiques entre aquests. Així s'observa que:

-El nivell de participació dels infants en la configuració dels petits grups

és superior en els esplais que en els agrupaments, en canvi pel que fa a les activitats ens trobem amb el contrari, als esplais els nois/es incideixen menys que en els agrupaments.

-Als agrupaments els nois/es participen més cooperativament amb els caps en l'establiment de les normes de convivència del grup que als esplais o no hi ha un codi de normes tant explicitat i pactat.

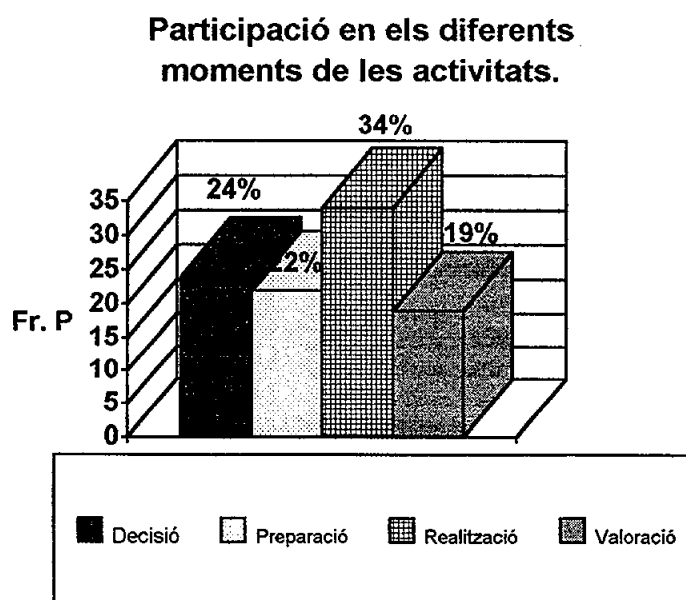
-L'assignació de càrrecs i responsabilitats dins el grup es realitza majoritàriament –un 63%– de manera compartida en els esplais i en canvi en els agrupaments presenta més diversitat, o bé ho decideixen sols o bé és una decisió presa pels caps.

10.5.2.2. La participació en la preparació, realització i valoració d'activitats.

En aquest apartat descriurem els resultats obtinguts pel que fa a la participació dels nois/es en la preparació, realització i valoració de les activitats. Les preguntes que ens han aportat dades sobre aquestes qüestions són les que van de la 3 a la 8 i la 34.

Els resultats ens indiquen que pel que fa a les activitats els moments en que participen més els nois/es són en primer lloc en la realització –un 34%–, en segon lloc en la decisió –24%– en tercer lloc en la preparació –un 22%– i en darrer lloc en la valoració, un 19%

-En quins dels següents aspectes de les activitats participen més els nois/es i en quins menys?. (ordena-ho del 1 al 4 entenent que a 1 participen molt i a 4 gens)

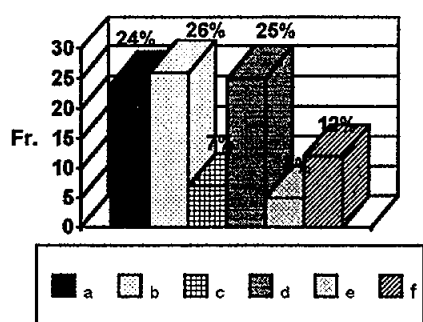

Per tant podem afirmar que el moment de les activitats en que participen més els nois/es és el de la realització i el que menys el de la valoració.

Pel que fa a la participació en la preparació de l'activitat queda igualment repartida entre la distribució de responsabilitats (un 26%), la recerca de mitjans i materials per a poder-les realitzar (25%) i les decisions que s'han d'anar prenent per a poder-les preparar (24%).

-En quins aspectes de la preparació de les activitats participen els nois/es?:

Participació en diferents aspectes de la preparació d'activitats

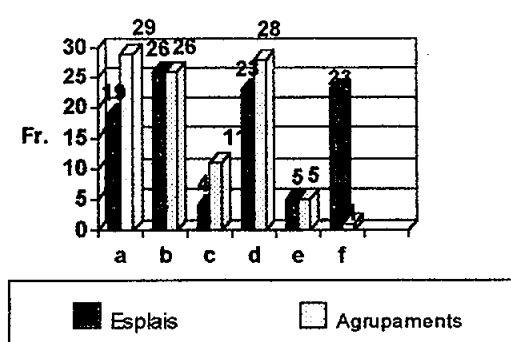
- a: Decisió del que cal fer
- b: Distribució responsabilitats
- c: Decisió lloc
- d: Recerca de mitjans i materials
- e: D'altres
- f: No participen. Ho fan els caps/monitors

Hi ha alguna diferència significativa entre esplais i agrupaments. Mentre en els esplais ens trobem amb un 23% de centres en que els nois/es no participen en la preparació de les activitats perquè aquestes venen ja elaborades per l'equip de monitors, en els agrupaments això queda reduït a un 1%.

Per tant podem afirmar que la participació en la preparació d'activitats pròpies del grup és lleugerament superior als agrupaments que als esplais.

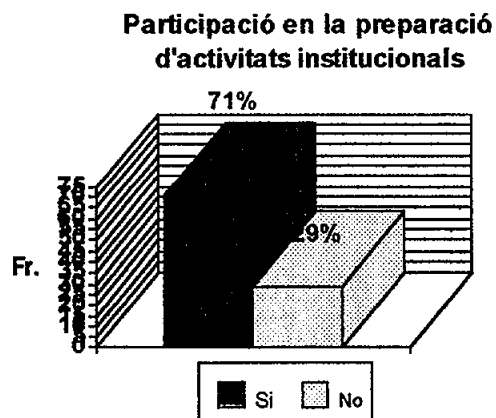
Participació en els diferents aspectes de la preparació d'activitats del grup. Comparació

- a: Decisió del que cal fer
- b: Distribució responsabilitats
- c: Decisió lloc
- d: Recerca de mitjans i materials
- e: D'altres
- f: No participen. Ho fan els caps/monitors

D'altra banda el nivell de participació en la preparació d'activitats institucionals, festes tradicionals, excursions i festivals, és força significatiu, d'un 71%.

-Els nois/es participen en la preparació d'aquests grans projectes d'activitats?

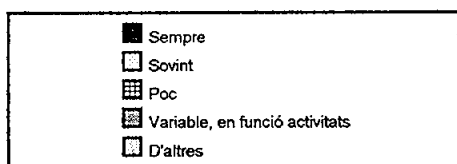
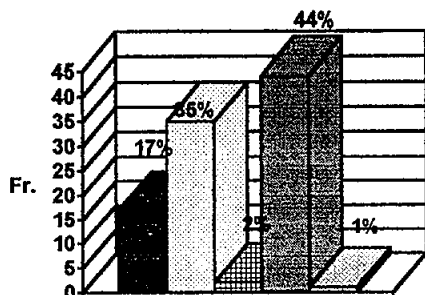

Aquesta implicació en activitats que van més enllà del propi grup ve facilitada, com veurem més endavant, per una manera d'organitzar la vivència d'actes comunitaris que permeti una col.laboració i cooperació entre diferents grups. Cal tenir present que en aquests casos cada grup d'edat acostuma a encarregar-se de la preparació d'un aspecte o element de l'activitat general de manera que cada grup es sent responsable del resultat global de l'activitat.

Pel que fa a la participació en la realització de les activitats un 44% de monitors/caps consideren que els infants s'impliquen sempre i un 35% sovint. Val a dir però que aquesta implicació també varia força en funció del tipus d'activitat tot i que es destaquen les excursions i els jocs com a les més significatives.

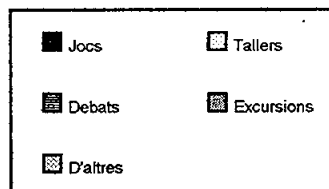
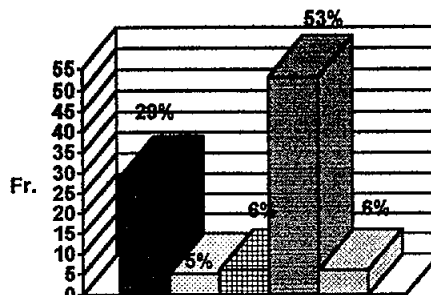
-Els nois/es acostumen a implicar-se en la realització de les activitats que fa el grup? (només s'admet una resposta)

Nivell d'implicació en la realització d'activitats

-En quin tipus d'activitats s'acostumen a implicar més? (només s'admet una resposta)

Activitats en les que s'impliquen més.

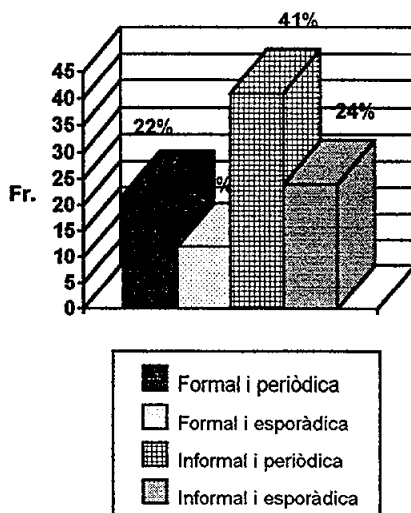

Finalment i pel que fa a la valoració ja hem vist que és el moment en que el nivell d'implicació dels nois/es és més baix tot i que en la gran majoria de centres es fan sempre o gairebé sempre valoracions amb els nois/es de manera informal i periòdica.

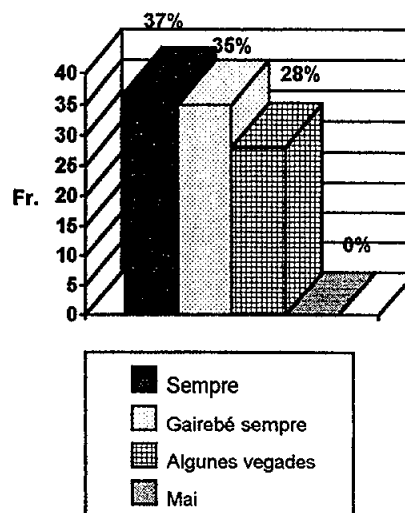
-Com acostumeu a fer aquestes valoracions? (només s'admet una resposta)

-Acostumeu a fer valoracions amb els nois/es de les activitats que fan? (només s'admet una resposta)

Tipologia de les valoracions d'activitats

Realització de valoracions de les activitats

D'aquest apartat resumim com a més significatiu els següents aspectes:

-El moment de les activitats en que s'impliquen més els nois/es és el de la realització, concretament de jocs i excursions. En segon lloc s'impliquen en la decisió, en tercer en la preparació i en últim lloc en la valoració.

-Els resultats indiquen també que el nivell de participació en la preparació d'activitats és lleugerament superior en els agrupaments que en els espais

-El nivell de participació en la preparació d'activitats institucionals és força significatiu, d'un 71%. I per tant podem dir que la realització d'actes comunitaris als centres és un aspecte molt important en la vida d'aquests.

-La participació en la valoració de les activitats és un aspecte poc significatiu

per als nois/es tot i que en la majoria de centres se n'acostumen a fer periòdicament de manera informal.

10.5.3. Tipus de participació

En el següent bloc inclourem els resultats obtinguts que ens aporten dades referides als diferents mitjans i mecanismes de participació en els centres entenent que aquests poden respondre, bàsicament, a dos tipus: els informals, poc burocratitzats, espontanis i poc institucionalitzats com per exemple les relacions interpersonals quotidianes i espontànies i d'altra banda els formals, institucionalitzats o creats explícitament per a propiciar i facilitar la participació com per exemple reunions, assemblees, butlletins interns, cartelleres o d'altres.

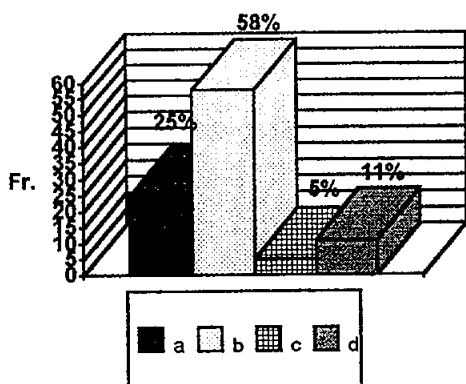
10.5.3.1. Participació informal

Les dades que aportarem en aquest apartat són fruit dels buidats realitzats a les preguntes número 19, 26 i 36 del qüestionari.

Com podem observar en un 58% de centres la regulació dels conflictes es realitza de manera espontània parlant-ho directament amb els implicats del problema i només en un 25% es parla en una reunió formal de tot el grup. Aquest fet pot ser un indicador del clima de confiança, empatia i amistat que es viu en el si del grup. Es tracta d'una vida de grup que justament es valorada pels nois/es pel tipus de vincles afectius que poden establir i que es desenvolupen de manera espontània mitjançant les activitats que es realitzen conjuntament i les interaccions més quotidianes.

-Quin mitjà s'utilitza, habitualment, per solucionar-lo?
(només s'admet una resposta)

Manera de resoldre els conflictes

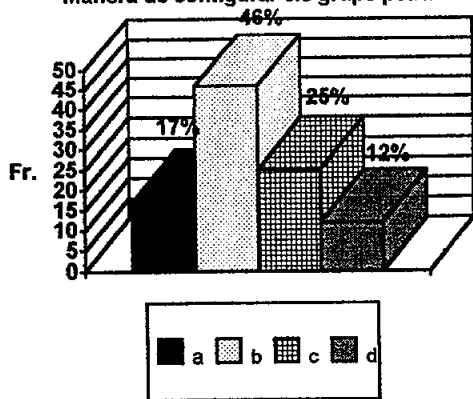

- a: Es parla en una reunió de grup
- b: Es soluciona de manera espontània, parlant-ho amb els implicats
- c: S'aplica el criteri del monitor
- d: D'altres

D'altra banda la configuració de grups petits per fer alguna activitat puntual també es realitza, habitualment, de manera espontània

-Quin mecanisme s'acostuma a utilitzar per a decidir-ho? (només s'admet una resposta)

Manera de configurar els grups petits

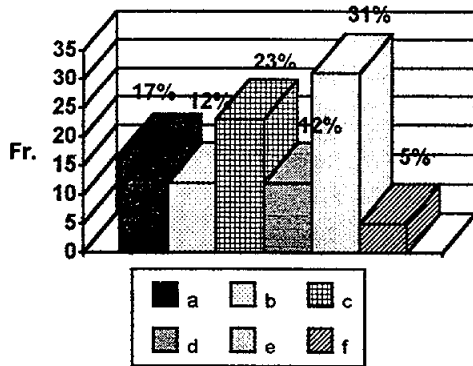
- a: Es parla en una reunió de grup
- b: Es decideix de manera espontània, en el moment d preparar l'activitat.
- c: S'aplica el criteri del monitor
- d: D'altres

Pel que fa als mecanismes de comunicació en els centres els resultats presenten força diversitat tot i que habitualment són les relacions interpersonals del dia a dia les més utilitzades, en un 31%, seguit de les

reunions del Consell d'Esplai/Agrupament.

-Quins elements de comunicació existeixen entre tots els membres de l'esplai/Agrupament?

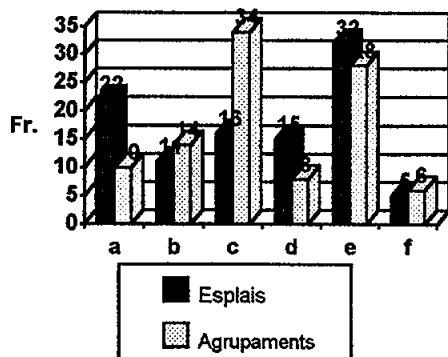
Elements de comunicació entre tots els membres del centre

- a: Assemblees o reunions generals de tot el centre
- b: Butlletí o revista interna
- c: Reunions del consell d'Esplai/Agrupament
- d: Cartellera
- e: Les relacions interpersonals del dia a dia
- f: D'altres

Val a dir però que les reunions del Consell d'Agrupament és un mitjà utilitzat bàsicament pels agrupaments en canvi als esplais són les relacions interpersonals quotidianes i les assemblees generals de tot el centre el que més s'utilitza per a vehicular la comunicació.

Elements de comunicació entre tots els membres del centre. Comparació.

- a: Assemblees o reunions generals de tot el centre
- b: Butlletí o revista interna
- c: Reunions del consell d'Esplai/Agrupament
- d: Cartellera
- e: Les relacions interpersonals del dia a dia
- f: D'altres

10.5.3.2. Participació formal:

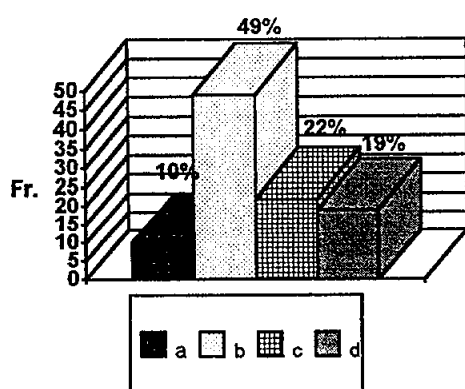
Tot seguit exposarem les dades aportades per les preguntes número 22, 23 i 35 del qüestionari.

Observem que els centres disposen d'alguns organismes de participació formal que permeten establir contacte entre els diferents grups i membres del centre i alhora serveixen per operativitzar l'organització del mateix.

Així veiem com per exemple en un 49% dels centres es realitzen reunions o trobades per comissions per tal de poder preparar les activitats que afecten a tot el centre.

-En el cas d'haver respost afirmativament a l'anterior pregunta, quins mecanismes s'estableixen per preparar les activitats que afecten a tots els grups de l'esplai/agrupament?

Mitjans per a preparar les activitats institucionals

- a: Assemblees generals
- b: Reunions o trobades per comissions
- c: Consells d'Esplai/Agrupament
- d: D'altres

Així doncs podem dir que quan més gran són les dimensions d'un grup i més complexa la tasca a fer més necessitat hi ha d'establir mecanismes formals de participació.

D'altra banda també observem que tot i que en un 78% dels centres

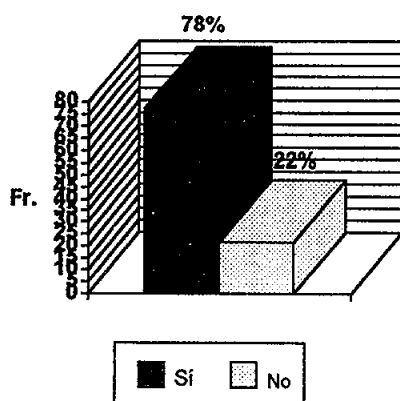

es realitzen assemblees com a mecanisme de participació més formal, aquesta es realitza de manera esporàdica, només quan sorgeix la necessitat en un 66% dels centres.

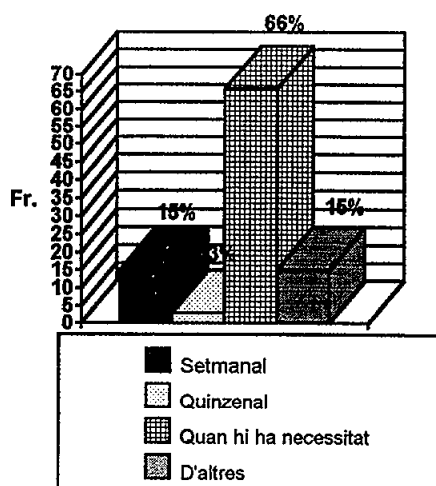
-Feu assemblees amb tot el grup/unitat? (només s'admet una resposta)

-En el cas d'haver respost afirmativament a l'anterior pregunta, amb quina periodicitat? (només s'admet una resposta)

Realització d'assemblees

Periodicitat de les assemblees

Resumint la informació més significativa d'aquest apartat podem senyalar els següents aspectes:

-Els resultats ens indiquen que la regulació dels conflictes, l'organització dels grups i la comunicació entre aquests es realitza bàsicament de manera espontània i poc formalitzada. En canvi els centres de temps lliure utilitzen mecanismes més formals pel que fa a la participació en la preparació de les activitats.

-Així veiem com en un 58% dels centres la regulació dels conflictes es realitza de manera espontània parlant-ho directament amb els implicats.

També observem que habitualment, en un 46% dels centres, la configuració dels grups per a preparar o realitzar activitats es realitza també de manera

espontània

-Com a mecanismes i mitjants de comunicació en els centres, tot i que els resultats presenten força diversitat es destaquen com a més habituals les relacions interpersonals del dia a dia. Es a dir, els contactes del "cara a cara".

-Finalment com a mecanismes de participació més formal es destaquen les assemblees que se'n realitzen en un 78% de centres i també les reunions o trobades per comissions que, en un 48% de centres, s'utilitzen per a preparar activitats.

10.5.4. Nivells de participació

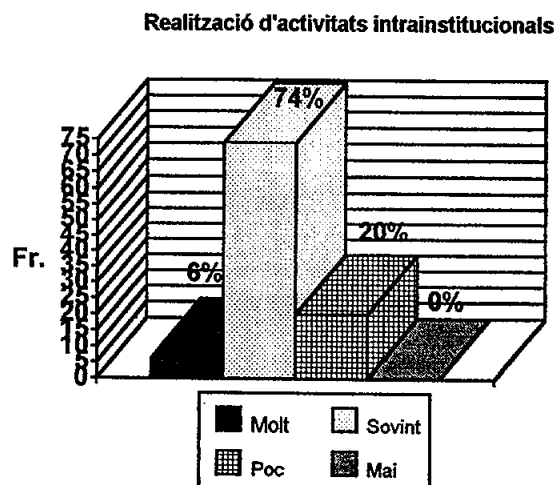
Els resultats descrits fins ara s'han centrat majoritàriament en la participació dels nois/es en el propi grup d'edat o bé en els subgrups. En aquest bloc aportarem doncs les dades referides a la participació dels nois/es en la resta de nivells: l'intrainstitucional, mitjançant les preguntes 30 i 32 del qüestionari, i l'extrainstitucional mitjançant les preguntes 38-39, 41-42.

10.5.4.1. La participació institucional.

Per participació intrainstitucional entendrem aquella implicació dels nois/es en aspectes que estan més enllà del propi grup d'edat i que per tant es centren en allò que es realitza conjuntament amb tots els membres de l'esplai o agrupament.

D'entrada els resultats indiquen que hi ha un 74% de centres on sovint es realitzen activitats que impliquen a tots els membres de l'esplai o agrupament. Per tant podem afirmar que **la vivència d'actes comunitaris és un aspecte habitual en els centres.**

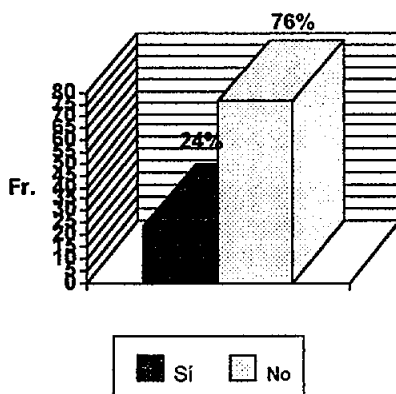
-Es fan activitats al centre que impliquen a tot l'esplai/agrupament? (només s'admet una resposta)

Els nois/es no incideixen pràcticament en la decisió d'aquest tipus d'actes ja que acostumen a ser activitats ja instituïdes en els centres i que es realitzen habitualment de manera tradicional any rera any, com poden ser els festivals, les excursions conjuntes o la celebració de festes tradicionals. En canvi, però, com ja hem indicat anteriorment el nivell de participació en la preparació d'aquestes activitats és molt alt, d'un 71%.

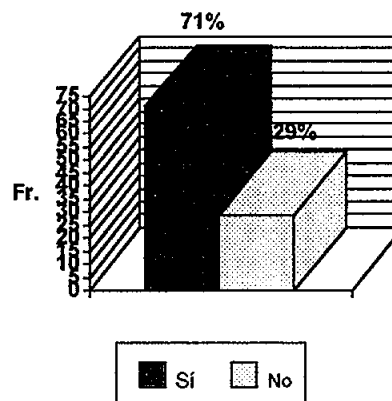
- Els nois/es acostumen a participar en la decisió d'aquests grans projectes d'activitats? (només s'admet una resposta)

Participació en la decisió d'activitats intrainstitucionals

-Els nois/es participen en la preparació d'aquests grans projectes d'activitats?

Participació en la preparació d'activitats intrainstitucionals

Ja hem comentat anteriorment que els centres utilitzen habitualment les reunions per comissions per a preparar aquest tipus d'activitats i les relacions interpersonals del dia a dia com a principal mecanisme de comunicació intrainstitucional.

10.5.4.2. Participació extrainstitucional

Finalment en aquest bloc inclourem les dades aportades per les preguntes 38, 39, 41 i 42.

Per participació extrainstitucional entenem la implicació dels nois/es

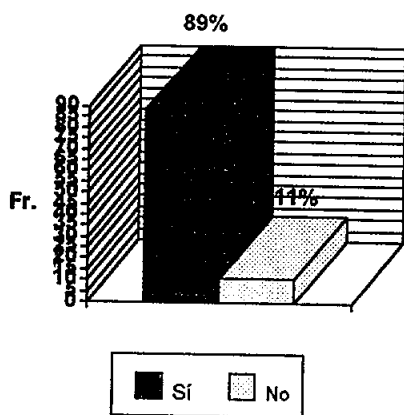
en activitats o organitzacions que estan fora del centre. Estem parlant doncs, de la implicació dels nois/es en la vida del barri, comunitat o entorn més proper en el que s'ubica el centre.

D'entrada podem afirmar que el nivell de col.laboració amb d'altres entitats o centres de la zona és força elevat, d'un 89%, tot i que en la majoria dels casos, un 65%, es tracta d'una col.laboració esporàdica.

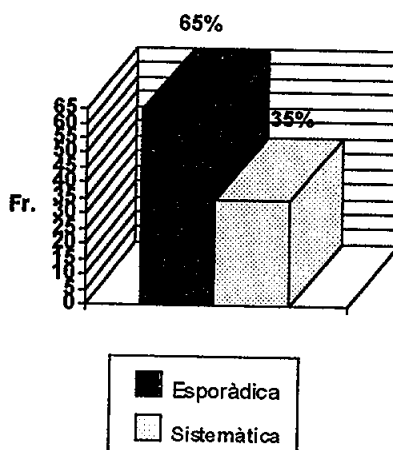
-Col.laboreu amb d'altres entitats o centres de la zona o barri? (només s'admet una resposta)

-En el cas d'existir alguna col.laboració, com és aquesta? (Si col.laboreu en més d'una entitat, especifiqueu en quines és sistemàtica i en quines esporàdica)

Col.laboració amb entitats de la zona o barri

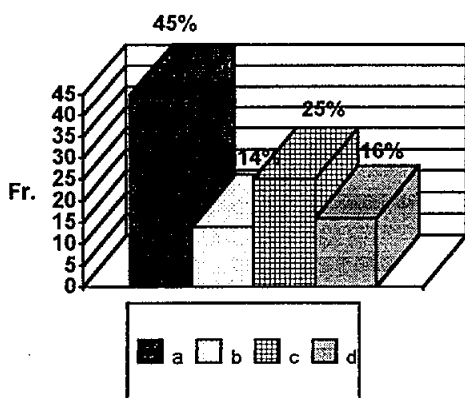
Periodicitat de la col.laboració

Es tracta d'una col.laboració centrada sobretot en la realització de trobades de zona dels propis moviments, en un 45%, i en la participació en consells parroquials, en un 25%.

-En el cas d'haver respost afirmativament a la pregunta nº 38, quin mitjà utilitzeu per establir aquest contacte?

Mitjà de col.laboració

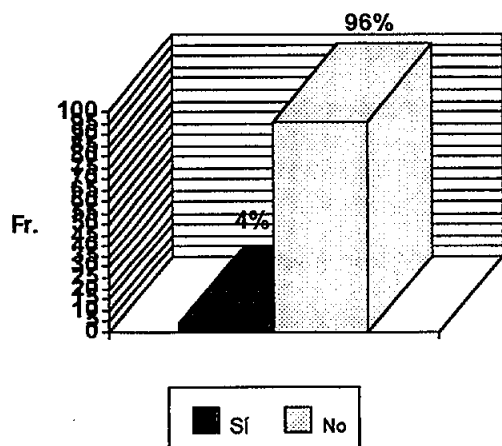

- a: Reunions de zona
- b: Participació en reunions d'associació de veïns
- c: participació en consells parroquials
- d: D'altres

Val a dir que es tracta d'una participació dels monitors/caps ja que en un 96% dels centres els nois/es no assisteixen com a representants

-En algun d'aquests casos assisteixen nens com a representants? (Només s'admet una resposta)

Assistència dels nois/es amb entitats col.laboradores

Així doncs, malgrat els centres de temps lliure mantenen contactes amb la seva realitat més immediata, els nois/es no hi participen com a

interlocutors ja que aquesta serà una tasca assumida pels seus monitors/es-caps.

Respecte a la informació aportada en aquest bloc cal destacar doncs:

-La realització d'activitats conjuntes amb tots els membres del centre és un aspecte habitual en la vida dels mateixos. La participació dels nois/es en aquest tipus d'activitats es centra sobretot en el moment de la preparació i molt poc en la decisió.

-Hi ha un 89% de centres que estableixen col.laboració amb d'altres entitats o centres de la zona però són els monitors/es-caps els principals interlocutors.

10.6. Valoracions dels resultats obtinguts

Voldríem remarcar, primerament, que totes les dades obtingudes en el qüestionari són un reflex de les "opinions" que van expressar els monitors dels nois/es de 12 a 14 anys que, en el període en que es va passar el qüestionari, estaven conduint aquests grups. No es tracta doncs de dades totalment objectives sinó que venen filtrades per la visió personal que, en aquells moments, tenien els monitors/caps de la participació dels nois/es en els centres.

Un dels elements més significatius a considerar és la gran diversitat en els resultats obtinguts. Es fa difícil, en aquest sentit, extreure conclusions generalitzables ja que, per les dades obtingudes, sembla que els nivells de participació dels nois/es en els diferents moments i aspectes de la vida del centre varia molt en funció de les circumstàncies i les diferents característiques del context institucional. En aquest sentit serà aquest context qui determinarà els possibles camps d'intervenció dels nois/es.

Malgrat tot s'observen algunes regularitats que val la pena remarcar.

-En primer lloc, i segons les opinions dels monitors, sembla que els centres de temps lliure són espais on els infants poden intervenir força en la presa de decisió, tant de les activitats com de l'organització de la vida del grup, ja sigui compartint aquesta decisió amb els seus caps/monitors o bé expressant les seves opinions, idees o suggeriments. Sembla doncs que el model que respon més fidelment a la realitat actual és el de la participació conjunta i cooperativa entre infants i monitors. Malgrat tot les relacions que s'estableixen entre uns i altres semblen estar lluny d'un pla d'igualtat. Com hem pogut veure els monitors són els que determinen, en algunes ocasions les decisions referides a qüestions que tenen una especial rellevància pedagògica per a la vida dels nois/es com és el cas de la determinació dels objectius del propi grup, l'establiment dels grups petits fixos o la determinació de les activitats intra i extrastitucionals.

-També hem vist com sembla que als agrupaments els infants hi participen més tant en la preparació com en la decisió de les activitats. Això ens fa pensar que el mètode en sí, és a dir, la institucionalització i formalització de la intervenció educativa utilitzada per l'escoltisme pot permetre i assegurar millor la participació dels nois/es, malgrat sembli que aquest s'estigui modificant i adquirint un model més proper al dels centres d'esplai, es a dir, un ús més variable de la disposició dels diferents dinamismes.

-Un altre element que considerem força significatiu és la poca implicació dels nois/es en el moment de la valoració. Aquest aspecte pot tenir relació amb la poca formalització que se li atribueix a la mateixa. Com hem pogut veure, malgrat la majoria de centres efectua periòdicament valoracions de les activitats, aquestes es fan de manera informal i pot ser un element viscut com a poc significatiu o fins i tot desapercebut per part dels nois/es. Entenem però que la participació dels infants en la valoració hauria

de ser un indicador important del nivell de protagonisme i de participació que es vol oferir als infants, ja que és a través de la valoració com s'optimitzen les activitats, es pren consciència del propi procés viscut i s'elaboren noves propostes. La valoració dels infants és sens dubte un element d'exigència per a l'equip d'educadors que potser, a vegades, costa d'assumir.

-D'altra banda, i tenint en compte que els caps/monitors valoren la participació dels nois/es a partir de les ganes i l'esforç que aquests mostren en les diferents activitats, és possible que no tinguin la necessitat de formalitzar aquest procés ja que a partir de les seves pròpies apreciacions i dels comentaris espontanis que poden fer els infants en puguin treure les seves conclusions.

-Pel que fa a la participació en la preparació de les activitats considerem força significatiu que els monitors/caps considerin en un 71% dels centres, que els infants participen en la preparació de les activitats intrainstitucionals, ja siguin festes tradicionals, festivals, excursions, etc. Aquest tipus d'activitats, per la seva complexitat i embalum ofereixen als nois/es més possibilitats de participar en els diferents aspectes de la preparació de les mateixes i alhora requereixen poder unir i coordinar esforços entre tots.

-En quant al tipus de participació podem distingir dos aspectes. Pel que fa a la regulació dels conflictes i a la canalització de la informació sembla que es realitzi de manera informal i mitjançant les relacions interpersonals quotidianes. Per tant l'ús d'altres mitjans més formalitzats com l'assemblea, butlletins interns, bústies de suggeriments, plafons o d'altres, és poc habitual. En canvi els centres sembla que utilitzen altres estructures de participació més formalitzades, com les reunions o trobades per comissions per tal de facilitar la preparació de les activitats. Aquest aspecte pot ser un indicador del bon clima de relacions interpersonals que

s'acostumen a viure en els centres de temps lliure. En un marc de relacions estretes i càlides no es fa tant necessari formalitzar els processos de regulació dels conflictes o de transmissió de la informació perquè aquests ja es produeixen de manera espontània i natural en el dia a dia. La preparació de les activitats en canvi, i en funció de l'embalum de les mateixes, requereix d'una organització i coordinació d'accions que fa necessari l'establiment de mecanismes més formals i institucionalitzats.

-Finalment i pel que fa als nivells de la participació constatem que els nois/es bàsicament centren la seva participació en el petit grup o en el grup d'edat, ja que són nivells més fàcilment autogovernables, i malgrat s'impliquin en aspectes intra i extrainstitucionals, ho fan a través del propi grup i en el moment de la preparació o realització i gairebé mai en la decisió. Per tant hi ha molts pocs òrgans de presa de decisió, amb representació dels infants, per a les qüestions intra i extrainstitucionals.

11. L'ETNOGRAFIA

11.1. Objectius:

Els resultats obtinguts en el qüestionari ens han permès obtenir dades objectives i generalitzables sobre els dinàmiques de la participació en els centres però d'una banda no ens han pogut descriure com interrelacionen aquests i d'altra banda hi ha hagut alguns elements que no han pogut quedar reflectits en el qüestionari, sobretot ens referim als aspectes més informals i espontanis de la participació, al clima de relacions interpersonals que la poden afavorir, a la participació en la vida quotidiana, a la intervenció dels monitors....

A tal efecte s'ha dissenyat una etnografia per tal d'abordar de manera més aprofundida la riquesa i complexitat d'aquells aspectes de la participació que no s'han pogut copsar amb el tipus de qüestionari objectiu que s'ha efectuat.

Així doncs els objectius fonamentals d'aquesta fase seran:

Descriure i analitzar la riquesa i complexitat del fenomen de la participació en el grup de nois/es de 12-14 anys.

Determinar aquells factors que poden ajudar a propiciar-la

Explicitar el model teòric de la participació en els centres de temps lliure.

11.2. Selecció dels centres

Per tal de cobrir els objectius anteriorment esmentats es van seleccionar dos centres de temps lliure, un esplai i un agrupament escolta ja que, malgrat la similitud dels mateixos, les dades del qüestionari han evidenciat algunes diferències significatives pel que fa a la participació que hem pensat calia tenir en compte.

Per a la selecció de la mostra s'han utilitzant com a criteris les dimensions, l'estabilitat i un cert reconeixement oficial dels centres.

El criteri de les dimensions l'hem tingut en compte ja que, com hem indicat anteriorment, és un dels factors que pot condicionar la participació. En aquest sentit es va cercar un centre de grans dimensions, entenent que els centres grans giren al voltant de 90-140 membres i un centre mitjà d'uns 60-80 membres. Vàrem descartar els centres de petites dimensions ja que acostumen a ser de recent configuració o poc estables.

Pel que fa a l'estabilitat ja hem indicat també que la participació és un procés ascendent i educable que requereix temps. Per això vàrem mirar de seleccionar centres que portessin funcionant més de cinc anys i amb un equip de caps/monitors més o menys estable i per tant fossin centres amb una dinàmica pròpia establerta i un funcionament i tarannà ja instituïts que ens permetés donar més fiabilitat als resultats de l'observació realitzada.

Finalment i pel que fa al reconeixement oficial del centres i sempre amb l'objectiu de donar fiabilitat i validesa a l'observació, es van seleccionar centres que, des dels respectius moviments als que pertanyien, estaven considerats i reconeguts com a centres de bon funcionament i en el cas de l'agrupament com a centre que seguia força fidelment la metodologia escolta.

Atenent-nos doncs a totes aquestes consideracions i després d'haver-nos entrevistat amb els diferents presidents dels moviments de temps lliure

inclosos en la mostra es va seleccionar l'esplai La Sagrera de Barcelona ciutat i federat al Moviment de Centres i Esplais Cristians. Es tracta d'un esplai fundat l'any 1968 que contava en el moment de l'observació amb un total de 95 infants i 20 monitors.

Pel que fa a l'agrupament es va seleccionar en un primer moment a l'Agrupament Escolta Ramón Llull federat a Escoltes Catalans i considerat, dels agrupaments existents en l'actualitat, l'agrupament més antic de tot l'Estat Espanyol, i un dels més fidels a l'escoltisme català.

Malauradament però, i després d'haver-me entrevistat amb el responsable d'aquest agrupament per a explicar els objectius de la recerca i sol·licitar la seva col·laboració, aquest la va denegar atenent-se al desacord expressat per l'equip de caps que no volien veure pertorbada la seva actuació per la presència d'un observador aliè.

Així doncs, es va haver de cercar un nou centre seleccionant-se definitivament l'Agrupament Escolta Pare Chanut, fundat l'any 1978 i federat a Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi que contava en el moment de l'observació amb un total de 120 infants i 22 monitors.

11.2.1. Característiques generals dels grups

Concretament l'observació es va centrar en el grup de nois/es de 12/14 anys.

Pel que fa a l'Esplai La Sagrera el grup que ha estat objecte de l'observació és el grup Canigó, format per vuit nois, dues noies i dos monitors, l'Anabel i el Juanjo.

Es tracta doncs d'un grup de reduïdes dimensions amb algunes característiques especials que caldrà tenir en compte. Primer de tot cal dir que tots els membres del grup tenien 14 anys en el moment de l'observació. Es un grup que prové de l'escissió del grup de 12-14 anys que degut a la

seva magnitud i també tenint en compte les acusades diferències evolutives es va decidir partir.

D'altra banda cal dir que tres dels seus membres, concretament dos nois i una noia, presentaven algun tipus de discapacitat mental. Aquest fet però no ha representat una dificultat en el grup pel que fa a la seva participació. Ans al contrari, ha estat sorprenent el nivell de solidaritat i comprensió d'uns vers els altres i la voluntat de potenciar al màxim les potencialitats de cadascú.

Pel que fa al l'Agrupament Pare Chanut, s'ha observat al grup de Rangers (nois/es de 12-14 anys). Amb un total de, 13 nois, 11 noies i tres caps: l'Anna, la Gemma i en Raul. En aquest cas no hi havia cap noi/a que presentes cap discapacitat ni problemàtica de desadaptació social.

11.3. Procediment de recollida d'informació

Com ja hem apuntat, i per tal d'aconseguir la col·laboració desitjada, després d'haver-nos entrevistat amb els presidents del Moviment de Centres i Esplais Cristians i de Minyons i Guies Sant Jordi, vàrem sol·licitar una entrevista amb els responsables dels centres seleccionats per sol·licitar la col·laboració i finalment una entrevista amb els monitors/caps responsables del sector d'edat en el que s'havia de centrar l'observació, 12-14 anys. Amb aquests es va pactar la meua entrada als grups i es va especificar la meua funció d'observadora passiva durant el període d'estada amb ells.

11.3.1 Període de temps de l'observació:

En un primer moment no vàrem especificar el temps de durada de l'observació, vam calcular uns mesos tenint en compte que la data de finalització de l'observació s'establiria en funció de la informació suficient obtinguda.

Finalment l'observació a l'Esplai La Sagrera va tenir una durada de tres mesos, concretament del 26 d'octubre de 1997 al 31 de Gener de 1998. Amb un total de 10 trobades, vuit d'elles de 2'30h cadascuna i dues que responien a excursions de cap de setmana i per tant de 35h cadascuna.

Pel que fa a l'observació de l'Agrupament Escolta Pare Chanut, va durar dos mesos i mig, del 4 de març del 1998 al 23 de maig del 1998. Es va assistir a un total de sis trobades, cinc de 2 hores cadascuna i una d'excursió de cap de setmana i per tant de 35 hores.

11.3.2. Procés d'immersió en els grups

La meva entrada com a observadora passiva en els respectius grups va seguir un procés d'adaptació en el que vaig haver de tenir present l'ús d'un vestuari, vocabulari i estil propi de la realitat dels centres de temps lliure per tal de poder ser acceptada amb confiança.

Val a dir però, que des del primer moment em vaig sentir ben acollida tant pels caps/monitors com per al grup de nois/es i això va facilitar molt la meva tasca. Malgrat tot, i gairebé al llarg del període d'observació, els nois/es mostraven curiositat per les meves anotacions i sovint em feien preguntes al respecte. També cal ressaltar que tot i que als nois se'ls havia informat que la meva situació al grup seria d'espectadora passiva, el bon clima de relacions establert amb ells va anar fent que m'anessin considerant una més al grup i en alguns moments excepcionals, per petició dels mateixos nois/es, vaig adoptar fins i tot una actitud de participació activa en les seves activitats.

Pel que fa a la relació amb l'equip de caps/monitors va ser de col·laboració i recolzament constant amb la meva tasca ajudant-me a contextualitzar i a analitzar moltes de les situacions viscudes als grups.

11.4. Mecanismes de recollida d'informació

Els principals mecanismes de recollida d'informació han estat les notes de camp que es prenen en el lloc i moment d'ocurrència dels fets, els enregistraments en vídeo i la realització de fotografies. També es va poder recollir algun material documental divers (revistes internes del centre, ideari i objectius, reglament intern, funcionament... veure annex nº 9) que va permetre conèixer la realitat concreta de cada centre.

Pel que fa a les notes de camp i en un primer moment es va utilitzar com a índex el mateix que l'utilitzat en la primera observació exploratòria i apuntant tot el que s'esdevenia. Però a mida que anava avançant l'observació es van anar seleccionant aquelles escenes en les que segons els resultats dels qüestionari la participació era més significativa: la participació en la preparació i realització d'activitats, en la presa de decisió de l'organització de la vida del grup i la regulació de conflictes i també aquelles escenes que millor ajudaven a entendre el context i el tipus de participació viscuda en els centres: el "bon rotllo" dins el grup; el tipus de relació educativa establerta amb els caps/monitors, la participació en la vida quotidiana, el context infraestructural de la participació.

Pel que fa a l'enregistrament en vídeo, aquest es va començar a efectuar, a l'igual que les fotografies, gairebé un mes i mig després d'haver iniciat les respectives observacions. Això va ser degut a que, tenint en compte l'edat dels nois/es, aquest element podia ser un factor distorsionador en la marxa del grup. De fet va ser potser una de les dificultats majors produïdes al llarg de l'observació ja que els nois en molts moments modificaven els seus comportaments enfront la possibilitat de ser enregistrats o fotografiats o n'estaven excessivament pendents. D'altra banda la gran mobilitat espacial produïda en les situacions de lleure dificultava també poder centrar l'enregistrament en un context determinat i finalment el fet que en moltes ocasions els nois/es treballassin en grups molt reduïts de 2 a 4 nois/es en espais diferents evidenciava molt més la presència de l'aparell i per tant la sensació de ser observat.

Tot i tenint en compte aquestes dificultats, els enregistraments realitzats ens han permès realitzar un anàlisi a un nivell de profunditat i objectivitat que d'altra manera no haguera estat possible. També les fotografies ens han permès poder exemplificar algunes de les conductes o situacions descrites en les notes de camp i que ens han ajudat a comprendre i entendre el context de les mateixes.

11.5. Selecció d'escenes i presentació dels resultats

Essent conscients que no podíem incloure la totalitat de les observacions fetes degut a la seva llarga extensió, hem fet una selecció d'aquelles escenes que ens han semblat més significatives dels diferents àmbits de la participació, es a dir, les activitats, el quotidià i la vida de grup.

El fet de presentar les diferents escenes en funció dels àmbits no és però una elecció gratuïta sinó fruit de l'anàlisi de les observacions en el que hem pogut copsar que el principal dinamisme al voltant del qual s'estructuren totes les altres és justament els àmbits.

Així doncs, pel que fa als resultats que tot seguit exposem, s'hi podran trobar escenes representatives de la participació dels nois/es en els diferents àmbits plantejats.

Pel que fa a la participació en les activitats, hem volgut presentar primer una escena que exemplifica el procés general de la participació dels nois/es en els moments més significatius de les mateixes. Posteriorment es descriuen amb més detall, escenes referides a cadascun dels moments de la participació: la presa de decisió, la preparació i la realització. No hem pogut incloure cap escena referida a la participació dels nois/es en la valoració de l'activat, ja que durant el període que va durar l'observació no se'n va produir cap, si més no com a situació formal que es pugui presentar de manera específica.

Pel que fa a la participació en el quotidià, es presenten escenes referides a dos contextos diferents: les trobades setmanals d'esplai i les excursions, entenent que la importància qualitativa i quantitativa del quotidià en aquests dos contextos, requeria d'una presentació diferenciada.

Finalment, pel que fa a la participació en la vida del grup, es presentaran escenes referides a la participació dels nois/es en la distribució de tasques i responsabilitats, així com en la resolució de conflictes.

D'altra banda, en les descripcions fetes s'aniran introduint de manera indistinta, tant les observacions fetes en el grup de nois/es de l'Esplai La Sagrera, com les realitzades en l'Agrupament Pare Chanut.

11.6. LA PARTICIPACIÓ EN LES ACTIVITATS

En el següent bloc exposarem tot un seguit d'escenes que ens permetran per una banda exemplificar el procés de participació guiada que es desenvolupa sobretot en el procés de decisió i preparació de les activitats i d'altra banda els factors motivacionals i ambientals que intervenen sobretot en el moment de la realització de les mateixes posant especial èmfasi en aquells aspectes que poden ajudar a propiciar un major grau d'implicació en les activitats.

Tenint en compte que el procés de desenvolupament de les activitats passa per diferents fases: la presa de decisió, preparació, realització i valoració, hem seleccionat una primera escena que ens permetrà captar aquest procés en la seva globalitat i mostrar quins són els aspectes més significatius que intervenen en el mateix.

Posteriorment hem seleccionat algunes escenes que fan referència explícita a alguna de les fases dels processos: la presa de decisió, la preparació i la realització com a més significatives

11.6.1. El procés de la participació: la presa de decisió , preparació i realització cooperativa d'activitats

Les escenes que tot just descriurem corresponen a diferents moments de la participació dels nois/es en una activitat. Concretament la presa de decisió, preparació i realització en una batalla de confetti i una xocolatada popular, unes de les activitats tradicionals que es realitzen a les festes majors del barri de la Sagrera, on està ubicat l'esplai.

Ja hem comentat que els centres d'esplai són institucions arrelades i actives en un context determinat incidint directament en la dinamització de barris, zones o comunitats.

L'esplai La Sagrera, com molts d'altres, també hi participa activament

cada any en les ja tradicionals festes majors del barri. Aquest any el grup de nois/es de 14 anys que ha estat motiu d'aquesta observació, han estat els responsables de preparar també la gran xocolatada per a tota la gent del barri. Malgrat tot, es tracta d'una activitat en la que hi participen tots els membres de l'esplai i on cada grup hi aporta la seva part.

Concretament, les escenes que presentem fan referència a la participació dels nois/es en dos dels actes d'aquestes festes: una xocolatada popular i una batalla de confetti en la que també hi participaren tots els esplais i agrupaments de la zona.

La festa major de la Sagrera

Avui els nois/es han estat una estona treballant en la realització d'una activitat i un cop acabada la feina cal posar-se a parlar de les següents coses que caldrà fer.

Sempre que cal realitzar alguna activitat conjunta, amb tot el grup, o dedicar una estona per a parlar, decidir, planificar... el grup es col·loca assegut al voltant de la taula de la sala de manera que tots es poden veure les cares i aconseguir una intercomunicació més òptima.

El Juanjo, un dels monitors, es dirigeix a tot el grup per a informar i formular alhora una petició:

-“a ver, hoy hay que decidir dos cosas, por un lado está lo de la batalla de confeti i por otro tenemos el estante. ¿Quién toma nota?”

I es sent un “yooooo” comunitari.

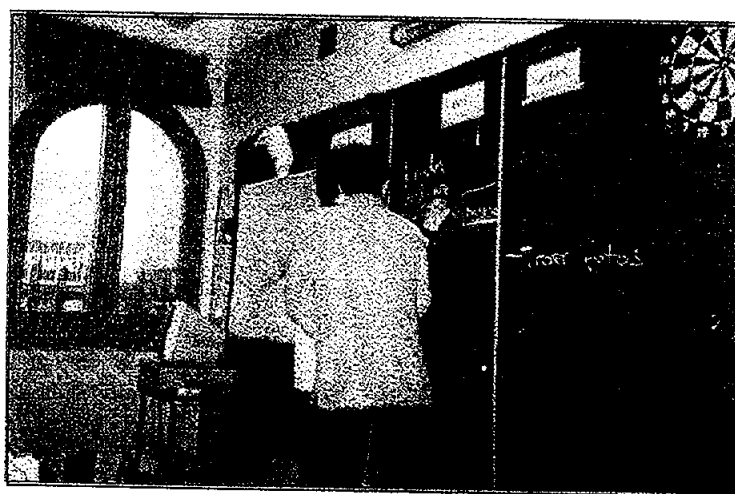

El grup planificant i decidint com realitzaran algunes de les activitats. El Juanjo i l'Anabel s'han situat en llocs diferents de la taula, asseguts entre els nois/es. D'aquesta manera els monitors expressen una voluntat implícita d'esdevenir un membre més del grup i d'establir unes relacions més equitatives i igualitàries amb els nois/es

Generalment quan es demanen voluntaris surten ràpidament i de manera espontània.

En David i l'Eloi s'aixequen espontàniament i anoten a la pissarra les feines que cal fer avui.

Dos nois surten espontàniament a la pissarra per anotar les tasques que cal fer. La pissarra esdevé així un instrument de suport en la participació de l'organització i estructuració de les feines.

Els monitors es dirigeixen al grup i expliquen que aquest any l'equip de monitors de l'esplai ha decidit que cada grup aniria disfressat d'una determinada cultura per a la batalla de confetti, que és una activitat tradicional de les festes majors de la Sagrera.

L'Anabel informa que els monitors havien pensat que podrien anar vestits d'africans però que era únicament una proposta i que ells expressin també les seves.

Els nois/es ja saben que hi ha activitats que formen part de la tradició i la historia del centre i que per tant es realitzen cada any, malgrat tot, la seva participació pot fer variar, modificar i optimitzar la manera de fer-les. D'aquesta manera malgrat els monitors determinin, a vegades, alguns camps d'acció donen també la possibilitat als nois/es de decidir com volen dur a terme aquella activitat.

Abans de que els nois/es expressin les seves idees, l'Anabel apunta alguns criteris que caldrà tenir en compte per a la presa de decisió:

-A ver, para decidir de que os queréis disfrazar tenéis que tener en cuenta que sea un disfraz rápido, cómodo y fácil de hacer.

Un cop establertes les consignes el Juanjo demana al grup que expressin les seves idees i propostes.

-Venga, va, id diciendo todo lo que se os ocurra. Vamos a hacer una lista larga y luego ya decidiremos.

Es fa una pluja d'idees i un noi del grup les anota en un paper. Tots els nois/es aporten idees espontàniament.

Sempre hi ha nois/es al grup que tenen més tendència i facilitat d'expressar les seves opinions, però els monitors intervenen eficaçment motivant la participació de tots els membres del grup.

El Juanjo es dirigeix directament al Juanjillo perquè encara no ha aportat cap idea i llavors aquest formula també una proposta.

-Juanjillo, ¿tu que piensas? ¿de que te gustaria disfrazarte?

-No se..... de lobo.

Ara la llista de personatges ja es prou llarga de manera que l'Anabel intervé per donar una nova consigna i estructurar el procés de la decisió:

-Bien, ahora hay que pensar como se disfrazarían los personajes que habéis dicho y pensar cual de ellos reúne mejor los criterios que hemos apuntado antes.

Els monitors també aporten idees igual que els nois/es i fan broma amb les diverses propostes.

Amb els nois que els costa més d'expressar-se sovint es dirigeixen a ells directament i els animen a intervenir.

-Juanjillo, explica como nos tendríamos que disfrazar de lobo

L'Anabel recorda de tant en tant al Lluís que ha d'apuntar. D'aquesta manera està transferint una responsabilitat a un membre del grup que l'exigeix alhora fixar-se en aquells aspectes que hauran de ser importants per a prendre la decisió final.

Els nois/es van explicant espontàniament com s'ha de fer la disfressa que han proposat i alguns ho exemplifiquen posant-se alguna peça de roba pel cap tot fent broma.

Un noi del grup apunta que es podrien disfressar de xinesos i força membres del grup manifesten també el seu acord.

-Eso, eso, de chinos! que chulo!

-Vale, y nos pintamos todos de amarillo! ja, ja ja.....

Alhora de pensar com ha de ser la disfressa sembla que no acaben de sortir-se'n i el Juanjo intervé per explicar com es podrien fer els "Xinesos". Hi ha dos nois que fan gresca i no escolten. Els monitors els criden l'atenció i dos nois del grup també:

-Ei tíos, parad ya ¿no? que el Juanjo esta intentando hablar.

Els mateixos nois/es s'adonen que per a l'intercanvi dialògic calen unes normes de respecte i que cal fer un esforç per escoltar quan algú parla. No es una norma que faci falta explicitar-la gaire, sinó que s'evidencia quan es fa necessari decidir cooperativament una tasca a fer que interessa a tot el grup.

El Juanjo dibuixa a la pissarra la proposta de la disfressa recordant alhora que es tracta d'una disfressa còmoda, ràpida i fàcil de fer.

Demana al grup si els agrada. A tothom sembla bé i s'acorda per unanimitat que es disfressaran de Xinesos.

Els monitors, doncs, han intervingut també aportant les seves idees però sobretot estructurant i guiant el procés de la decisió, donant informació, establint els criteris per a la decisió, transferint responsabilitats i ampliant i reforçant les propostes dels nois/es.

Els nois/es es tornen a trobar el següent cap de setmana, a mesura que van entrant es van situant al voltant de la taula comentant les seves coses amb un to distès.

L'Anabel ha separat la pissarra en tres columnes mitjançant una cinta adhesiva groga. Cada columna es destinarà a una qüestió: Temes a resoldre, tasques a fer en el dia d'avui i notes.

L'Anabel explica als nois l'ús que se'n farà a partir d'ara de la pissarra.

-A ver chicos!. He pensado que a partir de ahora la pizarra nos tiene que servir para ayudar a organizarnos mejor y para que todos nos enteremos de lo que hay que hacer. ¿De acuerdo?

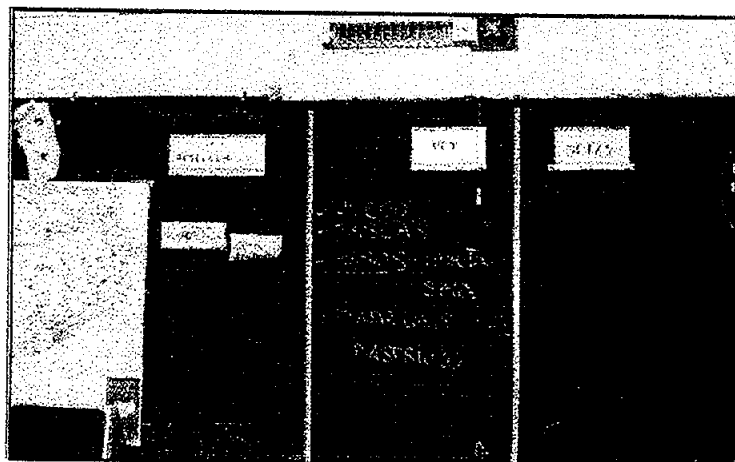
-La hemos dividido en tres columnas. En la primera pondremos las cosas que tenemos pendientes para hacer y las personas encargadas de hacerlas. Lo colgaremos con un trozo de cartulina de manera que si hay algún despistadillo que no se acuerda de realizar su encargo se llevara su trozo de cartulina colgado a casa. Ja, ja, ja...

-Ala que "chungo" así no nos vamos a poder escaquear ja, ja, ja, ja.....

-En la columna del medio pondremos las cosas que tenemos que hacer el día que nos encontremos y la última columna la dejaremos para avisos varios o para que anotéis lo que queráis.

-¿Os parece bién chicos?

-Vale, bién. Responen alguns.

Us de la pissarra com a instrument per a la organització i planificació

Oferir recursos per a l'organització i la planificació és també una manera d'ajudar als noi/es a anar assumint les seves responsabilitats, i de donar-los mecanismes per a que després puguin organitzar-se de manera més autònoma.

Els monitors han portat un conjunt de dibuixos fets amb l'ordinador de motius xinesos. Els ensenyen al grup i els proposen que en triïn un per a posar-lo a les disfresses. La decisió en aquest cas es fa per votació.

-Mirar lo que os he traído, diu en Juanjo ensenyant un grapat de dibuixos.

-Los he sacado del ordenador.

-Ala!, que guapos!

-Mira este como mola! Y este. A mí me gusta este.

-A ver a ver....Todos no los podemos poner en el disfraz. ¿Porqué no escogemos uno? El que más os guste. ¿Qué os parece si lo hacemos por votación?. Diu en Juanjo.

-Vale, venga!

El Juanjo va ensenyant dibuix per dibuix i els nois que el volen triar alcen la ma. L'Anabel conta els vots i els diu en veu alta. S'eliminen els dibuixos que tenen menys vots i es torna a fer una segona votació d'entre els que han quedat i se n'escull un.

El Xavi pren ara la iniciativa proposant un nou element per a la disfressa.

-Oye, y ¿porqué en lugar de hacer dibujos no nos escribimos algo en chino? Molaría mucho ¿no?. Tot seguit s'aixeca i en fa un exemple a la pissarra.

Alguns companys recolzen la seva proposta:

-Ah, vale! Que chulo!

-Si queréis podemos hacer las dos cosas. Nos ponemos el dibujo delante i las letras detrás., suggereix en Juanjo, podemos hacer lo que queráis.

-Vale, de acuerdo, afirmen tots.

-Bien, pues a ver... Eloy, ¿porqué no vas a hacer fotocopias del dibujo para todos?

-Vale.

-Juanjo, ¿puedo ir yo también?, demana en Xavi.

-Bien, pero id rápido ¿vale?

D'aquesta manera els monitors han ajudat al gup de nois/es a dissenyar la seva disfressa aportant idees i materials, acollint els suggeriments dels nois/es i animant a la col.laboració.

Ara l'Anabel intenta fer un barret de Xinès amb un tros de paper de diari mentre els nois/es estan asseguts a la taula i parlen sobre qüestions de música tranquil·lament.

-Eloi, toma prueba tú de hacer uno.

I l'Anabel li dona un tros de paper de diari i el convida a col.laborar. L'Eloi intenta fer-ho fixant-se en l'Anabel.

Després d'haver-ne fet un d'exemple l'Anabel es posa dreta darrera la taula i dóna instruccions als nois del que han de fer.

-Mirar, tenéis que coger una cartulina, hacéis un triángulo pero con la base redondeada. Así, ¿lo veis?. I ho ensenya.

-Luego lo recortáis y unís los dos extremos, como si formáramos un cucurucho y luego lo grapamos y ya está!. Ah, también tenemos que hacer un par de agujeros en cada lado con la punta del lápiz para poner un trozo de cuerda. ¿vale?.

Tots els nois/es agafen una cartolina negra de les que hi havia damunt la taula i es posen a fer el barret.

Mentre fan els barrets els nois/es comenten anècdotes divertides amb els monitors i riuen plegats.

El Juanjo ha configurat una plantilla per fer el barret i l'ofereix als nois per que el puguin fer amb més facilitat..

El Juanjo es dirigeix directament a la Gemma que està molt aturada i l'anima a retallar.

-Toma Gemma, recorta por aquí. La Gemma agafa les tisores i es posa a retallar un barret.

-Así, muy bien.

-A ver, también tenemos que hacernos trenzas largas para engancharlas detrás del gorro. Diu l'Anabel i es posa a fer-ne una.

El David i el Juanjillo es posen a fer trenes amb paper de seda imitant a l'Anabel.

Tots els nois estan ocupats fent alguna tasca en funció de les seves possibilitats: uns fan motlles del barret, d'altres els retallen, d'altres fan trenes. De manera espontània s'han anat distribuint les feines cooperant entre tots.

L'Eloi s'ha quedat una estona aturat i l'Anabel es dirigeix directament a ell per animar-lo a col.laborar.

-Eloi, toma, haz una trenza.

-Es que no se.

-¿Cómo que no sabes?.

I l'Anabel en fa ara un de mostra exemplificant el procés i donant explicacions alhora.

-A ver. Mira, coge los tres trozos de papel y vas pasando primero el de la derecha encima del medio y luego repites lo mismo con el de la izquierda y así sucesivamente. ¿Lo ves?...pues venga.

D'aquesta manera l'Anabel ha exemplificat la tasca a fer guiant l'acció que l'Eloi haurà de realitzar, i aquest es posa a fer una trena seguint les instruccions i el model de l'Anabel. Li queda força bé i es sent satisfet.

-Mira, no me ha quedado mal ¿verdad?.

-Muy bién. ¿Lo ves cómo si que sabes?. Venga ahora ensenyale tú a David.

L'Eloi repeteix ara el mateix procés fet per l'Anabel amb el seu

company David.

Al cap de molta estona arriben els dos nois que havien anat a fer fotocòpies del dibuix i es posen a retallar-ho.

Mentre fan les feines van comentant coses amb els monitors amb un clima distès i alegre però els nois estan força concentrats. Van per feina i no s'aturen gaire.

De tant en tant l'Anabel es dirigeix a ells i els encomana feines concretes.

Dirigir-se personalment als nois/es es una manera d'animar i estimular a la participació, una manera també de saber veure en cada noi/a les seves potencialitats, de donar-los un protagonisme dins el grup que els porti seguretat i confiança.

Un dels nois pregunta si hi ha música i decideixen posar el "loro".

Un dels aspectes més significatius de les activitats que es van realitzant serà el clima i el context de les mateixes. En aquest sentit l'important no seran els resultats obtinguts sinó tot el que s'ha viscut durant el procés d'elaboració i preparació de les activitats: la col.laboració i cooperació entre els companys, el compartir una estona agradable amb ells, el riure plegats, el descobriment de les pròpies destreses i la dels companys... Per això el ritme en que es produeixen les activitats acostuma a ser lent, distès, travessat per la broma i el bon humor, per la utilització d'aquells recursos que les poden fer més agradables com el fet d'anar escoltant música mentre es va treballant. Aquests elements ajuden a mantenir el nivell de participació i de motivació quan els nois/es ja estan una mica cansats o quan es tracta de fer feines una mica repetitives.

Finalment i després d'haver acabat tots els barrets i retallat tots els dibuixos, l'Anabel dona ordres de recollir la sala i endreçar abans de berenar

i tots es posen a fer-ho. Uns recullen els papers que hi ha sobre la taula, d'altres escombren, d'altres recullen llapissos i retoladors. Cadascú assumeix espontàniament una feina col.laborant també en la neteja i l'ordre de l'espai propi.

El següent cap de setmana ens tornem a trobar però una hora i mitja abans. Es un dia molt intens ja que avui és el dia de la gran xocolatada i de la participació en la batalla de confetti.

De moment han vingut Xavi, Gera, Gerard i Josep.

En Juanjo s'emporta al Xavi al pati a preparar la xocolata.

-Venga Xavi, vamos al patio que hay mucho trabajo.

-Nosotros también venimos. Diuen en Gerard i en Josep, i baixen tots quatre cap a baix.

La Gera i l'Anabel decideixen anar al menjador, situat al costat del pati, a torrar sopa per a fer uns collarets que volen vendre en una fira del barri.

Al pati han col.locat unes olles molt grans a sobre d'uns fogons. En Juanjo i els tres nois les van omplint de llet i un cop plenes en Juanjo els dona instruccions del que han de fer.

-Bien, ahora de momento tenéis que vigilar la leche. Cuando veáis que empieza a hervir iremos tirando el chocolate poco a poco.

En Juanjo marxa i els nois es queden al pati controlant la llet. S'asseuen en un racó del pati i es posen a xerrar de les seves coses.

Al cap d'una estona torna el Juanjo.

-Ei chicos, estan haciendo los collares! .

I tots s'aixequen de seguida i van a veure-ho.

La Gera va remenant la pasta en una paella i els altres s'ho miren i van comentant coses entre ells tot rient plegats.

-¡Ei, tíos, que el chocolate también necesita que alguien lo vigile! Diu en Juanjo, i els nois tornen a sortir al pati.

Una de les olles ja ha començat a bullir i comencen a tirar la xocolata i a remenar tots plegats.

Dos nois i un monitor cooperen remenant una olla de xocolata. Mentre uns hi posen xocolata l'altre va remenant sense parar.

S'han de preparar més olles de manera que mentre en Josep es queda remenant l'olla en Juanjo, en Xavi i en Gerard van posant altres olles a sobre els fogons, encenen el foc i les van omplint de llet.

La Gera s'havia quedat al menjador torrant la pasta dels collarets amb l'Anabel. Quan acaba li pregunta a l'Anabel si es pot posar a fer els collarets. Aquesta li diu que sí. En aquest moment entra el Juanjo i diu qu ja es queda ella amb la Gera a ajudar-la i l'Anabel decideix sortir al pati amb els nois.

L'Anabel s'asseu al costat d'una olla amb els nois i els va donant instruccions de com han de fer la xocolata, estructurant i guiant l'activitat i també aportant seguretat i ànims als nois.

-¿Qué tal chicos?. ¿Cómo os va?

-No se, no se

-Oye, ¿Y si no nos sale bien?

-Eso, eso digo yo. ¿Y si se nos quema? ¡eh! Haremos el ridículo.

-¡Venga chicos, tranquilos ya veréis como nos va a salir estupenda!. Además si todos los grupos del esplai han sido capaces de hacerlo nosotros no vamos a ser menos.

-Lo que tenéis que hacer es no dejar de remover para que no se pegue e ir tirando el chocolate con el cucharón en forma de lluvia, así. I ho exemplifica.

Els nois s'esforcen molt en fer-ho bé, els pesa la responsabilitat de fer una xocolatada per a tot el barri (unes 300 persones).

Els mateixos s'han distribuït per les tres olles col.locant-se de manera espontània dos a cadascuna, i mentre un remena l'altre va tirant la xocolata.

Després dels ànims de l'Anabel sembla que els nois es queden més relaxats i continuen remenant mentre van comentant anècdotes i històries viscudes que els fan riure a tots plegats.

No sembla que hi hagi uns criteris explícits respecte a l'organització però a mesura que van arribant els nois, aquests es van incorporant de manera espontània en una tasca, ja intueixen el que cal fer i es posen a la feina.

El grup de nois cooperant en la preparació de la xocolata. La monitora exemplifica la conducta esperada pels nois guiant i pantant les tasques a fer.

Arriba l'Eloi i el Juanjo se l'emporta juntament amb el Lluís a penjar la pancarta.

-Oye, hay que ir a colgar la pancarta de la chocolatada. ¿Porqué no os venís a ayudarme?

-Vale.

Dos nois cooperen penjant una pancarta a partir de l'acció guiada del monitor.

Mentre la resta fa la xocolata, la Gera, que estava sola al menjador,

agafa una taula amb el Xavi i es posa al pati al costat dels seus companys i continua fent els collarets mentre conversa amb ells.

-Oye, habrá que pensar en el precio de los collares ¿no?. -Diu la Gera.

-Yo los vendría por 25 pelas , -diu en Xavi.

-¡Ala tío, pero qué dices!. ¡Si esto es un trabajo de chinos!. Ja, ja, ja,ja... Por lo menos hay que venderlos a 125.

-Ja, ja, ja,....¡pero que dices!... no los va a comprar nadie.

I mentre uns remenen la xocolata i d'altres fan collarets van petant la xerrada i pactant com organitzaran les coses que han de vendre per la fira.

Un grup de nois/es realitzant tasques cooperativament mentre conversen de manera distesa.

Mentre van remenant el Junajo els proposa als nois de participar en el concurs de truites de la festa major però els nois es neguen i fan molta broma al respecte.

-¿un concurso de qué... has dicho?

-Si hombre de tortillas. Ja, ja, ja,...

-Ja, ja, ja..... ¡Ala tfo, vaya churros que nos saldrían!

-Ja,ja,ja....eso, eso... y seguro que nos daban el premio a las peores tortillas. Ja, ja, ja...

I els nois/es i monitors no paren de riure i fer broma contínuament.

El Juanjo ha vist que el Juanjillo estava inactiu, sense saber ben bé que fer de manera que es dirigeix directament a ell i li proposa que ajudi a la Gera a fer els collarets i aquest accepta.

Hi ha moments en que el Xavi assumeix una certa responsabilitat voluntària respecte als nois que tenen més dificultat al grup, la Gemma i el Juanjillo, preocupant-se per les feines que fan i animant-los a seguir:

-¿Cómo va Juanjillo? .Bién. ¿Sí?, venga pues.

S'acosta l'hora d'anar a la batalla de confetti i arriben un objector i una altra monitora per ajudar a fer la xocolata i poder enllestir ràpidament.

Entren els del grup de l'Infern, el grup d'adolescents, i comencen a fer broma amb els de Canigó. Es persegueixen els uns als altres, es tiren a sobre, s'agafen i fan veure que es barallen i es peten de riure.

Sembla que la xocolata ja esta casi a punt i cal disfressar-se ràpidament per anar a la batalla de confetti.

El Juanjo es posa a pintar les cares de groc als nois fent alhora molta broma. La Gera l'ajuda i la resta segueixen remenant la xocolata.

El Xavi controla l'olla de xocolata per a que no es facin grumolls i

alerta als seus companys de que no s'adormin perquè ja comença a espessir-se.

-Venga, venga.... que esto ya casi está. No dejéis de remover.

Quan tots ja s'han maquillat les cares pugen un moment a dalt per a posar-se els barrets i preparar-se per a la batalla de confetti.

Una monitora ajuda a un dels nois a col·locar-se el barret per assistir a la batalla de confetti.

Quan tots els grups estan a punt marxem a una plaça del barri per fer la festa.

Els nois/es estan il·lusionats de poder tirar boles de confetti a gent i alhora satisfets de la feina que han fet.

A la batalla de confetti hi participen tots els esplais i agrupaments de la zona. Cadascú va disfressat d'una manera diferent i a mesura que per un megàfon van dient el noms dels diferents centres els nois/es van desfilant amb les seves disfresses. Un cop ja han desfilat tots els participants comença una "autèntica batalla campal" de confetti on tant nois/es com monitors gaudeixen conjuntament propinant bombardes de confetti a tothom.

Monitors i nois/es compartint una experiència emocional comuna: divertir-se tirant-se bombardes de confetti.

11.6.2. Participació en la presa de decisió de les activitats

El mateix procés d'elaboració de les activitats requereix anar prenent decisions que afectaran en el disseny final de la mateixa. El marc de participació en aquesta presa de decisions pot ser molt divers però sovint és un marc que determina ja o imposa un tipus d'activitat determinada, un joc, una vetllada, etc... Malgrat tot els nois/es poden incidir encara en un marge força ampli de presa de decisions com per exemple quin tipus de joc o vetllada, i quin disseny en faran d'aquestes.

En l'escena que hem seleccionat volem mostrar la importància que té el paper dels monitors en el procés de mestratge de la presa de decisions. Un procés en el que la participació conjunta i guiada entre adults i infants serà un pas previ per a una presa de decisions més autònoma i responsable.

Avui és un dia una mica especial perquè el grup tenia previst fer una excursió de cap de setmana però aquest dissabte hi ha al barri un acte important. L'Ajuntament ha organitzat una jornada multicultural al Parc de la Pegaso, molt a prop de l'esplai i demà diumenge hi ha el quarantè aniversari del moviment de centres d'esplais cristians amb un acte multitudinari al Palau Sant Jordi.

El grup ha decidit assistir i col·laborar en els dos actes de manera que vam quedar que passaríem el cap de setmana a l'esplai, quedant-nos fins i tot a dormir, juntament amb els del grup Infern, per aprofitar més els dies.

Ens hem trobat doncs, a les 9h. del matí. Els nois/es van pujant a la sala i seuen al voltant de la taula. De moment només han vingut 7 nois/es.

L'Anabel seu entre els nois/es i els informa que cal acabar de parlar de l'assemblea de l'altre dia i el·laborar propostes. Fa una setmana que el grup havia estat discutint l'interès o no de vendre números per a recaptar

diners per a les colònies d'estiu.

-¡A ver chicos!. ¿habéis pensado propuestas para solucionar el tema de los números? –Referint-se a la venda de números per captar diners per a colònies.

-No

-Bueno, lo mejor es que no vendamos números.

-Yo tampoco quiero vender números.

-Bueno, mirar...yo me tengo que ir al Parque de la Pegaso, diu l'Anabel, a preparar cosas, me están esperando. Volveré a las once para poder almorzar con vosotros, así que mientras tanto os dejo un rato para que os pongáis de acuerdo con el tema de los números.

¡Ah! otra cosa, también tenemos que pensar un juego de noche para los del grupo "d'infern".

Ara es dirigeix al Josep, li dóna un full i un bolígraf i li diu que prengui nota.

-¡Venga chicos!, cuando vuelva espero que hayáis pensado muchas ideas.

¡Esperarme para almorzar!, ¿eh?

Els nois es queden sols. Quan l'Anabel marxa es fa un gran silenci per uns moments. Després intervé en Josep sentint-se responsable de la feina que li ha encomanat l'Anabel.

-Bueno venga, ¿qué hacemos?

Ningú respon. Es repeteixen algunes estones de silenci.

Un dels nois del grup, assumint el càrrec de secretari que la monitora li ha atribuït, pren nota de les tasques que han de fer.

Després la Gera fa algunes propostes al voltant de la venda del números que no acaben de rebre bona acollida per la resta de companys i finalment aquesta proposa aparcar el tema per quan vinguin la resta de components del grup.

-Bueno pues el tema de los números ya lo discutiremos cuando vengan el Xavi y el Luís.

-Eso, venga y ahora el juego..

-Vale pues el juego también lo pensaremos cuando vengan ellos y ahora no hacemos nada, ja, ja , ja...

-Ya está. Les preparamos un "correfoc". -diu en Josep.

-Si mira, y nos echamos todos a correr por el esplai...

Els nois/es comencen a establir ara converses creuades. Uns parlen dels hámsters que tenen a la sala, d'altres de programes de televisió, d'altres miren una revista... i la dispersió comença a envair el grup.

La Gera de tant en tant també insisteix en que cal assumir la responsabilitat que l'Anabel els ha donat.

-¿hacemos algo o no?

En Josep i la Gera sembla que es desanimin al no obtenir resposta per part dels companys i es posen a xerrar d'altres coses i a fer broma.

En un moment determinat en Josep torna a fer una crida a la responsabilitat.

*-Va, decir algo. Hemos de pensar. Quien no piense que se vaya....
Nadie se va, pues todos a pensar.*

-Podríamos hacer una noche de miedo. -Proposa ara la Gera.

-Uf!, eso está muy visto

Davant els desànims dels seus companys la Gera va perdre l'interès en fer la feina i decideix també desconectar, posant-se a fer collarets amb pasta de sopa. Malgrat tot, i per tal de cobrir les expectatives que l'Anabel ha posat en el grup, busca reiteradament la col.laboració per tirar endavant la feina i intenta assumir el paper de responsable però no acaba d'obtenir el recolzament dels companys que cada vegada es mostren més dispersos. Alguns s'han aixecat de la cadira i han anat a mirar els hámsters, d'altres fan intents de jugar amb l'ordinador que no acaben de realitzar-se perquè la mateixa Gera els ho impedeix tot recordant la feina que s'ha de fer.

- A ver si hacemos algo porque como llegue Anabel..... Bien, bien. Me gusta porque estamos haciendo todo lo que ha dicho Anabel. Bueno, por mí no será... Además Anabel debe estar a punto de llegar.

El grup sol participant en la pesa de decisió d'un gran joc. Malgrat els intents d'assumir aquesta responsabilitat, els nois/es hauran d'esperar l'arribada de la seva monitora per a tirar endavant el procés.

Ara alguns nois s'aixequen i surten al passadís a jugar amb una baldufa.

Cada cop es van dispersant més i acaben sortint tots de la sala per a jugar a pilota al passadís.

A les onze. arriba l'Anabel i la Gera de seguida s'apressa a informar-li que no han fet res.

L'Anabel però, amb un to amistós i com si compregués la situació, expressa el seu disgust.

-Vaya, vaya... así que no habéis hecho nada

-No .-Responen tots tímidament.

-Pués.... muy mal. Bueno, venga. Ahora vamos a almorzar y luego lo

pensamos entre todos.

Es posen tots a esmorzar asseguts al voltant de la taula i l'Anabel comenta algunes anècdotes que li han passat mentre muntava l'estant al parc de la Pegaso i riuen tots plegats.

Mentre acaben d'esmorzar l'Anabel es dirigeix a tot el grup i pregunta el què faran aquesta nit però no obté cap resposta de manera que decideix dirigir-se personalment a algú.

-A ver, Juanjillo. ¿Qué haremos esta noche?

-Un juego de noche

-Oye, ¿porqué no hacemos un juego de rol en vivo? –proposa la Gera

I l'Anabel ho reforça positivament.

-Fantástico. Me parece genial.

-Si pero mejor que esperemos a Xavi y Lluís para prepararlo porque ellos saben mas.

L'Anabel però expressa la seva plena confiança en les possibilitats de tots els presents per a poder desenvolupar la idea de la Gera i proposa començar a tirar endavant ja la proposta.

-No hace falta que los esperemos, lo podemos ir haciendo perfectamente ahora mismo.

La Gera comença a desenvolupar una mica la seva proposta explicant que es podria fer un joc semblant al que es va fer en les darreres colònies. El joc narrava la història d'una casa que estava encantada en la que hi vivia una mena de fantasma. L'ama de la casa va decidir contractar a uns

detectius per a que investiguessin el cas. Aquests comencen a trobar proves amagades per la casa que finalment els portaran a la destrucció del fantasma.

L'Anabel cerca ara l'aprovació de tot el grup reafirmant la proposta de la Gera.

-Vale, pues entonces hacemos un juego de rol en vivo ¿no?

-Sí, afirmen tots.

-Bien, entonces tenemos que pensar la historia. ¿Hacemos la misma o la cambiamos?

-No, no, hacemos otra. –Indiquen alguns nois.

-Vale pero se trata de ir pensándola porque a la hora de comer habrá que resolverlo.

L'Anabel comença a centrar ara la qüestió i determina les tasques a fer.

-Bien, entonces una cosa. Todos nosotros tendríamos que tener un personaje, ¿no?

-Sí.

-Pues es una currada..... Bien, podemos utilizar la misma historia pero con diferentes personajes.

-Vale, –diuen els nois/es

L'Anabel mira de reconstruir una mica la història i de clarificar el paper dels diferents membres del grup.

-A ver, pasa algo en una casa. Estan los detectives, que en nuestro caso seran los del grup "Infern", la dueña, el fantasma y pruebas por hacer. Pero nosotros somos once y tenemos que pensar quienes somos, qué hacemos y a dónde nos colocamos.

-Puede haber mas de un inquilino en la casa, -proposa la Gera.

I l'Anabel acull la proposta positivament.

-Y también pueden venir visitantes

I torna a recollir les propostes del grup animant ara a concretar els diferents personatges, estructurant i acabant de donar forma a les propostes els nois/es.

-Muy bién. De acuerdo. Venga, va. Vamos a pensar en los papeles.

Ara s'aixeca, es dirigeix a la pissarra i anota tots els noms dels membres del grup. Després formula una pregunta per establir el criteri de determinació dels personatges.

-A ver, una cosa. ¿Personajes naturales o sobrenaturales?.

-De los dos tipos. -Afirmen els nois/es

La monitora utilitza la pissarra per estructurar el procés de la presa de decisió anotant els diferents personatges que posteriorment caldrà definir.

Ara introdueix un element que sap que pot motivar als nois/es.

-Acordaos que tenemos el látex y lo podemos utilizar. -Proposa amb entusiasme fent referència a unes carotes de monstres que havien construït amb làtex en una altra ocasió.

-¡Ah, sí! ¡Qué chulo!

-Vale pues yo quiero hacer de lobo, -diu el Juanjillo.

-Yo de espíritu

-Y yo de zombi

I així cadascú va dient el personatge que voldria ser mentre l'Anabel ho anota a la pissarra.

Un cop s'han establert els onze personatges l'Anabel pautava la següent tasca a fer i mentre va assenyalant amb el dit el nom dels rols que s'han escrit a la pissarra demana a la persona corresponent que defineixi el seu paper dins la història.

-A ver Gera, tu dices que eres la dueña ¿no?. Bien y ¿qué?. ¿En qué consiste tu papel?

-Pues eso, yo soy la que explico que en la casa pasan cosas raras, oigo ruidos y aparecen manchas de sangre en mi cama...

-Oye, ¿y el buscado? ¿Quién és el fantasma?

-El Xavi, el Xavi, -diu la Gera

-O el Juanjo....

-Eso, eso el Juanjo. Vale.

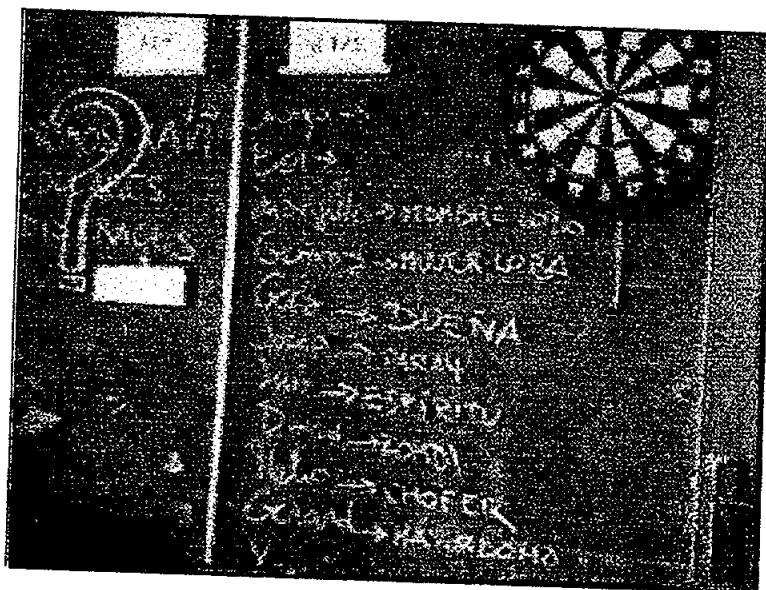
Un cop cadascú ha definit el seu paper l'Anabel recapitula i torna a repetir el fil conductor de la història resumint també com han quedat els personatges.

-Bien, o sea que el Josep, la Gema y el Juanjillo son los inquilinos de la casa. Tu Helio eres el conductor de los visitantes, el Xavi i el Eloi visitantes. Lluís el espíritu.... Vale, venga. Esto más o menos ya está. Vamos a dejarlo y a la hora de comer lo redondeamos.

Després caldrà encara acabar de preparar el joc: reconstruir la història, determinar les proves que els detectius hauran d'esbrinar per tal de trobar el fantasma, elaborar-les i distribuir-les per la casa, disfressar-se, etc...

De moment però, els nois han pogut decidir i dissenyar l'estructura

general del joc. La presència de la monitora ha ajudat a que el grup pogués definir, concretar i tirar endavant la seva proposta ja que aquesta els ha aportat seguretat, reforç, motivació i estructuració davant les propostes i les idees expressades pels nois/es.

A la pissarra han quedat els noms dels nois/es amb els corresponents rols que hauran d'assumir en el joc. D'aquesta manera podran, més tard, iniciar la preparació del joc.

11.6.3. La participació en la preparació d'activitats

El procés de participació en la preparació d'activitats pot ser també divers en funció del grau de complexitat de les mateixes. En aquest sentit hi haurà moments en que l'activitat es podrà preparar amb tot el grup conjuntament i en d'altres ocasions la preparació implicarà crear petits grups de treball per a que desenvolupin tasques concretes que permetran plantejar un nivell més elevat d'autogestió.

Hem seleccionat doncs, tant activitats on la preparació es fa amb tot el grup i amb la participació també activa dels monitors on podrem copsar amb més detall els processos de participació guiada, com activitats en les que les tasques es realitzen en grups reduïts que requereixen d'una bona coordinació i cooperació entre tots.

La preparació d'activitats en grup

Avui, i en motiu de la celebració de la castanyada, els nois i noies del grup s'han d'encarregar de fer els "cucurutxos" de paper per posar les castanyes, per a tots els membres del centre.

A diferència d'altres dies, quan han entrat a la sala s'han assegut directament a la taula, formant un quadrat, esperant les consignes dels monitors. Saben que és un dia intens, que hi ha molta feina a fer i que no es poden entretenir gaire jugant pel pati o per la sala.

La tasca a fer no és gaire complicada i a més a més avui la poden fer tots alhora, sense necessitat de dividir-se en subgrups. Això els permet treballar tots junts i alhora compartir experiències, anècdotes, bromes... En definitiva conversar de les seves coses amb tots els companys mentre van fent la feina.

L'Anabel, com acostuma a fer habitualment, determina el que s'ha de

fer formulant una pregunta a tot el grup:

- A ver, ¿sabéis hacer cucuruchos de papel?.

Els nois/es no contesten de manera que ella agafa un full de paper de diari i en fa un d'exemple.

-¿Lo veis? no es muy difícil pero cuando ya lo tengáis enrollado tenéis que doblar el extremo inferior hacia arriba para que no se os desenrolle, de acuerdo?

Quasi de manera automàtica, cadascun dels membres del grup agafa un full de paper de diari i intenta imitar i reproduir el mateix que l'Anabel està fent alhora que van observant com aquesta realitza el segon cucurutxo.

Semblava una tasca prou fàcil però a mesura que s'hi van posant van sorgint les dificultats i és un bon moment per ajudar-se els uns als altres i pensar entre tots quina pot ser la manera més operativa i fàcil de fer la feina.

El Xavi, un dels nois, dóna idees de com fer-ho i repeteix el model de conducta realitzat anteriorment per l'Anabel, exemplifica i dona explicacions alhora.

-Ei, tengo una idea. Creo que si cogemos un lápiz nos puede salir mejor.

Mira, lo ponemos en una de las puntas del papel, así, inclinado y vais enrollando el papel a su alrededor.

-¡A vale! ¿a ver?

-¡Ala tío! ¡a mí a si no me sale!

L'Anabel reforça positivament al Xavi i anima a la resta del grup a pensar noves maneres de fer-ho.

-Muy bien Xavi. Pero no hace falta que todos utilicéis el lápiz. Que cada uno lo haga como quiera, como le vaya mejor. Podéis pensar otras maneras de hacerlo.

Cada membre del grup va provant de fer el cucurutxo i mentre fan gresca i broma es recolzen mútuament i miren de corregir-se.

-¡Ala tío! ¡vaya churro que te ha salido!. Ja, ja, ja..... Trae, trae. Tu vete enrollando por aquí que yo te aguanto este extremo.

Els nois del grup acostumen a acceptar molt bé les crítiques dels companys, i més quan aquesta va acompanyada del recolzament i l'ajuda per a fer millor la tasca.

D'aquesta manera a mesura que els nois/es van col.laborant en la realització d'una tasca han d'anar fent un esforç per a comprendre les pròpies limitacions i la dels companys i buscar noves formes de fer la feina que els suposi superar-se.

La preparació d'activitats en petits grups

Hi ha activitats que impliquen una subdivisió de tasques i responsabilitats en les que es fa necessari el treball en grups petits molt reduïts.

Una d'aquestes activitats consistirà en fer paper reciclat per exposar a l'estant d'ecologia que el grup ha decidit fer per a participar en un dels actes de la festa major del barri. Com podem veure, sovint la preparació d'activitats, en aquest cas l'estant ecològic, implica també la realització de tasques diverses.

L'Anabel intenta estructurar la feina a fer en forma de pregunta:

-¿Alguien sabe cómo se hace el papel reciclado?

Iniciar la feina a fer amb una pregunta en comptes d'una afirmació suposa una voluntat implícita de donar als nois/es l'oportunitat de participar en l'estructuració i organització de la tasca fent-los sentir protagonistes de les seves accions i en definitiva anar-los transferint responsabilitats.

Avui l'Helio aixeca la ma tot orgullós. S'aixeca del banc i dirigint-se a tot el grup comença a explicar el procés d'elaboració del paper reciclat però no ho recorda tot i el Juanjo, l'altre monitor, l'ajuda completant la seva explicació.

Amb aquesta primera exposició ja han quedat clares les diferents tasques a fer de manera que els nois/es i els monitors es posen de seguida a la feina. No hi ha ningú que estigui aturat. Cadascú té un paper al grup. Uns retallen paper, d'altres barregen amb el minipimer, d'altres van a buscar fulles d'arbres al carrer. Cadascú assumeix espontàniament una tasca i mentre fan la feina van comentant coses d'esports en un clima distès i alegre.

La idea doncs era clara però l'organització i l'estructuració de la feina s'anirà fent de manera cooperativa i espontània.

Un cop feta la primera galleda de pasta l'Anabel determina una nova tasca a fer i demana voluntaris per a premsar. De seguida surten tres nois i baixen al soterrani de l'esplai amb l'Anabel. La resta del grup es queda a la sala elaborant més pasta de paper.

Entre la monitora i dos nois més parteixen per la meitat un sac. Un noi agafa el sac per un extrem i l'altre noi per l'extrem oposat fent-lo tensar mentre l'Anabel el va tallant amb unes tisores pel mig.

Un cop tallat l'extenen sobre d'una reixa i l'Anabel dona instruccions

concretes a un dels nois:

-Ahora coge esta pala i pon un poco de pasta de papel encima del saco i la vas extendiendo bien. Asi, ¿vale? -i ho exemplifica.

Un dels nois va repetint l'acció feta per l'Anabel i els altres dos van a buscar més fulles d'arbre al carrer.

Mentre l'Anabel talla un altre sac per a poder fer un segon quadre.

Un cop recollides les fulles l'Anabel dona instruccions concretes als nois.

-Vale, ahora id colocando las hojas encima de la pasta extendida.

-¿Cómo las ponemos?

-Cómo queráis. A vuestro gusto.

Els nois van distribuint les fulles sobre la pasta a mesura que es van donant orientacions entre ells per a construir el quadre.

-Mira, pon una hoja aquí que queda muy vacio

D'aquesta manera els nois/es van participant de manera cooperativa en la realització d'una activitat en la que han d'acollir les opinions i les accions de tots els companys i han de fer un esforç per a coordinar-se i posar-se d'acord respecte a com han d'anar configurant les diverses accions.

* * * * *

En d'altres situacions la distribució de les tasques en petits grups pot respondre a criteris més estructurats i fins i tot institucionalitzats. Aquest pot ser el cas dels agrupaments que utilitzen les patrulles com a mecanisme de funcionament intern. En aquest casos sovint quan cal distribuir les feines

s'utilitza com a criteri el manteniment de les patrulles ja existents, com és el cas que tot just descriurem.

Avui el grup de Rangers de l'agrupament escolta Pare Chanut s'ha reunit per a preparar els campaments de setmana santa. Aquesta és una de les activitats, juntament amb els campaments d'estiu, més esperades i preuades per als nois/es perquè els suposa una convivència intensa amb el seu grup d'amics, fora de l'entorn habitual de la ciutat i lluny del context familiar. Una activitat en la que poden gaudir d'un grau d'independència major de l'habitual i que els dona la possibilitat de fer-se una mica més grans.

Es per això una activitat que acostuma a estar molt cuidada i on els nois/es hi posen un especial interès i ganes en la seva preparació.

Una de les caps es dirigeix al grup que està situat informalment per sobre les taules i cadires d'una de les classes de l'Escola Tècnica del Clot, lloc on es reuneix l'Agrupament.

-Bé nois, ja us podeu imaginar de què va avui el cau no?

-Nooooo.... -diuen tots a cor.

-De campaments. -Apunta tímidament un noi

-Molt bé!. Doncs ja sabeu.....Us repartiu les guardioles, feu la memòria i després us poseu a preparar les tasques per patrulles.

La cap anomena ara les tasques que cal preparar per campaments: bons dies i bones nits; cançoners; activitats; càrrecs i material, i les distribueix en les sis patrulles que hi ha al grup.

Sense cap més consideració els nois/es es distribueixen ràpidament asseguts en taules quadrades de sis places i es posen a fer la feina d'una

manera que ja tenen ben apresada.

El secretari de cada patrulla va anotant en una llibreta la memòria de la darrera activitat realitzada acollint les opinions dels diferents companys. Aquest es ja un fet rutinari i habitual en les patrulles. Un element que permet als noi/es de participar de manera formal i sistemàtica en la valoració de les activitats fetes pel grup. Recordar i revisar el que s'ha fet en la darrera trobada ajuda també als nois a situar-se i a fer-los més conscient del procés que van fent com a grup. Fer la memòria els dona doncs la possibilitat de participar en el procés de valoració i creixement que fan com a grup.

Després d'escriure la memòria cada patrulla realitza el segon exercici rutinari: cada noi/a diposita cinquanta pessetes en una guardiola que te destinada cada patrulla. Aquests diners serviran per a que cadascuna es pugui autoabastir i comprar el material que necessitin per fer les seves activitats i d'aquesta manera es dona l'oportunitat als noi/es de poder participar en la gestió econòmica del propi grup.

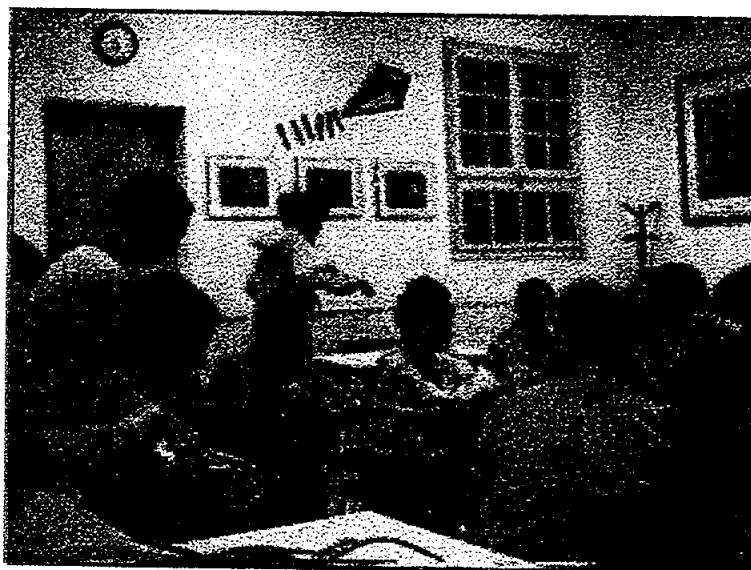
Les unitats, distribuïdes en diferents taules, treballen autònomament en la preparació d'una activitat. Els grups reduïts esdevenen així el marc privilegiat per a l'exercici del consens i la cooperació.

Finalment cada patrulla es disposa a realitzar la tasca que te encomanada, uns preparen una gimcana, d'altres elaboren un cançoner, d'altres miren llibres de pregaries....

Cada patrulla va treballant independentment amb eficàcia però alhora amb un ambient distès i alegre, menjant quicos i prenen una mica de coca-cola.

Les caps que estan situades a un extrem de la sala recullen, de tant en tant, els dubtes expressats per alguns nois/es tot orientant, clarificant i estructurant les propostes dels diferents grups.

El grup que s'encarrega de preparar la gimcana de tant en tant demana informació a la cap per a poder tirar endavant la seva tasca però no es pas cap novetat per a ells. Es nota que ja n'han preparat varies perquè saben perfectament els passos que han de seguir i els executen amb força eficàcia

Els grups que treballen independentment, reben, de tant en tant, el suport i l'orientació del cap que resta assegut a sobre de la taula, esperant les consultes dels nois/es.

-Anna, tothom ve de campaments?

-Crec que sí, llevat d'en Bernat.

-I quants som?

-Vint-i-un

Amb aquesta informació els nois/es ja poden començar a pensar quants grups hi haurà i de quants membres cadascun.

-A veure, si som vint-i-un, diu el secretari, podem fer quatre grups de tres i un de quatre.... perquè ens hem de descomptar a nosaltres que som cinc.

-Val, a veure, diu un altre company, cadascú de nosaltres hauria d'anar en un grup, d'acord?

I novament demanen informació a la cap.

-Ei!, quan de temps tindrem?

-Doncs una hora i mitja aproximadament.

-Bé doncs això vol dir que podem fer deu proves de deu minuts cadascuna.

-Val, vinga som'hi. La primera prova...

Cadascun dels components de la patrulla va fent la seva proposta a veure qui la diu més grossa i van fent broma.

-Ei!, podríem fer olorar els mitjons d'en Raül durant una estona, ja, ja, ja,...

-O que toquin coses que facin fàstic com gelatina, melmelada,

escarbats,

-Ja, ja, ja... Val va aquesta, aquesta la primera. Ja en tenim una.

De tant en tant els caps van passant per les diferents patrulles orientant als nois/es i oferint les seves idees i opinions.

El secretari del grup de tasques s'atansa a una de les caps i li ensenya el que han pensat i com les han distribuïdes per les diferents patrulles.

-Molt bé, reforça l'Anna i els encomana una nova feina a fer.

-Hauríeu de fer també una normativa de les tasques. Es a dir, que implica fer els W.C.; els plats, la tenda... i apuntar-ho en un paper d'embalar. Heu de discutir entre tots aquesta normativa i posar-vos d'acord.

-Val.

I retorna al seu grup amb l'encàrrec de l'Anna. Els nois/es es posen de seguida a fer la feina.

A mesura que cada patrulla va acabant la seva feina els nois/es van marxant al pati on s'ha organitzat un partit de futbol en l'estona de temps lliure.

Amb el bagatge que porten els nois/es de treball autònom per patrulles, aquestes han pogut funcionar doncs, independentment i sense la presència contínua dels seus caps que s'han mantingut en un segon pla oferint el seu assessorament i recolzament puntual.

11.6.4. La participació en la realització d'activitats

Als esplais el ventall d'activitats pot ser molt ampli i ens podem trobar amb moments per a tot. Moments per a fer espectacle i fer fruit als altres, moments per a treballar en accions útils i engrescadores i també moments més gratuïts per a jugar i divertir-se. Aquests són els aspectes que voldríem ressaltar en les escenes que tot seguit descriurem.

La participació dels nois/es en les activitats, i sobretot la vivència d'aquesta participació, serà diferent també en funció del tipus d'activitats a realitzar i que tot seguit mirarem d'exposar.

La realització d'una vetllada

En les escenes que tot just descriurem la unitat de rangers de l'agrupament escolta Pare Chanut realitza un estant multicultural en la que s'ha previst un dinar multicultural i una petita representació per a d'altres unitats d'aspectes típics de diverses cultures.

En els centres de temps lliure el procés de preparació dels projectes d'activitats és molt més llarg i ric que no pas la realització de les mateixes. Malgrat tot, en el moment de la realització els nois/es poden demostrar-se a si mateixos i als altres tot allò que han estat capaços de fer i d'aprendre. Es un moment sovint molt més breu que el de la preparació però també més intens, més carregat d'emotivitat, de fantasia, d'il·lusió i fins i tot de nerviosisme quan es tracta de fer quelcom per algú altre.

El grup de rangers s'ha aplegat enfront la sala dels caps, al replà del segon pis de l'Escola Tècnica del Clot. Els nois/es estan mig disfressats representant a diverses cultures. Una de les caps es dirigeix a tot el grup i els dona ordres:

-Vinga nois, heu d'anar als lavabos a maquillar-vos i acabar-vos de

disfressar. Ho heu de fer sols.

Després de la consigna de la cap els nois/es s'autoorganitzen ràpidament.

Alguns nois/es, espontàniament entren a una sala, agafen cadires i alguna taula i les treuen al passadís cooperant entre ells.

Un dels nois agafa una taula per un extrem i demana ajuda a un dels seus companys.

-Ei, m'ajudes?

-Sí, ara vaig.

I treuen la taula aixecant-la a pes al passadís. Cadascú l'agafa d'un extrem.

Altres nois/es han anat a cercar barres de maquillatge, gelatina i d'altres estris i els deixen sobre la taula.

De manera cooperativa es van maquillant els uns als altres i es posen gomina al cap.

De tant en tant es veu circular pel passadís a algun noi/a amb una escombra que utilitzen per recollir les engrunes que els cauen a terra.

Els nois/es estan sols i els caps surten de tant en tant d'una sala per fer broma amb els nois/es de com estan quedant.

-Ala tio! quina cara!, ja,ja,ja..... Ves a veure't al mirall!

-Ala quin cap! ja, ja, ja,.....estàs divertidíssim!

Un dels nois del grup assumint espontàniament la realització d'un servei al grup: escombrar el terra.

Cada patrulla s'ha disfressat d'una cultura determinada: Àfrica, Mèxic, Xina i Turquia, i ha preparat també un menjar típic i una breu escenificació de la cultura que representen.

L'ambientació prèvia de l'activitat és un factor que motiva també a la participació. Els elements simbòlics i fantàstics permeten als nois/es explorar els camins de la seva imaginació i endinsar-se en una altra dimensió en la que poden inventar, somniar, crear... D'aquesta manera, i amb un to festiu i alegre els nois/es van prenen il·lusió en allò que hauran de realitzar.

Les patrulles es poden determinar molt clarament, no únicament perquè cadascuna va disfressada d'una cultura sinó també perquè s'agrupen tots junts en algun espai determinat i conversen plegats.

Mentre els nois/es estan acabant-se d'arreglar van arribant membres d'altres unitats creant-se uns moments d'un cert desori i desconcert.

Els nois/es estan un xic alterats i nerviosos perquè això de fer quelcom per algú altre sembla que exigeixi més que fer-ho per al propi grup.

Realitzar activitats per a d'altres grups és un element que motiva la participació perquè permet als nois/es de sentir-se protagonistes, de poder mostrar i alhora ser reconegudes les seves habilitats i destreses i també de posar en joc les seves responsabilitats i afanys de superació.

Després d'una estona de desori una de les caps surt al passadís per a posar una mica d'ordre i tranquil·litat.

-A veure Rangers,... si us plau. podeu anar seient a terra? feu una rotllana si us plau.

-Vinga ens anem calmant.

Els nois/es, agrupats per patrulles van seient formant una rotllana i per una estona es fa la calma.

L'Anna, una de les caps, asseguda a terra es dirigeix a tot el grup i dona les instruccions del que hauran de fer durant la resta de la tarda.

-A veure, us recordo que avui el cau l'acabarem a les sis i mitja perquè a les set hi ha l'eucaristia, d'acord?

-Ara us llegiré un conté africà molt bonic. M'agradaria que estessiu molt callats i molt atents per a que després podem pensar bé sobre el sentit del conte.

L'Anna ha anat llegint el conte, que ha estat molt llarg, pausadament i amb un to de veu molt suau. Els nois han mantingut durant tota l'estona un silenci absolut i s'han mostrat molt atents.

Amb la creació d'aquest clima de tranquil·litat i meditació els nois/es s'han pogut asserenar i disposar-se per a executar l'activitat.

El grup de Rangers escolta atentament un conte explicat per la cap, disposant-se així a realitzar l'activitat amb una predisposició més serena.

Després l'Anna dona ordres de que cada grup entri a la sala per agafar el menjar que han preparat i el col·loquin al seu estant.

Els nois/es es mostren encuriósits pel menjar que han preparat els seus companys d'unitat i van passant pels estants provant els menjars elaborats tot fent broma i comentaris sobre els mateixos.

-A veure, a veure?....

-Però que és això?....ecs!!....té un aspecte fastigós... ja, ja, ja....

-Vaja "pasterada"!! mmmm.... no està mal!

-Què heu fet vosaltres?

-Cus-cus. Prova, prova... està bo.

-Si doncs te una pinta..... hostia tio!!! com pica això!

-Ja, ja, ja,....

Al cap d'un quart d'hora aproximadament i quan sembla que ja han provat tots els menjars una de les caps crida l'atenció del grup.

-Plas, plas, plas!! A veure nois... silenci!!!!!!!

- Ara començarem la representació. Ja podeu anar seient a terra amb els de la vostra patrulla. Primer començaran els turcs, d'acord?

Ara pugen el grup de Llops i Daines a fer d'espectadors i s'asseuen també a terra.

Els Turcs fan la seva representació que és rebuda amb aplaudiments, crits i xiulets d'agraïment.

Després toca el torn als africans. Aquests en un moment del seu esqueix i de manera improvisada demanen la col·laboració i la intervenció del grup de Llops i Daines per a fer crits d'africans en un moment concret de la representació.

-Ara quan us ho diguem heu de repetir amb nosaltres:

"Unga, unga, ue, ue"!

Unga, unga, ue, ue, ue!

Els nens/es del grup de Llops i Daines són uns espectadors excel·lents. Estan molt atents a les consignes dels actors i els contemplen embadalits, amb els ulls ben oberts i amb rostres de gran expectació. Quan han d'intervenir ho fan amb efusió i entusiasme, aixecant i sacsejant els braços.

Semblen satisfets i il·lusionats de poder també col·laborar i participar d'aquesta manera en la representació dels seus companys del cau.

Després intervenen els mexicans. Aquests s'han construït uns barrets molt grans i vistosos amb cartolina i després de la seva representació i

també de manera improvisada decideixen regalar-los als seus espectadors de Llops i Daines. Aquests reben l'ofertament amb una gran il·lusió i alegria i es posen ara els barrets al cap.

La resta d'unitats que han de fer la seva representació davant l'èxit obtingut pels seus companys amb la donació dels barrets decideixen també afegir-se a la iniciativa d'aquests i en acabar els seus esqueixos ofereixen algun dels elements de les seves disfresses als més petits del cau que ja esperen ansiosos el seu regal.

En acabar totes les representacions tots els espectadors es posen a aplaudir i a fer xiulets com a mostra del seu agraïment.

Un grup de nens/es participant efusivament en una vetllada i vibrant junts

Tots els nois/es, actors i espectadors, comencen a aixecar-se de terra i a jugar entre ells. Es persegueixen els uns als altres, es fan bromes, s'intercanvien les disfresses i no paren de fer fressa i xirinola.

L'activitat es dona doncs per acabada i és en aquests moments del quotidià quan els nois/es aprofiten per estretar les seves relacions, per enfortir els vincles entre ells i per a compartir moments d'alegria i de gresca que els ajuden a anar adquirint alhora sentiment de col·lectivitat i consciència de grup.

La realització d'un projecte de grup

El sentit d'utilitat que els nois/es poden atribuir a les activitats, ja sigui perquè permeten fer fruit als altres com és el cas que acabem de descriure, o bé perquè aporten quelcom per al propi grup, és un aspecte que permet també motivar als nois/es a la participació.

Avui el grup Canigó de l'Esplai La Sagrera es disposa a realitzar el projecte de millorament de la pròpia sala decidit en una reunió anterior i que suposarà pintar el sostre, endreçar la sala i restaurar alguns utensilis com els bancs i la taula.

Ja hem comentat que no tots els centres poden disposar de locals propis però en aquest cas el fet de poder gaudir d'unes sales d'ús exclusiu de l'esplai permet també que els nois/es puguin fer-se molt més seu aquest espai i puguin intervenir-hi en el mateix per tal d'adequar-lo als seus gustos i necessitats. Per tant, l'activitat que realitzaran no és únicament per a divertir-se i passar-s'ho bé sinó que, a més a més, es tracta d'una activitat útil que incidirà en una transformació real del context espacial més immediat del grup i en el que hi conviuen cada dissabte: la pròpia sala.

Els nois/es han vingut avui preparats amb roba vella i disposats a embrutar-se.

A mesura que van arribant a la sala es van canviant la roba mentre conversen i fan broma amb la cremallera de la jaqueta de l'Elio que s'ha quedat trabada i no l'ha pot obrir.

El primer que caldrà fer serà buidar la sala de trastos vells i l'Anabel comença a mobilitzar als nois/es. Amb un to molt animós i amb el nervi al cos motiva al grup:

-Venga, va, alguien mañoso que baje el avión.

Els nois, però, estan distrets xerrant al costat de la finestra. De manera que decideix personalitzar la petició i acostant-se a un dels nois li posa la ma a l'espatlla i torna a repetir:

-Ei!, he dicho que algún mañoso ayude a bajar el avión, tenemos que ir bajando cosas.

Ara si que obté la resposta esperada i els nois/es comencen a baixar coses al soterrani de l'esplai amb col.laboració i ajuda mútua.

Dos nois i un monitor col.laboren transportar una taula al soterrani per a poder-la reparar.

Un cop la sala ha quedat mínimament buida de trastos l'Anabel dona instruccions del que cal fer i exemplifica la conducta esperada pels nois/es.

-Bien, ahora hay que ordenar un poco las cosas que hay por aquí.

I ella mateixa es dirigeix cap a una prestatgeria i comença a endreçar papers però els nois es reuneixen drets al costat de la finestra i es posen a xerrar, llavors l'Anabel agafa dos objectes que s'han d'ordenar i els dona personalment a dos nois del grup per a que els desin. Aquests responen ara a la demanada efectuada i la resta de companys també s'hi afegixen.

Després de deixar-ho tot endreçat el grup surt a comprar la pintura i quan tornen el Juanjo dona instruccions i organitza la feina.

Cal decidir qui vol fer la taula i qui el sostre. Els nois s'apunten voluntàriament a una de les tasques i es posen de seguida a fer la feina.

Els que fan el sostre es protegeixen el cap amb unes bosses de deixalles i es posen el radiocaset per tal d'amenitzar l'estona.

Tot es fa en un ambient constant de col.laboració.

Una de les caps ajuda a una de les noies a cobrir-se el cap amb una bossa mentre un dels companys en prepara una altra.

El grup que s'ha quedat a la sala va posant papers a terra mentre xiulen al ritme de la música que sona pel caset.

L'Anabel dona les instruccions al grup.

-El plan es este- Primero pintamos este arco, -i el senyala amb el rodets-, y cuando este terminado el siguiente hasta pintarlos todos. ¿Vale?. Pues venga chicos, ¡¡manos a la obra!!

La Gera i l'Eloi s'enjugassen ara picant-se el cul amb el rodets de pintura i riuen una estona.

L'Anabel exemplifica la conducta a realitzar i sucant el rodet en un cubell de pintura que hi ha preparada realitza la primera mostra davant l'expectació dels membres del grup que la premien amb un :

-Ohhhhhhhhh!!!!!!!

Després l'Elio i la Gera intenten repetir l'acció feta per l'Anabel però ensopeguen amb la primera dificultat perquè els seus rodets no caben dins la galleda i miren de resoldre-ho amb l'ajuda mútua.

-¡Joder!, pero si esto no cabe aquí.

-Si que cabe mujer –diu l'Eloi.

I mentre aquest inclina lleugerament la galleda. La Gera introdueix el rodet per un extrem i després el gira per a sucar-lo per l'altre extrem.

Així, donant-se suport mútuament van pintant el sostre mentre en Lluís s'ho mira i en fa broma.

Un noi i una noia col·laboren per poder introduir els rodets de pintura dins la galleda. La realització conjunta d'activitats implicarà sovint la necessitat d'oferir-se ajuda mútua per a resoldre les dificultats.

-¡Ohhh!! Caen gotas. Hay goteras, ja, ja, ja,... Qué bonito es ver como pintan los demás..... que suquea, que suquea, ja, ja, ja,...

-Si, tu continua riéndote que como te pinte la cara con el rodillo verás..... –li respon amistosament la Gera.

Un altre grup ha baixat al soterrani de l'esplai ha folrar la taula i quan tornen es posen a pintar també el banc amb plena col·laboració . Cadascú agafa un pinzell i s'adjudica un tros del banc per a pintar.

Els nois/es doncs, de manera cooperativa, distesa i amb bon humor, hauran realitzat doncs una activitat amb un sentit d'utilitat real per al propi grup i que servirà també per a grups posteriors.

Els nois de manera espontània s'han distribuït un tros de banc per pintar i col·laboren en una mateixa tasca comuna.

La participació en un gran joc

Avuí els monitors del grup Canigó de l'Esplai la Sagrera han preparat als nois/es una gimcana sorpresa, tot donant resposta a la demanda feta pel

grup en una assemblea de poder realitzar més jocs i activitats per a divertir-se.

En aquesta ocasió el joc ha estat totalment preparat per als monitors de manera que els nois/es no saben de que es tracta ni quines proves hi haurà, ja que aquestes seran "sorpresa" i les hauran d'anar descobrint a mesura que es desenvolupi el joc.

Els monitors han volgut introduir diferents elements que pensen poden ajudar a motivar i engrescar als nois/es a la realització del joc. Un d'aquests elements ha estat justament el factor sorpresa, un altre ha estat el factor de competició tenint en compte el temps. El guanyador del joc serà aquell grup que aconseguixi realitzar totes les proves amb el menys temps possible. Aquest aspecte ajudarà alhora a mantenir la tensió i la intensitat al llarg del joc i finalment el darrer aspecte serà el nivell de complexitat i novetat de les proves a fer que suposaran vèncer diferents reptes.

El Juanjo ha aplegat el grup enfront l'entrada de l'Esplai, ubicat en una ampla plaça de la Sagrera, i informa al grup del que es farà amb un to animós i engrescador.

-Ei, chicos, venga. Hoy haremos un juego tal y como nos pedisteis en la asamblea. Es un juego de superación de pruebas tope guais. Venga,... Xavi, Helio y Eloi seréis un grupo.

I va configurant ell els grups de manera que quedin el més equilibrats possibles ja que es tracta d'un joc competitiu.

Després demana la col·laboració dels nois/es per acabar de preparar el joc. Els dona a cada grup vuit globus i vuit paperets que contenen un número. Han d'inflar els globus i col·locar a dins un paperet.

Cada grup es retira a un racó de la plaça i comença a fer la feina. Mentre l'Anabel i el Juanjo van a buscar una taula i la col·loquen a l'entrada

de l'esplai.

Un cop els nois/es han inflat els seus globus i seguint les consignes dels monitors els enganxen amb celo sobre la taula i escolten les instruccions que dona el Juanjo.

-A ver, en este juego ganará el grupo que sea más rápido, o sea que no os podéis dormir. Tenéis tres cuartos de hora para hacer todas las pruebas, El grupo que consiga hacer más pruebas en ese tiempo habrá ganado, ¿vale?

Anabel y yo cronometraremos el tiempo que utilizáis en cada prueba y lo iremos anotando en ese cartel, -i senyala un tros de paper d'embalar que han penjat en una paret de la façana de l'esplai.

Un cop establertes totes les consignes el Juanjo dona la sortida del joc amb un xiulet i cada grup s'apressa ràpidament a petar un globus i nomenar el número que els ha sortit.

Un dels monitors ajuda als nois a descobrir una de les proves a fer pel grup. Els monitors participen també activament de les activitats que fa el grup.

L'Anabel i el Juanjo que disposen d'un full amb el llistat de les vuit proves, van llegint el que han de fer posant-hi emoció i mirant d'engrescar al

màxim als nois/es.

-Venga va, alguien del grupo tiene que ir hasta la fuente sin poner los pies en el suelo utilizando solo papeles y cartones.

La Gera col·loca ràpidament un full de paper de diari a terra i en Lluís s'hi posa a sobre fent la primera passa. Després la Gera li posa un altre full davant i en Lluís torna a saltar a sobre i així successivament. Mentre el Lluís va saltant la resta de companys corren estressats amunt i avall recollint els papers de terra i tornant-los a posar.

Llavors, amb el nervi al cos que no para de moure's, gesticulant i picant de palmes, el Juanjo s'atansa al grup i intervé per a donar ànims i orientacions.

-Venga va chicos, caña, caña... . Venga más rápido, más rápido. Corre Josep, ves tu poniendo papeles también y así iréis más rápidos.

Un grup realitzant una de les proves de la gimcana

l'Anabel està informant a un altre grup de la prova que han de fer.

-A ver tenéis que buscar a diez personas que calcen el número 40. Pero las tenéis que traer aquí.

-¡Ala, que vergüenza!

-Venga, hombre, venga... ¡A ver ese garbo que tenéis hombre! – Els anima l'Anabel.

Un altre grup ha descriure ara en cinc idiomes diferents una frase que tenen escrita en un paper.

-¡Ala tíos, os pensáis que somos una biblioteca o qué! Ja, ja, ja...

-Venga hombre que no es tan difícil. –Anima el Juanjo i comença a dir beneiteries en italià per a donar pistes als nois/es.

Mentre es va desenvolupant el joc els nois/es no paren de riure i de córrer amunt i avall mirant de fer les proves el més ràpid possible.

Els monitors intervenen donant ànims constantment, orientant als grups i fins i tot col.laborant en aquelles proves més complexes.

La vivència del joc ha estat doncs intensa, plena d'ànims i motivació per part dels monitors i d'implicació i emoció per part dels nois/es que han respost positivament a la proposta dels seus monitors.

11.7. LA PARTICIPACIÓ EN EL QUOTIDIÀ

Hi ha moments en la vida dels centres que afavoreixen, especialment, que els nois/es puguin anar enfortint els seus vincles d'amistat, creant un teixit de relacions interpersonals càlides i estretes que creen un clima de seguretat i de confiança en el grup, un clima, com anomenen els mateixos noi/es, de "bon rotllo".

Entenem que les estones del quotidià en que no hi ha activitats intencionalment programades, són d'aquests moments privilegiats en que els nois/es poden explorar i aprofundir en les seves interrelacions i anar configurant un microclima que sigui significatiu per a ells i els doni l'oportunitat de sentir-se a gust i acollits dins el grup. Aquest aspecte serà una condició necessària i fonamental per que els nois/es puguin sentir-se moguts a participar en la vida del grup.

La importància però, sobretot quantitativa, d'aquestes estones varia força en funció del context o marc institucional en el que s'inscriuen les relacions personals. Es per això que hem volgut diferenciar les estones de vida quotidiana a les tardes d'esplai de les estones de quotidià a les excursions on aquestes prenen potser molt més rellevància.

11.7.1. Les estones de vida quotidiana a les tardes d'esplai

Hem identificat com a moments més significatius del quotidià les estones inicials de les trobades setmanals, el que hem anomenat **l'acollida dels nois/es**; les estones de final de les activitats dedicades al **manteniment de l'ordre i neteja**; les **estones de temps lliure** o temps mort, destinades a activitats pròpiament autotèliques; i finalment les estones destinades a la **celebració d'aniversaris o esdeveniments especials** dins el grup.

L'acollida dels nois/es

Son dos quarts de cinc de la tarda i a l'entrada de l'agrupament escolta Pare Chanut es van aplegant els nois i noies de les diferents branques formant grups naturals que acostumen a respondre al de les pròpies patrulles.

De fet a un quart i cinc ja hi ha força nois i noies que han arribat.

Arribar una estona abans suposa tenir l'oportunitat de gaudir de més estona per a poder compartir i intercanviar amb els companys allò que s'ha fet i s'ha viscut durant la setmana.

El grup de Rangers es situa formant dos grups clarament diferenciats, el dels nois i el de les noies. Entre ells es fan broma, riuen i conversen amigablement mentre esperen l'arribada dels monitors.

A dos quarts i cinc de cinc baixen els monitors al carrer a rebre als nois/es.

Cadascun dels caps es dirigeix a un dels grups i intercanvia paraules i gestos amicals que expressen la seva voluntat d'interactuar amb ells, d'oferir-los el seu temps, d'atendre'ls i de compartir amb ells els seus interessos.

Una de les caps posa les seves mans a sobre de l'espatlla d'una de les noies i mostra el seu interès per entrar en la conversa:

Un grup de nois fent broma amb un dels caps a l'entrada de l'agrupament. El cap estornuda després d'haver-li tirat pica-pica sota el somriure disimulat d'alguns nois.

-Hola, què tal? què feu?

-A veure?, diu la cap, Ooooh! és el compac del Titànic.

-Sí, a mi m'encanta. L'he portat perquè la Laura me l'ha demanat.

-I la pel·lícula, l'heu vista? pregunta la cap.....

Una de les caps acollint a un grup de noies a l'entrada de l'agrupament i conversant amb elles

L'acollida dels nois/es és un moment especial del quotidià que permet enfortir els vincles d'amistat entre els caps i els nois/es, uns moments

privilegiats per a l'intercanvi comunicatiu d'experiències, anècdotes, històries viscudes conjuntament.

En un dels grups un noi ensenya les fotos de les vacances de setmana santa, d'altres no paren de fer-se bromes i d'enjogassar-se conjuntament.

Un dels nois ha portat un tub de tinta de broma i un pot de "polvus picant" i va fent broma als companys i als caps que, evidentment, s'apunten també a la gresca seguint el joc dels nois/es.

Acollir als noi/es suposa doncs establir d'entrada un contacte intens amb aquests que els predisposi a interactuar cooperativament i que alhora els ajudi a sentir-se acollits personalment.

Després d'haver conversat amigablement amb els nois/es cal anar per la feina i els caps animen als nois/es a pujar cap a la sala:

-Vinga nois, cap amunt!

-Rangers, anem pujant!

I pugen tots, col·lectivament, amb el mateix clima de gresca i broma per les escales.

Els serveis bàsics: manteniment de l'ordre i neteja

El grup de Rangers de l'Agrupament Pare Chanut acaba de finalitzar l'activitat de dissabte a la tarda: l'estant multicultural. Els nois/es corren amunt i avall del passadís del local mig disfressats. En unes taules que estan distribuïdes pel distribuïdor del passadís resten encara els diferents àpats elaborats pels mateixos.

En mig d'aquesta dispersió una de les caps dona la consigna del que caldrà fer.

-Ei, patrulles! Recordeu que abans de marxar heu de recollir-ho tot i deixar-ho ben net i endreçat.

Ràpidament les patrulles es mobilitzen i es disposen a fer la neteja assumint de manera espontània les tasques que van sorgint.

Un dels monitors exemplifica la conducta esperada pels nois/es i recull un paper de terra mentre un dels nois escombra i la resta es disposa també a recollir papers.

Un grup de nois/es van recollint cadires del passadís i entrant-les en una sala. Cada noi/a n'agafa una i la deixa apilada en un racó de la sala.

Un altre grup, força nombrós, surt corrent cap els lavabos a desmaquillar-se i canviar-se.

Una de les caps surt ara de la sala per a especificar i recordar les tasques a fer i alhora exemplifica la conducta esperada pels nois/es posant-se també ella a recollir.

-Ei, aquí encara queden cadires per entrar, i n'agafa una i la porta cap a la sala. Recordeu que cal desar tot el de l'estant.

Dos nois agafen ara una taula en col.laboració, un per cada banda, i la transporten al pis de dalt.

Quatre nois/es es posen a escombrar. Han sortit de la sala amb tres escombres i un recollidor i de manera espontània es distribueixen la feina.

-Si voleu jo ja recullo

-Ah val. Doncs nosaltres escombrem.

I es distribueixen per diferents llocs dels distribuïdor i van fent la feina distesament però amb eficàcia.

De tant en tant van arribant nois/es dels lavabos, fent molta gresca, ja desmaquillats i canviats i com si ja fos una conducta interioritzada es van aplegant amb els seus companys de patrulla i van recollint les coses del seu estant, tot fent broma però amb molta col.laboració.

Un noi i una noia d'una patrulla despengen un dels cartells que havien exposat al seu estant. Mentre el noi s'enfila a la cadira i treu les xinxetes, la noia sosté amb les mans el cartell per a que no caigui. Després el noi baixa de la cadira i ajuda a la seva companya a enrotllar el cartell. Mentre el noi l'aguanta per un extrem, la noia l'enrotlla per l'altre i finalment el va a desar a la sala.

Hi ha altres membres de la patrulla que retiren les safates del menjar que havien preparat i el porten a la sala de caps.

-Anna, què fem amb això?

-Uff!, crec que el millor és llançar-ho. No crec que ningú s'ho pugui menjar ja.

I els nois aboquen el menjar en uns cubells de deixalles molt grans i

s'emporten les olles als lavabos per a rentar-les.

Ara una de les caps es dirigeix a un dels nois que acaba d'entrar a la sala i amb to seriós els alerta de la feina que encara no han fet:

-Ei, aquí encara hi ha coses vostres per netejar. Au, vinga! agafa als de la teva patrulla i feu el favor de netejar-ho.

I el noi surt ràpidament a buscar als seus companys que corrien distretament enjogassats pel passadís.

La participació, doncs, dels nois/es en la neteja i ordre del local s'ha anat efectuant de manera espontània entre els diferents membres del grup, assumint les tasques casi de manera automàtica i ja interioritzada, amb cooperació i amb la guia i exemplificació dels seus caps.

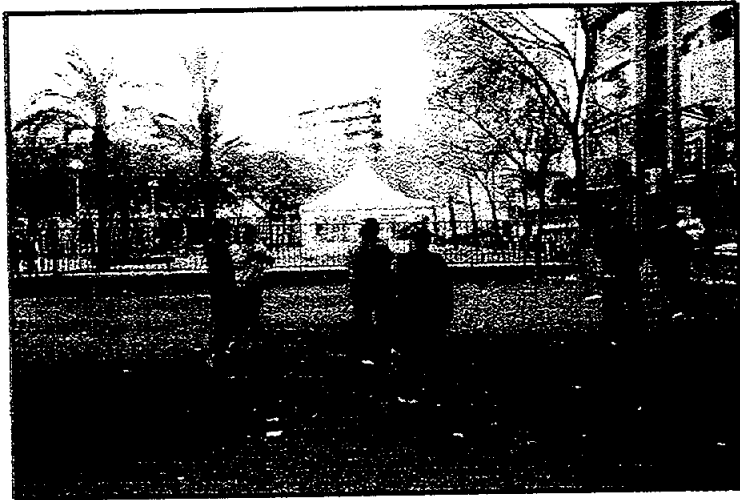
Les estones de temps lliure

Avui els nois/es de l'esplai La Sagrera han finalitzat les tasques avanç del previst. Falta mitja hora per a que acabi l'esplai de manera que els monitors els donen temps lliure.

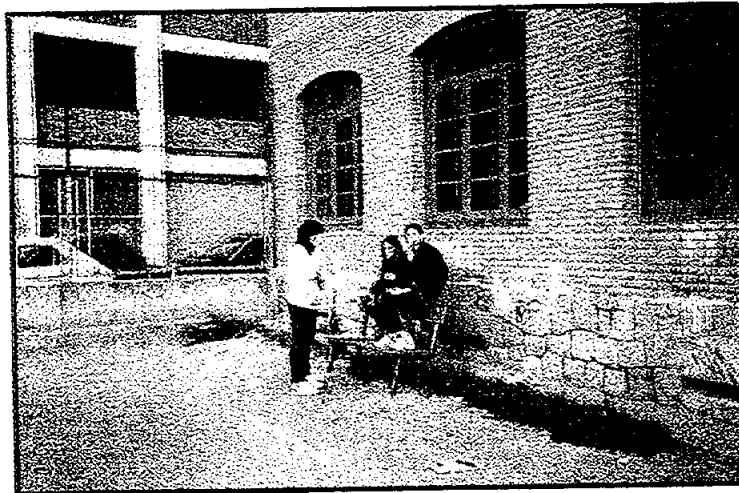
El grup va baixant al pati situat a la Plaça dels Jardins d'Elx i de seguida es comencen a configurar grups naturals.

Els nois després de conversar i fer broma amb el Juanjo, el seu monitor, s'organitzen per a realitzar un partit de bàsquet.

Les noies opten per una activitat més tranquil·la i assegudes en un banc conversen amb l'Anabel sobre els respectius nuvis mentre van menjant pipes.

Un grup de nos es disposa a conversar amb el seu monitor en les estones de temps lliure.

Una monitora conversa amb dues noies del grup sobre qüestions personals, manifestan també així la seva voluntat de fer-se propera i de compartir l'amistat amb elles.

Una vegada més doncs, els monitors han expressat la voluntat d'interactuar amb els nois/es, d'oferir-los també el seu temps, d'esdevenir uns membres més al grup que tindran però un paper significatiu per aquells.

*****

A l'Agrupament Escolta Pare Chanut, fins i tot les estones de temps lliure estan més institucionalitzades ja que, generalment, cada dissabte es destina la darrera mitja hora a temps lliure.

Al tenir la seu ubicada als locals de l'Escola Tècnica del Clot, poden disposar d'uns extensos i variats patis amb porteries de futbol i bàsquet i amb gronxadors, tobogans i d'altres jocs infantils. Es per això que en aquestes estones acostumen a realitzar jocs organitzats, ja sigui partits o bé d'altres jocs moguts com a l'aranya, a pi, a l'amagatall, etc..

Es tracta d'activitats totalment gratuïtes però que els aporten diversió i gaudiment compartit, la possibilitat de demostrar-se a si mateixos i als altres les seves capacitats i habilitats físiques així com reconèixer i acceptar la dels companys, la possibilitats de pactar unes normes en el joc, de modificar-les i d'acceptar-les i sobretot la possibilitat de compartir i de viure tots aquests aspectes amb els seus caps que no es converteixen en uns observadors passius dels jocs dels nois/es sinó que esdevenen uns actors més que comparteixen diversió, broma i bon humor amb els nois/es.

Avui quan han baixat al pati una pila de nois/es i de caps s'han abalançat a sobre d'en Raül, un dels caps, per a treure-li la bamba i després han començat a passar-se-la els uns als altres.

No ha calgut especificar la consigna del joc que de seguida ha quedat ben entesa: calia evitar que en Raül recuperés la seva bamba i mentre aquest intentava perseguir als noi/es per tal de recuperar-la aquests se l'anaven passant tot rient i fugint del seu cap.

Un monitor compartint broma i bon humor amb els nois/es. Aquests intenten arrebatar-li la bamba i ell decideix entrar en el joc.

Un grup de nois/es riuen mentre observen al seu cap intentant perseguir als seus companys. La broma i el bon humor es convertirà en un eix transversal de la vida dels centres.

En Raül ha acceptat amb bon humor la broma que li han fet però després de seguir el joc durant un estona cal establir-ne el límit.

-Ei tíos.... va pasármela ya.

-Passa, Martí, doname-la que la penjarem a l'altre camp.

-Ei tíos no os paséis. Va, venga....que mira como tengo el calcetín.

-Ja, ja, ja,....

-Va tíos, doneu-li la bamba, -diu una noia del grup.

-Sí, sí, millor que parem perquè aquest "tuf" no hi ha qui l'aguanti...Ja, ja, ja,ja....

I finalment en Raül recupera la seva bamba i s'organitza espontàniament un nou joc.

-Ei, va. Per què no juguem a Pi?. Diu un membre del grup

-Vale, va. La parol!!

I mentre aquest comença a contar amb els ulls tancats la resta corre a amagar-se.

Els nois/es gaudeixen i es diverteixen col.lectivament amb els seus caps a qui van reconeixent cada cop més com a amics, com a algú disposat també a jugar amb ells. Algú que els sap establir límits però des de la complicitat i la confiança.

Les celebracions d'aniversari i aconteixements especials.

Hi ha estones també molt valuoses que permeten als nois/es de sentir-se estimats i apreciats dins el grup, de sentir-se protagonistes encara que sigui només per un moments i que els permeten reforçar el sentiment de pertinença

Poder compartir amb els companys moments significatius de les vides particulars és també una manera d'anar alimentant el bon rotllo dins el grup.

Avuí és l'aniversari del Juanjillo. Ell no ho ha dit a ningú però ha vingut preparat amb una capsula de galetes per a compartir-la amb els seus companys/es del grup.

El Juanjo i l'Anabel s'han adonat i tot i no tenir-ho previst han pensat que caldria improvisar alguna cosa.

En un moment determinat de la tarda, l'Anabel envia al Juanjillo a fer un encàrrec a secretaria i aprofitant aquella situació informa a la resta del grup de l'esdeveniment.

-Ei, chicos, creo que hoy es el aniversario de Juanjillo. Podríamos hacerle algo. ¿Qué os parece?

-Ah, vale!. ¿Y que le hacemos?

-No se, a ver ¿qué se os ocurre?

-Pues le hacemos una tarjeta de felicitación y firmamos todos.
Proposa un company.

-Muy bien. Reforça l' Anabel. Venga, va, hay que ir rápido porque no creo que tarde en subir. A ver ¿quién le hace el dibujo?

-Yo, yo, diu en Xavi, -que te molta traça fent còmics, i ràpidament fa una caricatura-

Després d'haver fet la tarja la desen i l'Anabel explica que quan finalitzi la tarda, abans de marxar, li podrien donar la tarja i cantar-li el "cumpleaños feliz".

Així doncs, al final de la tarda, i mentre el Juanjo acaba de donar al grup, que resta assegut al voltant de la taula, les darreres informacions per al cap de setmana següent, l'Anabel s'aixeca i es posa rera el Juanjillo i establint una mirada de complicitat amb la resta de components del grup fa un gest amb el cap per a indicar que comencin el cant de felicitació.

Tots a cor van cantant el "cumpleaños feliz" i el rostre del Juanjillo s'il·lumina d'emoció davant la sorpresa que li han preparat els seus companys.

El cant acaba amb un "bravo, bravo" entusiasmats per part de tothom i el Juanjillo tot cofoi i un pel avergonyit per esdevenir en aquells moments el centre d'atenció, treu la seva capsa de galetes que tenia preparada i, ben agraït, la va oferint als seus companys que tot menjant inicien ara una conversa animosa plena de bromes i bon humor.

Un monitor estira amistosament les orelles d'una noia del grup que fa anys, davant l'expectació dels companys que esperen per donar-li una targeta de felicitació. Aquestes celebracions ajuden també a establir un bon clima de relacions interpersonals dins el grup.

Així doncs, de manera espontània i informal els noi/es aprenen també a manifestar la seva estima i amistat pels diferents membres del grup i van

fent que aquest esdevingui un marc significatiu en les vides de cadascú.

En d'altres ocasions el grup esdevindrà un lloc per a compartir també altres aspectes importants com el fet d'haver aprovat un examen, haver trobat una feina, en el cas dels monitors, o haver trobat parella. Així ho ha volgut manifestar la Gera que ha vingut avui a l'Esplai especialment emocionada i no ha pogut estar-se de compartir amb els seus amics la seva alegria.

-Ei, os tengo que dar una noticia muy importante.

-¿Ah sí? Uy... debe ser algo muy gordo porque pones una cara de felicidad...

-Pues es que.... esta semana he empezado a salir con un chico.

-¡Vaya hombre! Que bien.

-¡¡¡Uauuuu!!!

-Oye Gera, pues haber que día me presentas a alguna de tus amigas, ja, ja, ja... –diu un company del grup.

-Bueno Gera pero eso es muy importante. A ver explícanos como es. ¿lo conocemos?

-Yo sí. –diu en Xavi.

-Si, bueno... es un compañero del instituto y es guapísimo...

I la Gera comença a explicar tota emocionada com el va conèixer i les qualitats que li ha vist. Al cap d'una estona l'Anabel decideix ressaltar l'esdeveniment i proposa al grup de fer-ne una petita celebració.

-Bueno Gera, esto hay que celebrarlo. Venga va, vamos a comprar unas coca-colas .

Aquests fets mostren el nivell de confiança que els nois/es dipositen en el grup que no representa únicament un espai per a divertir-se i passar-s'ho bé sinó també un espai per a compartir-hi trocets de vida.

11.7.2. Els moments de vida quotidiana a les excursions

Les escenes que descriurem corresponen a l'excursió realitzada el 9 i 10 de maig del 1998 pel grup de Rangers de l'Agrupament escolta Pare Chanut. L'objectiu de l'excursió era fer l'ascensió al cim de les Penyes Altes del Moixeró, a la serra del Cadí.

A l'excursió hi va assistir una mica més de la meitat del grup, concretament nou nois, sis noies i dues caps.

Aquesta excursió es va programar recollint la demanda del grup que havia expressat reiteradament les seves ganes de fer una travessa una mica llarga, una excursió de caminar molt.

Les excursions són de les activitats que més agraden als nois/es i en les que s'acostumen a implicar més però la importància de les excursions radica sobretot en la quantitat i la qualitat que ofereixen les estones del quotidià. La convivència intensa durant les 24h del dia ofereix unes possibilitats educatives i relacionals que no es donen en el marc de l'esplai setmanal.

Hem volgut reflectir en les escenes seleccionades la importància que adquireixen aquestes estones en la creació d'un clima i ambient que els mateixos nois/es anomenen de "bon rotllo" i que considerem necessari per a que es pugui produir la participació.

Sentir-se a gust en el grup, tenir amics i gaudir d'aquesta amistat jugant lliurement, conversant intensament, compartint vivències, bromes i bon humor, va configurant un entramat de relacions interpersonals necessari per a que els nois/es puguin implicar-se i participar dels projectes i la vida del grup.

Tot i que l'experiència de les excursions configura un tot de vida col·lectiva, per tal de poder-ne fer un anàlisi més acurat hem seleccionat aquelles estones que hem considerat més significatives per a exemplificar els trets de quotidià que hem apuntat anteriorment: **les estones de trajecte, les caminades, les estones de temps lliure i els diferents rituals de vida col·lectiva.**

Les estones de trajecte

Ens hem trobat a les 8'30h. de matí davant l'Escola Tècnica del Clot i a mesura que han anat arribant els nois/es s'han anat format, com succeeix habitualment, els dos grups naturals: el dels nois i el de les noies.

Quan ja hi som tots l'Anna es dirigeix a tot el grup i dona instruccions.

-A veure Rangers, agafeu les motxilles que marxem cap el metro.

Els nois/es carreguen les motxilles a l'esquena i es posen en marxa tranquil·lament petant la xerrada. Els dos grups es mantenen fixos. Els nois caminen formant una filera horitzontal i van davant de tot amb una de les caps que va fent broma amb ells i les noies van rere amb l'altra cap.

Quan arribem al metro tots s'aturen i esperen les instruccions de l'Anna.

Aquesta treu les targetes de metro i els nois/es es col·loquen ordenadament en fila. Van agafant la tarja, la van col·locant a la màquina i van passant. Els nois/es saben perfectament el que han de fer, ho tenen ja interioritzat i saben fer-ho amb ordre i rapidesa.

Durant el trajecte de metro els nois/es conversen poc. Estan encara mig adormits i algun fins i tot aprofita per a fer una petita becaina.

Un cop a l'estació de tren l'Anna dona noves instruccions:

-A veure, deixeu les motxilles aquí apilades i agafeu l'esmorzar per menjar una mica abans de pujar al tren.

Amb aquesta indicació l'Anna està també oferint una pauta de comportament important: que no es pot menjar al tren perquè s'embrutarien el seients i per tant cal saber tenir cura de les coses que són de tots.

El grup de Rangers conversant i esmorçant a l'estació de tren.

Els nois/es es col·loquen asseguts en rotllana a terra i es posen a esmorzar, tot fent broma i iniciant una conversa animosa entre ells. Mentre, l'Anna ha anat a treure els bitllets de tren i quan torna es dirigeix al grup per a donar instruccions.

-Ep!, agafeu les motxilles que marxem a la via. Escolteu, ara us donaré un bitllet a cadascú. Heu de ser-ne responsables i no el podeu perdre, penseu que ha de servir també per a tornar.

-Hostia!, i si el perdo què?

-Doncs no convé que ho facis. L'hauràs de tornar a pagar ...i val peles

eh!.

Penseu de guardar-lo en un lloc que sigui el més segur possible i del que us recordeu!

Amb aquest fet l'Anna ha volgut traspasar una responsabilitat als nois/es per anar-los ajudant a fer-se grans. Es una manera també d'ajudar-los a assumir petits compromisos i de donar-los més autonomia.

A l'andana, mentre esperem el tren dos nois del grup conversen de les seves coses.

-Tio estic clapadíssim. M'ha costat mogollon aixecar-me

-A quina hora te'n vas anar a dormir?

-No se però era tardíssim, segur... Vaig estar mirant la tele fins a no se quina hora i quan posaven anuncis m'anava preparant la motxilla...

Preparar-se la motxilla és també una de les tasques importants en una excursió. Es una manera de fer-se seu el que s'anirà a viure, de responsabilitzar-se de les pròpies coses i també una manera de participar en la preparació de l'activitat.

Quan arriba el tren els nois van pujant ordenadament i procuren fer-se el seu lloc. Som molts i és difícil trobar un espai on hi podem seure tots junts. Cal pensar que el trajecte és llarg, més de dues hores, i els nois/es tenen ganes d'estar mínimament còmodes per a poder compartir vivències, històries, cançons, jocs, bromes....

Finalment el grup es distribueix al replà del tren que queda entre vagó i vagó perquè és la manera de poder-se veure millor les cares i els permet alhora asseure's a terra i fins i tot estirar-s'hi.

Els nois/es resten encara una mica endormiscats però a mesura que

passa el temps van augmentant la interacció comunicativa entre ells i s'engresquen explicant-se anècdotes, compartint els seus gustos musicals i esportius o explicant-se històries viscudes a l'escola.

El grup conversant distesament al replà del tren. La intensitat d'aquestes estones permete als nois/es obrir-se a la comunicació i aprofundir en les seves amistats.

Les caps, que s'han distribuït entre els nois/es, també participen com uns membres més del grup en aquest intercanvi comunicatiu i aprofiten per estretar els seus vincles amb els nois/es compartint acudits i jocs.

- Va Joan, explican's un acudit que tu en saps molts, -diu l'Anna
- Mmmmm.... val. Doncs, resulta que era un .....

I cadascú va explicant els que sap tot rient col·lectivament i gaudint d'una llarga estona divertida.

Hi ha tres membres del grup que estan fent un joc simbòlic. Fan veure que són periodistes d'una cadena de ràdio comarcal a la que han anomenat "ràdio Ponti Urgell" i amb una mena de tub que fan servir com de micròfon, es dediquen a fer entrevistes als seus companys de grup i a les seves caps sobre temes molts diversos.

En una de les estacions pugen al tren un grup de nois/es d'un esplai i els simulats periodistes de seguida s'apressen a informar a la resta del grup.

-Atenció, atenció! senyors passatgers, perill, perill! s'apropa un grup "d'esplaiers"

-A veure, vostè que posa aquesta cara de desànim, què pensa dels esplaiers?

I el noi en qüestió arronsa els ombrós i posa una cara d'indiferència.

-Sí senyor, sí senyor! Quin comentari senyors, quin comentari més profund!

-A veure i vostè, dirigint-se a un altre company del grup, vostè que te a dir dels "esplaiers"?

-No m'agraden, són molt diferents.

-Diferents senyors!, acaba de dir diferents!.... i es pot saber perquè?

-Doncs per això. I es senyala el fulard i la camisa

I mentre els periodistes continuen fent la seva broma l'Anna es dirigeix

al darrer noi entrevistat i li dirigeix algunes preguntes amb la voluntat de reduir el rebuig inicial mostrat als dels esplais i que alhora ajudaran a explorar i aprofundir en els trets d'identitat dels escoltes.

-Escolta Oriol, els dels esplais no són tan diferents a nosaltres. N'hi ha molts que també porten fulard, no?

-Si però el porten per portar.

-Què vols dir amb això?

-Ja saps que per nosaltres és més que un fulard, ens l'hem de guanyar. Ens costa un esforç i te un sentit.

El fulard representa pels escoltes un signe d'integració dins el grup, un reconeixement, per part dels companys, del sentit de responsabilitat i de cooperació necessaris per a compartir els projectes del grup. Es el premi que s'obté després d'haver acomplert la promesa feta al grup. Per això té tanta importància per als nois/es. No tothom en té, només aquells que ja han finalitzat el procés de maduració en la vida del grup. Un procés que ve recolzat i guiat pels companys més grans de la unitat que es converteixen en els guies dels més novells. Així els nois/es van aprenent que participar en la vida d'un grup implica compromís, responsabilitat i cooperació. Un camí en el que l'esforç per a superar-se i aproximar-se a aquests valors en serà indispensable. Un camí que no sempre serà fàcil però que, per sort, no es fa en solitari sinó amb l'acompanyament de tot el grup que t'acabarà premiant amb el seu reconeixement.

Es d'aquesta manera, compartint estones de gresca, de jocs i de diàlegs com el viatge se'ls va fent distret i es converteix també en un element de l'excursió que els permet anar consolidant un bon clima de relacions entre ells.

Les caminades

Quan hem arribat a l'estació d'Alp, hem baixat del tren i els nois/es s'han aturat a l'andana esperant les consignes de les caps. L'Anna es dirigeix a tot el grup per informar del camí a seguir i establir les normes de la caminada.

-A veure, estigueu ben atents, si us plau, i no us despisteu. Hem de travessar la via. Ho farem pel pas de vianants i mirant bé que no vingui cap tren. Després hem de baixar fins al poble seguint aquell camí -i ho senyala amb el dit- d'acord?. Jo aniré davant i la Gemma darrere.

Quan arribem al poble agafarem la carretera i haurem de caminar uns cinc o sis quilòmetres aproximadament, fins a Urtx. Allà agafarem una pista forestal que ens portarà fins al refugi.

Recordeu que per carretera hem d'anar en fila d'un i en sentit contrari als cotxes. Hem de procurar anar tots junts i evitar distanciar-nos gaire, de manera que anirem amb calma i al ritme de la majoria, d'acord?....doncs som'hi.

Amb aquesta intervenció doncs, l'Anna ha orientat al grup del trajecte a fer i alhora ha transmès unes normes de comportament que els aportaran seguretat i alhora s'establiran com a bases per a un posterior comportament autònom i responsable.

El grup caminant en filera per la carretera

Malgrat la caminada per carretera dificulta que els nois/es puguin establir un diàleg continuat entre ells, ja que aquests han d'anar en fila d'un i no es veuen les cares, aprofiten aquesta estona llarga per a cantar plegats i també per a fer-se bromes.

Un dels nois que porta un pal a la ma comença a fer-li pessigolles al company que te davant posant-li el pal entre les cames i riuen plegats.

Un altre noi aprofita per estirar una cinta que penja de la motxilla del company que te davant tot fent-lo tambalejar.

-Ei tio! Que em faràs caure

-Ja, ja, ja...

-Ara veuràs...

I el noi es col.loca ara rera el seu company i li estira també una cinta tot deixant-se arrossegar per aquest que ha acceptat amb bon humor el retorn de la broma que ell havia iniciat.

L'ús de la broma i el bon humor es va convertint en una constant dins el grup i en un indicador del "bon rotllo" viscut per aquest.

Quan arribem a Urtx fem una aturada en una plaça per a repostar. Estem cansats però sabem que encara queda molt fins arribar al refugi, de vint-i-cinc a trenta quilòmetres per pista forestal.

Els noi/es deixen les motxilles apilades en una paret i corren desesperats a veure en una font. Fa un sol aclaparador i a mesura que van bevent es van deixant caure exhausts a terra, recolzats a sobre les motxilles o a sobre les panxes dels seus companys.

Un grup de noies jeuven unes sobre les altres.

Són aquells moments en que els nois/es aprofiten per intensificar el contacte físic entre ells i compartir gestos de tendresa, abraçades, mirades, pessigolles, bromes... que van configurant un entramat de relacions càlides on la comunicació no verbal hi juga també un paper molt significatiu en l'establiment d'aquest "bon rotllo" que es viu al grup.

Després del descans cal continuar la marxa, hem recuperat una mica les forces i ens disposem a fer l'ascensió al refugi on haurem de passar la nit. Ens dirigim a la sortida del poble i agafem una pista forestal que s'endinsa per uns magnífics boscos d'avets i pins.

En un primer moment avancem col·lectivament, en grup i tots a la una, mentre aprofitem per conversar plegats sobre el paisatge, sobre les coses que farem quan arribem al refugi o sobre alguna anècdota que ens fa riure a tots plegats.

-Hòstia tios! recordeu quan li vam prendre la bamba al Raül (en Raül

és un dels caps del grup que no ha pogut assistir a l'excursió). Ja, ja, ja...Es bestial el "tuf" que li foten els peus!!....

-Sí, sí, ja, ja, ja.... S'hauria d'apuntar al llibre dels Guinness, segur que li concedirien el premi als peus més "pudents del mon".

-Ja, ja, ja, ja.....T'asseguro que si arriba a venir jo no el deixo dormir dins el refugi.

-Uf jo tampoc, el fotem a fora a fer bivac, ja, ja, ja, ja...

El grup caminant i conversant col.lectivament cap el refugi.

A mesura però, que passaven les hores i en funció també dels diferents ritmes de marxa es van anar configurant petits grups naturals que permetien establir uns nivells de comunicació molt més intensa i íntima entre ells.

Dos grups petits avancen pels boscos mentre conversen sobre qüestions personals. Aquests petits grups permeten aprofundir més en el coneixement de l'altre i enfortir l'amistat entre els nois/es del grup.

Han estat un total de cinc hores de caminada. Cinc hores per a compartir vivències, històries personals, anècdotes, esforç i cansament...En definitiva cinc hores per anar ajudant a consolidar el "bon rotllo" dins el grup.

Les estones de temps lliure

Les estones de temps lliure a les excursions prenen també una dimensió qualitativa i quantitativa molt més rellevant que en les tardes d'esplai setmanal.

D'una banda esdevenen espais privilegiats per a l'enfortiment de les relacions interpersonals i de la creació de "bon rotllo" i d'altra banda són generadores de situacions de participació informal, espais on els nois/es casi sense adonar-se, poden anar incidint en aspectes que poden ser molt significatius per al grup.

Quan hem arribat al refugi estàvem molt cansats, hem deixat les

motxilles a la porta i ajaguts en la immensitat d'aquells prats que convidaven a la calma i l'observació els nois/es han descansat una llarga estona mentre conversaven animosament sobre històries de pel·lícules i compartien el seu berenar.

Després l'Anna ha indicat al grup que fins l'hora de sopar, podien fer el que volguessin. Eren les sis i mitja de la tarda de manera que disposaven de dos hores i mitja de temps lliure. Dues hores i mitja per a viure amb intensitat i autodeterminació el propi temps.

De seguida s'han format tres grups naturals. Una colla de quatre o cinc nois, els més intrèpids, s'han aventurat a escalar un petit turó situat a la banda esquerra del refugi.

-Anna anem a fer descoberta de l'entorn.

-A val, espereu que jo també vinc.

I s'han allunyat dirigint-se cap el turó.

Al refugi no estàvem sols, caldria compartir-lo amb un grup de quatre joves que se'ls veia ja molt ben instal·lats. Portaven allà alguns dies i anaven molt ben equipats.

A l'alçada en que ens trobàvem, tot i estant a principis de maig, feia molt de fred de manera que el grup de joves havia encès la llar de foc.

Això s'havia convertit en un atractiu per a un altre grupet de nois/es que havien decidit quedar-se al refugi.

Recolzats en un quadrat de pedra que envoltava el foc, els nois/es el contemplaven embadalits.

-Què quapo... quina passada!

-Si, m'encanta

Es d'aquelles situacions acollidores i càlides que conviden a intensificar el contacte físic entre uns i altres i és així com els nois/es s'estrenyen mútuament i alguns s'asseuen a la falda dels seus companys com si amb el caliu que desprèn el foc no en tinguessin prou per a protegir-se del fred.

La calidesa del foc convida als nois a recordar històries antigues compartides

Uns nois s'enjugassen ara amb el foc tot remenant-lo amb uns pals que s'ha trobat, i una de les companyes els increpa per por a que l'ofeguin.

Un company entra amb una ampolla de coca-cola.

-Ei, qui en vol? I l'aixeca ensenyant-la al grup

I es sent un jo a cor.

Mentre es van passant l'ampolla els uns als altres continuen la seva contemplació i inicien una conversa sobre històries antigues compartides.

-Ei, Martí, recordes el fred que vam passar als darrers campaments la nit que vam decidir fer bivac.

-Hòstia, que si ho recordo!

-Sí, doncs aquí ja veurem.... no us heu fixat que no hi ha vidres a les finestres!

-Hòstia no fotis! Es veritat

-Ala tio!, ja deia jo que passava una rasca.....

Després d'una estona força llarga, una hora aproximadament, l'Anna, que ja ha tornat de fer la descoberta, ens comenta que ha estat parlant amb alguns nois i aquests en la conversa li han preguntat què era un orgasme. Ella se n'ha sortit com ha pogut però s'ha adonat que els noi/es tenen inquietuds per aquests temes, que sovint fan bromes o comentaris amb al·lusions sexuals i que les seves preguntes indiquen que potser no tenen la informació suficientment clara sobre aquestes qüestions i decideix contrastar la seva impressió amb l'altra cap.

-No se Gemma, tinc la sensació que sobre aquest tema n'hauríem de poder parlar obertament amb els nois/es

-Vols dir?

-Crec que si. Tenen molts dubtes. A més, que ens ho hagin preguntat a nosaltres ja és força significatiu. Segur que amb els pares no deuen parlar d'aquestes coses i amb els mestres tampoc. Estan en una edat que comencen a plantejar-se tot el tema del sexe i si confien en nosaltres potser els hauríem de donar algun tipus de resposta no?

-Sí tens raó... però com ho fem? Potser hauríem de parlar primer amb els pares.

-No se....potser si. Jo crec que hauríem de fer un debat i deixar que

ens preguntessin obertament tot el que vulguin saber sobre aquest tema.

-Vols dir? Tia! Com ens comencin a fer preguntes xungues.

-Doncs els hi expliquem i ja està. Ja ens ho prepararem.

-Bé, d'acord. En tot cas ho podem parlar amb l'equip.

-Sí, es clar.

Així, de manera informal i amb el diàleg establert des de la confiança els nois/es han pogut manifestar les seves inquietuds, interessos i necessitats, que degudament acollides per les seves caps han incidit en el disseny d'una nova activitat.

Aquest fet mostra també la importància que tenen els caps per als nois/es. Aquells no són únicament els seus responsables i educadors, són també uns amics, algú que parla amb un mateix llenguatge i amb qui poden confiar i compartir angoixes, preguntes, dubtes... Algú proper però el suficientment gran com per a que els aportí seguretat i credibilitat.

A mesura que els nois/es s'anaven cansant de contemplar el foc, anaven sortint del refugi i s'afegien a un tercer grup que s'havia quedat a fora jugant en els prats de la banda dreta del mateix.

El terreny no es gaire pla, fa una pendent força inclinada de manera que el grup aprofita els avantatges d'aquell magnífic context per a jugar al divertit joc de les "croquetes".

Una de les noies comença iniciant una tombarella per la pendent que la condueix a una altra i a una altra i així successivament fins arribar a la falda del prat.

L'èxit d'aquest primer atreviment mou a la resta del grup a imitar la iniciativa i de seguida el prat s'omple de nois/es rodolant com a croquetes pendent avall amb el ressò dels seus somriures permanents.

-Marta, quan arribis a Puigcerdà avisa! –li diu la cap entre rialles.

-Ala tios! Totes les tifes de vaca esclafades. Ja, ja, ja....

-Ecssss, quin fàstic!

-No home, no,.... era broma

-Seràs..... –I un dels nois es llença sobre la cap tot fent-li pessigolles.

Els nois/es continuen gaudint llançant-se per la pendent i ara algú fa una nova proposta.

-Ei, va, fem una cursa?

-Val, val. Vinga, a veure qui arriba primer a baix.

-Hosti, sí, què xulo!

I es col.loquen tots arreglerats al cim del pendent esperant el senyal de la cap.

-Preparats?.... a la una....a les dues....i a les....tres!

I una nova imatge de cossos rodolant envaeix el prat.

-Ai, ai, ai.....que xoquen, que xoquen! –diu la cap tot rient.

I dues noies ensopeguen quedant esclafades a terra i trinxant-se de

riure mentre la resta continua rodolant entre crits i rialles.

Un grup de nois/es jugant espontàniament en l'estona de temps lliure.

Continuen repetint el joc unes quantes vegades més i a mesura que es van cansant es van deixant caure els uns a sobre dels altres. I novament el contacte i la comunicació física prenen el seu protagonisme: pessics, pessigolles, abraçades.... una massa de cossos amuntegats que no paren de riure i de divertir-se col·lectivament.

Els nois/es gaudeixen del seu temps compartint bromes i festes amicals

Han estat doncs dues hores per a divertir-se, jugar, conversar, explorar, riure...., dues hores per a compartir plegats experiències

emocionals comunes. Experiències que ajudaran a enfortir i intensificar les relacions entre els diferents membres del grup contribuint així a preparar el terreny per a la participació.

Rituals de vida col·lectiva

Com hem pogut veure participar en un projecte de vida col·lectiva implica cooperar, col·laborar. Implica sentir-se membre d'una comunitat, tenir un determinat sentiment de consciència col·lectiva en el que sovint els interessos del grup es prioritzaran enfront els particulars per tal de poder assolir els objectius i els compromisos establerts entre tots.

En els centres de temps lliure hi ha diferents estones en les que aquest sentiment de col·lectivitat es va alimentant, estones nodrides d'aprenentatges cooperatius, de rituals que permeten als nois/es dotar-los d'una mateixa identitat, d'un mateix fer que no anul·li però la diversitat.

A les excursions, tenint en compte la intensitat de la convivència, aquests rituals es converteixen en un fet habitual del quotidià dels que en podríem destacar els "bons dies i bones nits" i els àpats comunitaris.

Els "bon dia" i "bona nit"

Iniciar i finalitzar el dia de manera conjunta és afirmar també que tots formem part d'una mateixa comunitat, és una manera de reforçar els valors compartits.

Es tracta doncs, de moments ritualitzats que incidiran en el procés de formació moral dels nois/es, un procés on els valors viscuts en el grup s'aniran convertint en guies que els permetran orientar les seves accions socio-morals.

En les escenes que descriurem veurem com entren en joc tots aquests aspectes.

Els nois/es havien de llevar-se aquell dia molt d'hora perquè calia fer l'ascensió al cim. Eren les set del matí quan les dues caps han anat passant entre els nois/es estesos al refugi i carinyosament els anaven sacsejant

-Vinga nois que ens hem de llevar.

-Va, que hem d'anar a fer el bon dia i tothom ha de ser-hi. Ja sabeu que passa si algú no acudeix.

-Què passa? –pregunta un noi mig endormiscat

-Doncs... que no està bé. Hem de ser-hi tots. Ja sabeu que els horaris els hem de respectar. Si algú arriba tard fa anar malament a tot el grup. D'acord?

L'Anna ha recordat així el pacte establert per tot el grup reforçant alhora el sentiment col·lectiu.

Els nois/es van sortint mandrosament dels seus sacs i inicien les primeres tasques d'autonomia personal del dia: cal vestir-se, plegar-se els sacs, fer-se la motxilla i anar-se a rentar. Són tasques certament personals però fetes alhora amb cooperació.

Es força habitual veure com entre ells es demanen ajuda o n'ofereixen per tal d'alleugerir més la feina.

Una de les noies que ja s'ha vestit estira el seu sac a terra i tot doblegant-lo per la meitat comença a enrotllar-lo amb força. Un cop plegat l'ha de posar dins la funda i una companya que l'estava observant se n'adona de la dificultat que tindrà i li ofereix el seu ajud.

-Vols que et doni un cop de ma?

-Sí, gràcies. –I mentre una manté oberta la funda l'altra comença a introduir el sac. Després entre les dues continuen apretant el sac amb força.

-Ostres si que costa, no?

-Sí, sí.... quedarà un botifarró.

-Uff!, ja està. Gràcies.

Dues noies del grup resolen la tasca de plegar-se el sac oferint-se ajuda mútua

Una altra noia que s'havia enrotllat l'aïllant intenta posar-hi les gomes però sembla que li costi i ho soluciona ràpidament demanant ajuda a un company.

-Ei, me'l pots aguantar un moment si us plau?

-Sí. Espera. –I mentre ell li aguanta, la noia pot obrir bé les gomes amb les dues mans i col·locar-les al voltant de l'aïllant.

D'aquesta manera els nois/es van enllestint les tasques amb eficàcia i a mesura que ho tenen tot recollit van sortint a fora amb els seus estris de neteja personal, per a rentar-se en una font propera al refugi.

Després un cop tots nets i polits es van aplegant al voltant de les caps que els han convocat al mig del prat i es van posant drets formant una rotllana.

L'Anna els explica que el bon dia tindrà dues parts. Una petita història i després una salutació.

Comença explicant la historia amb un to molt suau i seriós alhora i els nois/es l'escolten molt atentament amb el cap baix, com si meditessin.

-Una vegada, hi havia un home que estava trist i ensopit mirant l'horitzó del mar . En aquestes que se li atansa per darrere un altre home que tot abraçant-lo pels ombrós li pregunta:

-Què et passa?.

-Doncs estic trist perquè crec que he perdut la fe en Crist. .

-Veus aquelles petjades d'allà? I l'home que se li havia atansat senyala quatre petjades que hi havia damunt la sorra.

-Sí.

-Doncs són d'algú que estava passant un bon moment i caminava amb Jesús al seu costat.

-I l'home que estava trist li pregunta, i aquelles d'allà? Senyalant-ne només dues.

-Aquelles són d'algú que passava un mal moment.

-Ho veus? No m'estranya que hagi perdut la fe perquè quan les coses et van malament et quedes sol.

-No, quan les coses et van malament no vas sol. Jesús et porta en braços.

Després d'explicar la història l'Anna n'extreu una conclusió i la verbalitza.

-Això ens ha de fer pensar molt perquè malgrat les coses ens vagin, de vegades, malament si tenim fe mai estarem sols.

Després deixa uns breus minuts per a que els nois meditin.

Començar el dia amb una estona de pregària col·lectiva és també una manera de sentir-se particip d'una mateixa comunitat, d'una comunitat que vol viure uns determinats valors, una determinada manera d'entendre la vida on aquests rituals esdevindran recordatoris, manifestació i vivència d'allò que a tots els identifica.

La segona part del bon dia consistirà en oferir una salutació als companys. Cadascú anirà sortint al mig de la rotllana i haurà de dir "bon dia" a la resta de companys/es de la manera que més li agradi.

La Gemma, una de les caps, inicia la ronda exemplificant la conducta ha realitzar. S'atansa al mig de la rotllana i diu bon dia, amb un to alegre i festiu, mentre es dona una palmadeta al cap i una altra a la cama tot fent un saltiró.

-Bon dia Gemma! –responen a cor tots els nois/es mentre repeteixen el gest fet per la seva cap.

Ara li toca el torn al Martí i mentre flexiona lleugerament les cames i estira un dels braços tot senyalant al grup diu: "*bon dia pallussos*". I el grup li retorna la salutació amb el gest: *bon dia Martí!*

I així successivament van sortint tots els membres del grup. Cadascú ofereix al grup algun gest particular, n'hi ha que salten obrint-se de cames, d'altres donen a l'aire una volta de 180 graus, d'altres fan saltirons com a conills, tombarelles, petons....el que faci falta per tal d'anar-se despertant i

poder començar el dia amb alegria compartida.

Els nois/es compartint el ritual del bon dia fent-se un petó

*****

El dia finalitza i cal marxar a dormir no sense haver fet però, un repàs de tot el que s'ha viscut. Es per això que després d'haver fet el joc de nit les caps apleguen al grup davant el refugi i els donen les consignes per a fer el "bona nit".

-A veure, hem d'anar a dormir però ho farem de manera relaxada. Ara sortirem a ple camp, podeu anar allà a on vulgueu i es tracta de que escolteu el silenci de la nit. Heu d'anar sols i heu de meditar o reflexionar sobre el que heu fet durant el dia d'avui. Sobre el que més us ha agradat i sobre les coses que podríeu millorar i si algú té més ganes de meditar que pensi en aquesta frase:

"Sóc lliure del silenci i esclau de les meves paraules"

Els nois/es molt silenciosament es van distribuïnt per a tota la prada, asseguts o estirats boca amunt mirant els estels.

Fa certa fredor veure als nois/es en actitud contemplativa durant tanta estona, uns deu minuts aproximadament, en el ple d'aquell silenci i en mig la claror de la lluna i els estels.

Després lliurement i quan cadascú considera per finalitzada la seva reflexió va entrant al refugi, i amb la mateixa actitud de calma i silenci es disposen a acollir, ben merescudament, una llarga estona de descans.

El sentiment de consciència col·lectiva no es nodreix únicament a partir d'accions cooperatives sinó que també serà important dedicar espais i moments per a la reflexió individual, per a l'autoconeixement com a procediment necessari per a dotar als nois/es de la consciència crítica necessària per a poder avançar i madurar tant individualment com a grup.

Els àpats comunitaris

Esmorzar, dinar, berenar i sopar plegats són moments de la vida quotidiana que acostumem a viure amb les persones que més interactuem, la família i els amics. Són moments molt significatius no només perquè ens permeten cobrir les nostres necessitats físiques sinó també perquè viscuts col·lectivament estan carregats d'intersubjectivitat i d'aprenentatges de valors.

Després del bon dia els nois/es es van disposant en rotllana, asseguts a la prada, amb les seves bosses de l'esmorzar. Mentre s'esperen a que arribin tots els companys, van traient el menjar de les bosses tot conversant amigablement.

Quan ja hi som tots, amb un to festiu i de gresca s'inicia el ritual que donarà obertura a l'esmorzar: el cant de benedicció. La cap dona l'entrada i tots s'hi afegeixen cantant animosament.

-“Cote, cote, cote, cote, beneeix aquesta taula.....”

I el cant acaba amb un “bon profit” col·lectiu.

Tothom s'esmerça en obrir els seus esmorzars, galetes, suc, entrepans...

-Com sempre, pernil i formatge..., típic... la meva mare sempre em fa el mateix. I mira que sap que no m'agrada.

-Ja, ja, ja....No pateixis...Té, vols donetes?

-A val. Gràcies.

Tothom comença a oferir coses de les que té i s'inicia una roda d'ofertes de menjar: galetes de tot tipus, cacaolat, entrepans, donuts... es trafiquen o senzillament s'ofereixen generosament Està clar que si algú s'ha oblidat l'esmorzar o porta quelcom que no li agrada podrà quedar també tip perquè tot es comparteix mentre s'intercanvien bromes i s'expliquen anècdotes.

Quan sembla que tothom estigui ja a les acaballes una noia del grup inicia una roda amb un bossa de deixalles i tothom va dipositant les seves i passant la bossa al company/a del costat mentre l'Anna recorda la norma:

-Recordeu que no vull veure cap paper a terra. Tot ha de quedar ben net.

S'han viscut i s'han exercitat doncs valors i actituds necessàries per a compartir un projecte de vida en comú: la solidaritat, el compartir, el saber esperar als companys, la neteja de l'espai compartit... i sobretot s'han continuat intensificant les bones relacions entre uns i altres.

11.8. La participació en la vida del grup

La participació en un projecte de vida en comú implica també anar prenent decisions sobre aspectes organitzatius i estructurals. Com ens organitzarem, quines tasques especificarem i qui les assumirà... perquè fer grup suposa que tothom hi ha d'aportar quelcom de si mateix. Que tothom "s'ha de mullar" per a que el grup rutlli i això no es sempre fàcil. La convivència sempre va acompanyada de conflictes perquè de vegades costa reconèixer què és el millor per a tots i trobar punts d'acord davant la diversitat d'interessos. Tots aquests aspectes però, donen vida al grup i l'ajuden a créixer.

En aquest bloc presentarem les escenes que fan referència doncs, tant a les qüestions organitzatives i estructurals com a la participació dels nois/es en la resolució dels conflictes.

11.8.1. Participació en la distribució de càrrecs i responsabilitats

Les escenes que tot seguit descriurem corresponen a diferents moments en que el grup Canigó de l'Esplai La Sagrera dedica a organitzar els càrrecs i responsabilitats dins el grup. Alhora aquestes escenes també ens permetran identificar diferents estructures i mecanismes de participació del grup i de la vida del centre.

Val a dir que l'Esplai La Sagrera s'inicia aquest any amb una nova experiència de participació dels nois/es en l'organització i la decisió d'aspectes que afecten a la vida del centre. Es per això que s'han creat les "reunions de campanya" Es tracta d'unes reunions que es fan un cop al trimestre i que tenen com a principals objectius donar l'oportunitat als nens/es de poder expressar les seves opinions i interessos així com oferir-los també la possibilitat d'influir en la presa de decisió i preparació d'aspectes que poden afectar a tots els membres de l'esplai., com per exemple la redacció del butlletí intern o la celebració de festes tradicionals com la castanyada. En aquestes reunions hi assisteixen cinc infants, un representant de cada grup d'edat, i els membres del consell directiu del

centre: el consiliari, la directora, la coordinadora pedagògica i el tresorer.

Aquestes reunions manifesten doncs, una clara voluntat del centre de donar més protagonisme i responsabilitat als infants en tot el que es viu a l'esplai.

Introduir aquestes reunions ha suposat, però, pensar en diferents mecanismes i instruments que permetin recollir la informació que s'ha d'expressar en les mateixes i que alhora assegurin la representativitat. És per això que cada grup haurà d'escollir a un representant que en farà de portaveu trasmetent tota aquella informació que s'haurà anat anotant en una **llibreta o diari de grup**.

Al ser una nova estructura de participació creada al centre, els nois/es mostren encara un cert recel o desconfiança que caldrà anar superant a mesura que captin el sentit i la utilitat de la mateixa.

Els càrrecs intrainstitucionals

En la següent escena veurem com els monitors informen al grup de la reunió de campanya i intenten que s'esculli a un representant. Els monitors però, no posen especial entusiasme alhora d'informar al grup d'aquestes reunions, sembla que ho visquessin com una càrrega més a assumir pel grup i, evidentment, els nois/es tampoc mostren gaire interès per l'assumpte.

Els nois/es a mesura que van arribant a la sala van seient al voltant de la taula juntament amb els monitors i van petant la xerrada i fent bromes.

En un moment determinat, l'Anabel es dirigeix a tot el grup i informa que avui hi ha reunió de campanya. El Juanjo anima als nois per a que surti algun voluntari:

-¿Oye, sabéis que hoy hay reunión de campaña?

-Sí. Venga chicos, alguien tiene que ir.

-Reunión ¿de qué?

-¿Eso que es?

-Yo no quiero ir

-Yo tampoco

Els monitors, però, no acaben d'explicar ben bé perquè s'han creat aquestes reunions, què es pretén amb elles, qui les compona i com funcionaran. Únicament insisteixen en que algú del grup haurà d'anar com a representant i posen l'accent en la poca feina que els representarà.

-Venga chicos, diu l'Anabel. Total solo hay que apuntar en un papel lo que digan. También podréis formular quejas, o propuestas sobre lo que hacemos en el esplai o el grupo.

Els nois/es però continuen manifestant desinterès per a la tasca a fer i donat que ningú s'anima a anar-hi l'Anabel diu que es farà per sorteig i a qui li toqui.

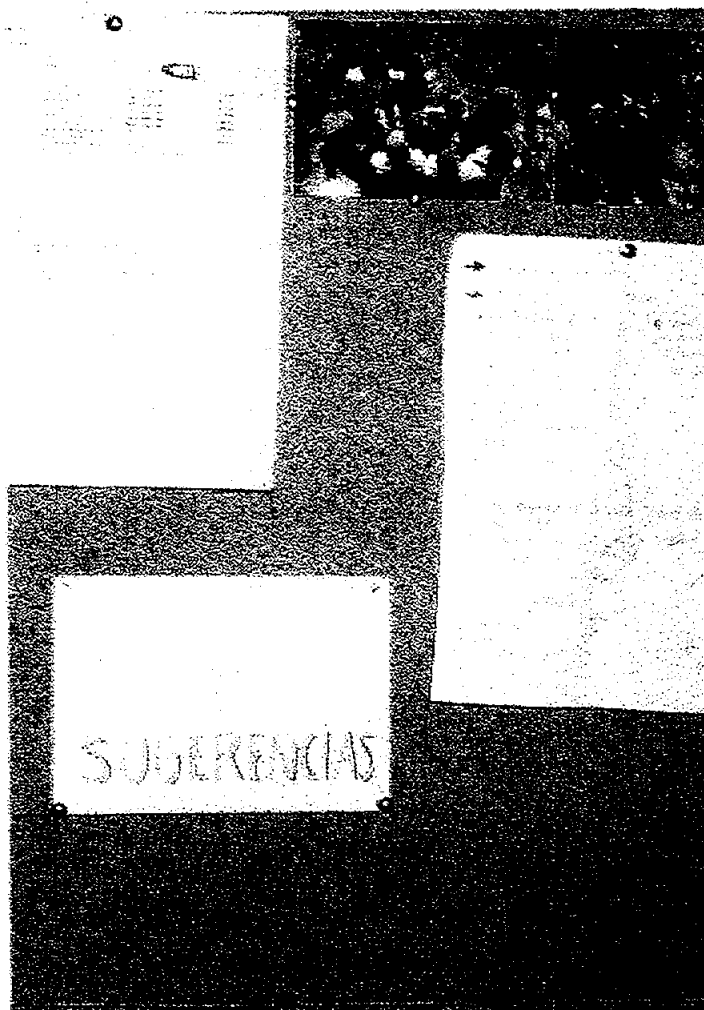
-Bueno, como alguien tiene que ir lo haremos por sorteo. ¿Vale?

-Pse.... Diuen els nois/es arronsant les espatlles amb signes d'indiferència.

Han de dir un número del 1 al 5 i qui l'encerti haurà d'anar com a representant del grup. Li toca al Josep i se'n va tot resignat (amb el cap baix i murmurejant "que rollo") amb un full blanc per a prendre notes.

Ara l'Anabel aprofita també per a informar d'un nou instrument de comunicació i expressió que es vol instaurar en els diferents grups.

-A ver chicos, no sé si os habéis fijado pero a partir de ahora podréis encontrar en el corcho un buzón de sugerencias. Se trata de un sobre blanco grande que hemos colgado para que cada uno pueda expresar lo que le apetezca: quejas, sugerencias, propuestas. Lo que queráis, y además lo podéis hacer de manera anónima.

La bústia de suggeriments penjada al suro pretén ser un instrument que faciliti la lliure expressió d'idees i opinions i per tant esdevé també un instrument de participació.

El Juanjo proposa als nois/es que mentre esperen a que torni en Josep de la reunió podrien fer un joc organitzat i aquests accepten.

Al cap d'una hora i mitja aproximadament, torna en Josep de la reunió

i els monitors li demanen que expliqui a la resta el que s'hagi parlat.

El Josep amb un to seriós i responsable informa als seus companys.

-Qué tal Josep, ¿cómo ha ido?

-Bien, diu amb certa resignació.

-¿Qué os han dicho?, ¿puedes explicárnoslo?

-Pues ...que se hará un libro de la coordinación del grupo y yo como soy el responsable de esta tarea me encargaré de poner todo lo que hace el grupo pero si alguien lo desea también podrá escribir alguna sugerencia, queja o comentario.

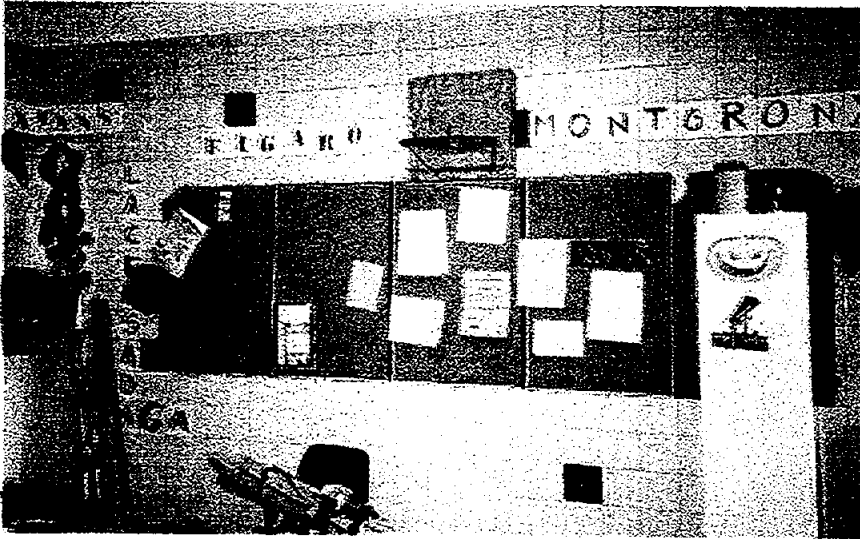
Tot i que l'aportació del Josep no ha estat molt exhaustiva els seus companys/es l'han escoltat atentament valorant així la seva responsabilitat.

Així doncs, tot i que la participació que es va vivint en el propi grup de nois/es acostuma a ser espontània i informal, degut sobretot a les dimensions reduïdes del grup, també caldrà anar creant estructures més formals de participació que permetin assegurar la incidència dels nois/es en d'altres nivells que vagin més enllà del propi grup. Aquestes estructures ajudaran també a eixamplar la cultura democràtica en la vida del centre i alhora permetran que els nois/es vagin entrenant-se també en el joc democràtic.

Al començar el segon trimestre de l'esplai, els monitors volen tornar a recordar als nois/es la importància de les reunions de campanya i l'oportunitat que els ofereix per a poder expressar les seves opinions i idees.

Els monitors han comprat una llibreta per tal que els nois/es puguin anar anotant tot allò que desitjarien transmetre en les reunions de campanya

però al ser un instrument nou i proposat pels monitors, els nois/es encara no se l'han fet seu i els costa acabar d'entendre la seva funció.

Els suros esdevenen un recurs per a la difusió de la informació i alhora una eina que permet visualitzar i recordar aspectes importants de l'organització de la vida col·lectiva.

El Juanjo ha aplegat al grup al voltant de la taula i pren ara la paraula.

-A ver, una cosa.... novedades. I agafa una llibreta blava entre les dues mans. ¿Os acordáis de la reunión de campaña?

-No, No, contesten els nois/es alhora.

-Josep explícalo, diu l'Anabel.

-Eso, el Josep si que lo sabe. Bien, debería saberlo.

Els nois/es però estan força alterats, no paren de fer xivarri i no presten gaire atenció. El Juanjo torna a insistir.

-Vale, va. ¿Os acordáis de la reunión de campaña?..... Sí, hombre. La reunión de campaña que dijimos que haríamos cada trimestre, que luego

sale lo del boletín,....la que fue el Josep.

Dirigint-se ara al Josep.

-¿Tu te acuerdas que fuiste a la reunión? En la asamblea que hicisteis vosotros, Josep. ¿Os acordáis que os dijimos que se recogerían la opinión de los grupos?

-No me acuerdo.

-Ja, ja, ja ....riuen alguns nois/es

-Va tio, diu en Juanjo amb un to més serios. ¿Te acuerdas o no?

-Sí

-Pues venga, explicalo

-¿Y por qué yo? Ya lo has dicho tu.

-Va, Josep.... venga tio. Li suplica en Juanjo.

-¿Y qué explico? ¿para qué sirve esa libreta?

I el Juanjo l'agafa ara entre les dos mans i l'aixeca mostrant-la a tot el grup.

-Sí. Esta libreta sirve para.... I fa un gest amb el cap esperant rebre resposta per part dels nois/es.

-Para escribir.

-Ja, ja , ja , ja....

-Explicalo, Josep

-Es que no me acuerdo

-Bueno pues haber. Esta libreta, y cada grupo tiene una ¿vale?, se trata de que cualquiera la puede hacer servir, la puede utilizar y hay que ir anotando. Si tu vas a las reuniones eres el que tienes que estar al loro con la libreta.

El monitor mostra la llibreta o diari de grup que es convertirà en un instrument per a la lliure expressió d'idees, opinions i suggeriments de tots els components del grup.

Ara intervé l'Anabel formulant unes preguntes que ajuden a focalitzar la situació i a prendre consciència de l'us de la llibreta.

-A ver, Josep, ¿qué és lo que tienes que hacer en la reunión de campaña?

-Pues, explicar lo que hemos hecho.

-Bien, y ¿cómo vas a acordarte de todo?....

-Pues por la libreta, diu en Juanjo, ¿vale?.

Bien, pues entonces lo que estaría bien, Josep, es que cada día antes de irte te la miraras porque si no hay nada escrito tu podrías hacer algún comentario de lo que hemos hecho.

-Y ¿por qué lo tiene que hacer el Josep?

-Pues porqué el és el que va a las reuniones.

-De todas formas nosotros también podemos poner cosas. Si un día nadie ha puesto nada, pues el coge y pone un pequeño comentario. Si la gente se cuelga, pues tu lo dices, ¿vale?. Pero tu eres el encargado de llevarla y de hacer el seguimiento.

Esta libreta, es la libreta de nuestro grupo. No es suya, puede mirarla quien quiera pero el encargado de llevar el control és el. A ver si queda claro. Somos todos los que podemos escribir lo que hemos hecho. Por ejemplo, si un día hacemos una gimcana que nos ha molado mucho pues tu puedes ponerlo, ¿vale?. Pero si un dia nadie ha puesto nada pues el Josep la coge y él mismo lo puede hacer o puede preguntar si a alguien le apetece escribirlo, ¿vale?.

Ademas se trata de que en la libreta pongamos todas las opiniones, lo que podemos mejorar, cosas que nos han gustado y las que no también, sugerencias o lo que queraís.

Cada grupo tiene una y se trata de que al final de cada trimestre, cuando se vaya a la reunión, el Josep tiene que bajar con la libreta y de lo que nosotros hayamos puesto el tiene que resumirlo.

La libreta ¿dónde queréis que la dejemos?

-En el water, ¿por qué no?

-Ja, ja, ja,...

-Va, venga, ¿dónde quereis dejarla?

-Si hombre, en el water, así cuando no hay papel... Ja, ja, ja,....

-Bueno pues Josep tu te encargas de guardarla

Com hem pogut observar la iniciativa de les reunions de campanya no ha estat del tot ben acollida per al grup de nois/es que mostraven una certa indiferència i desinterès en assumir les responsabilitats que se'ls encomanaven. Davant d'aquest fet caldria però tenir en compte diferents factors que poden intervenir. D'una banda no hem d'oblidar que es tracta d'un grup de nois/es de 14 anys que comencen a viure ja la inestabilitat pròpia de l'adolescència. D'altra banda la proposta d'institucionalitzar les reunions de campanya i les llibretes de grup ha sorgit de l'equip de monitors i no de la iniciativa dels propis nois/es que ho poden arribar a percebre com quelcom imposat per l'equip de monitors. Un altre element a tenir present és que es tracta d'un organisme que suposa la implicació dels nois/es en quelcom que va més enllà del propi grup. Demanar als nois/es que s'involucrin en aspectes més institucionals suposarà tenir en compte el nivell de consciència col·lectiva i institucional que viu el grup i cercar els mecanismes necessaris que l'ajudin a potenciar: activitats conjuntes, lligam interpersonal entre tots els membres del centre...

Hem de tenir també present que si el grup no acaba de funcionar del tot bé internament, li serà encara més difícil involucrar-se en qüestions que estan fora del grup, en aquest sentit hem de partir de la base que el grup estava passant per un moment de crisi on alguns dels seus membres havien manifestat recentment en una assemblea el seu desgrat i desacord amb alguns aspectes del grup.

La informació i la motivació dels monitors serà també molt important.

Alguns nois/es tenien dubtes del que eren les reunions de campanya però no se'ls va acabar de donar tota la informació necessària ni es van posar de relleu les avantatges i les qualitats d'aquestes reunions.

Finalment també cal pensar que, com hem dit anteriorment, es tracta d'una nova estructura de participació i que per tant es comprensible que generi uns certs recels i desconfiances davant la incertesa que provoca qualsevol aspecte nou que s'introdueixi en un grup.

L'organització de tasques i responsabilitats dins el propi grup

A continuació veurem com els nois/es, amb l'ajuda i el guiatge dels seus monitors, distribueixen les diferents tasques i responsabilitats pròpies del grup.

Aquestes tasques van sorgir com a proposta dels mateixos nois/es en una assemblea anterior en la que van manifestar el seu interès de mantenir diferents responsabilitats rotatives dins el grup.

El grup està assegut al voltant de la taula, tal i com fan habitualment quan han de parlar d'alguna cosa.

L'Anabel es dirigeix a tot el grup per informar i estructurar la feina a fer.

-Haber chicos, tenenos que repartir lo de las "tasclas"

-¿Lo de las tasclas? .... ¿qué era exactamente?

-A ver, i l'Anabel desplega un full i llegeix.: las tasclas son rotativas y en grupo y son limpieza, material, información y marcha joven.

Hi ha dos nois del grup que no presten atenció. Estan rient tota l'estona i fent xivarri i el Juanjo intervé ara per cridar-los l'atenció.

-Oye, Josep, tu fuiste uno de los que se quejaron para que programáramos las actividades, ¿vale?. Pues entonces si lo hemos hecho es porque tu también estas de acuerdo de haberlo hecho así. Pues entonces acarrea con las consecuencias. Y por ti también va Eloi, porque tu también fuiste el que lo propuso y a mí me parece muy bien pero si tomamos una decisión la tenemos que seguir ¿vale?

Els nois/es es calmen una mica y es fa un silenci llarg. Amb aquesta intervenció el Juanjo ha volgut recordar als nois que es tracta d'un assumpte que ells mateixos van demanar i per tant que valoressin d'una banda l'acollida que els monitors han fet de les seves demandes i d'altra la importància dels compromisos presos. Per tant els nois/es han de tenir present que en l'exercici de la participació sovint la reivindicació de drets comporta també l'assumpció de deures i d'obligacions.

-Vale, haber recordamos las tareas: limpieza, material, información y marcha joven. Cuatro. ¿Se os ocurre algo más?....

I L'Anabel repassa i explica breument en que consisteix cada tasca i acaba exposant-ne una de nova proposada pels monitors.

-¡Ah! Y hay que añadir una mas que hemos introducido nosotros, la de Natura

-Y eso ¿qué es?

-Natura ¿qué es?.... Pues vaciar todo lo del reciclaje, el papel y el orgánico y cuidar al pobre ratón o ratones.

El grup te dos hàsters petits en un terrari que els mateixos nois/es han construït i que formen ja part del grup.

-Uff!!!

-Lo que vamos a hacer es sacar toda la arena. -diu en Juanjo

-Eso, con lo que costo traerla

-Sí con lo que costo traerla, la sacaremos toda y la idea es poner todo de papel de diario. Entonces cada semana cambiaremos el papel de diario y lo pondremos nuevo. ¿Vale?

-Pues entonces que asco!

-Bueno pues entonces los llevamos a la tienda.

-Oye, no , no, no! diu la Gera alarmada. Son mis "churris"

-Ja, ja, ja..... pues si nadie se encarga serán tus churris muertos. Tus churros serán , ja, ja, ja. I riuen tots plegats.

-A ver, aver, ... esto es serio reclama l'Anabel. O nos hacemos responsables todos o los devolvemos a la tienda

-No, no, los freimos aquí,

-Ja, ja, ja....

-Venga, va prepara el camping gas.

El Juanjo intervé ara reclamant una mica de serietat

-Oye, no señor tios. No estamos hablando de cualquier cosa.

Estamos hablando de los animales.

Els nois/es continuen fent broma a l'entorn dels hamsters.

-Bueno, venga. Tomamos una decisión ya. O los cuidamos o no los tenemos.

-¡Los cuidamos, los cuidamos! diuen alguns però d'altres continuen rient-se de la situació.

-A ver,. diu l'Anabel, ¿quién quiere los churris?

I tres membres del grup aixequen les mans i diuen, Yo, yo..

-Y ¿quién no los quiere?

Tres membres més aixequen la ma

-Ja, ja, ja, riuen tots

-Pues que ellos no los cuiden, diu la Gera, ya los cuidaremos los que los queramos.

-Bien, los que los queréis ¿estáis dispuestos a cambiarles los periódicos y hacer lo que sea necesario?

-Sí, sí,

-A mi me da igual.

-Vale, pues si os parece bien el grupo de natura lo dividimos en dos, el de ratones y el de reciclaje. Los que no queréis ratones os ponéis en reciclaje

Ara els nois/es comencen a aixecar-se de la cadira i agafen el paper que te l'Anabel on hi ha escrites les diferents tasques a fer. I cadascú va dient la seva:

-Yo quiero información,

-Pues yo no quiero natura....

El Juanjo s'aixeca i es dirigeix a la pissarra per anotar les tasques

L'us de la pissarra és un recurs més per a organitzar i estructurar les feines a fer i també un mitjà per captar l'atenció del grup.

-Vale va, ahora las tenemos todas en la pizarra, i les anomena novament.

-Marcha, marcha..... diuen alguns.

-No, esa será precisamente la última que decidiremos.

-¿Por qué?

-Pues porqué hay cosas que tienen que funcionar antes. Si el grupo

no funciona aquí dentro tampoco funcionara afuera.

-Bueno pues yo quiero ser de información, diu la Gera, y yo también, diu l'Eloi.

-Vale, venga, ¿alguién mas quiere ser de información.?

-Si, yo,

-Y Yo

-A pues, yo tambien.

-Vaya, hombre. Ahora resulta que todos queréis ser de información. Pues bien, empezaremos por material.

-¿Quien quiere ser de material? Es fa un silènci llarg. Ningú contesta.

Se trata de tener en orden el material, de que si se deja tirado hacer que la gente lo recoja.

-A ver, diu l'Anabel. ¿Por qué no lo hacemos al revés? Que cada uno escoja una y las que sobren ya las meteremos.

-Vale, va

-Bueno, no. Que digan preferencias

-Eso, diu el Juanjo.

-¿Cómo preferencias?.

-Por orden de preferencias eliges tres.

-A ver Xavi, di

-Información, material, limpieza

I l'Anabel va prenen nota en un full.

-Josep

-Material, natura y mmmm.... marcha

-Eloi,

-A ver primero marcha, segundo información y tercero material

I així cada noi/a del grup va dient les seves preferències per ordre mentre l'Anabel en va prenent nota.

-Bueno como no va a poderse llegar a un acuerdo nosotros lo organizaremos...

-Limpieza es lo único que nadie ha cogido

-Yo, yo me apunto a limpieza diu en Xavi.

-Oye, ¿y si unimos limpieza y material?. Apunta l'Anabel tot introduïnt un aclariment respecte a una de les tasques.

-A ver limpieza no significa limpiar la sala. Sino que entre todos hay que tenerlo ordenado.

-Entonces és lo mismo que material

L'Anabel intenta centrar novament la qüestió nomenant les tasques i les persones que l'han escollida en primera opció.

-A ver información: Xavi, Gera i Gemma se van a poner de acuerdo para ver quien queda en información. Tiene que haber dos en cada grupo.....Bueno espera.... si unimos material y limpieza entonces puede haber tres.

-Venga pues entonces informacion queda la Gera, el Xavi i la Gemma.

-Es rotativo, todos haremos todo

-A ver marcha: el Eloi, Elio, Juanjillo y Luís se ponen de acuerdo para ver quien se queda.

-Yo, quiero marcha,

-Yo también

-Bueno a mi me da igual, diu l'Elio

-Bien pues entonces se quedan el Juanjillo, el Eloi y el Luís.

-Venga, en material está el Josep y...¿tu lo quieres hacer, Eloi?

-A mi me da igual

-Pues venga.

-Vale queda una cosa mas.... ¿quién ha dicho que quería ratones?

-Yo, yo, diuen la Gera i l'Eloi.

-A ver , atención, queda así la cosa.

I l'Anabel va nomenant les tasques i els responsables que finalment

han quedat adjudicats.

Així doncs, sense una prèvia estructuració els nois/es han anat distribuint-se les responsabilitats amb l'ajuda dels monitors que han intervingut pantant la distribució, aportant informació sobre cada tasca, establint, sobre la marxa, alguns criteris per a fer la distribució i expressant també les seves opinions.

11.8.2. Participació en la regulació de conflictes

La vivència en col·lectivitat comporta sempre l'existència de conflictes i la necessitat de poder-los regular i resoldre de la millor manera possible.

Tot i que als centres de temps lliure, com hem vist en les dades del qüestionari, molts d'aquests conflictes es regulen de manera espontània hi ha situacions, que per la seva magnitud requereixen d'un tractament més formal, amb un espai, temps i context que permeti l'expressió oberta i confiada de tots els membres del grup.

L'escena que tot just descriurem respon a la regulació d'un conflicte sorgit al grup Canigó de l'Esplai La Sagrera quan portaven ja dos mesos funcionant.

Els nois/es del grup havien decidit realitzar una sèrie d'accions per tal de recaptar diners per anar de colònies però encara no havien començat a realitzar res del que s'havia pactat. Els monitors n'estaven una mica decebuts i com que intuïen que hi havia membres del grup que no estaven del tot a gust van decidir convocar una assemblea per a parlar-ne obertament.

Aquest dissabte els nois/es havien començat la tarda realitzant un joc organitzat. Un cop finalitzat el mateix, l'Anabel convoca al grup entorn la taula de la sala i dirigint-se amb un to més seriós de l'habitual expressa el seu desig de parlar del conflicte.

-Ahora haremos una asamblea.

-¿Una qué???

-Una asamblea

-Y ¿qué es eso?

-Pues se trata de que hablemos entre todos del porqué no hemos cumplido los pactos que nos establecimos. A Juanjo y a mí nos gustaría saber que es lo que está pasando.

-Sí, la verdad es que Anabel y yo estamos un poco decepcionados porqué se habían propuesto muchas cosas para recoger dinero para colonias y no se ha terminado de hacer ninguna. Ha pasado como muchas otras veces que empezamos las cosas pero no las terminamos.

Amb aquesta intervenció del Juanjo, al parlar en primera persona del plural, ha volgut també evidenciar al grup que els monitors són també uns membres més i que per tant assumeixen la seva part de responsabilitat en el que està succeint.

L'Anabel es posa dreta al costat de la pissarra, es dirigeix a tot el grup i els diu que farem un replantejament de tot el grup, de tot el que s'ha fet fins ara i dona explicacions de com es farà.

-A ver, hemos pensado que para hacerlo de manera más dinámica haremos tres grupos. Cada grupo tendrá que analizar una de las siguientes cosas:

-Campaña económica

-Actividades

-Responsabilidades

I ho anota a la pissarra. Després reparteix tres targetes de colors diferents a tres membres del grup que seran els responsables de cada petit grup. A cada targeta hi ha les instruccions del que cal fer.

-Vosotros, Xavi, Josep y Gera seréis los encargados de dinamizar y animar a vuestros compañeros de grupo para que hablen.

Després de donar les instruccions els nois/es s'agrupen amb els companys que tenen asseguts al costat i es distribueixen pels locals de l'esplai. Alguns agafen fulls i bolígraf i marxen de la sala.

Durant uns vint minuts aproximadament, els nois/es treballen en petits grups analitzant l'aspecte que els hi ha tocat seguint les instruccions de la seva targeta.

En aquest cas el treball en petits grups, de tres o quatre membres, ha permès assegurar la participació de tothom i alhora poder aprofundir molt més en els diferents aspectes a analitzar.

Després els nois/es es tornen a reunir al voltant de la taula per a fer la posada en comú.

Els responsables de cada grup comencen exposant les opinions dels seus components respecte a la campanya econòmica. Cada representant exposa de manera ordenada les seves postures i la resta escolta atentament.

-Nosotros si que la queremos hacer porque así tendremos dinero para campamentos.- Apunta la Gera. Además la tendríamos que hacer en horas de esplai porque así nadie tendría la posibilidad de escaquearse y lo haríamos entre todos. También podríamos hacer horas extras pero voluntarias.

L'Anabel intervé ara per a verificar la proposta realitzada:

-O sea que vosotros proponéis que sea como una actividad más del esplai.

-Sí

Ara intervé un altre membre del grup

- Nosotros también queremos hacerla porque así los campamentos nos costarían menos dinero pero pensamos que lo tendríamos que hacer fuera del horario del esplai porque las horas del esplai son para divertirse.

L'Anabel intervé per demanar aclariments

-¿Qué quieres decir con eso?

-Pues que a l'esplai venimos para pasárnoslo bien y para jugar, no para hacer cosas que son un palo!.

-Ya

En la intervenció del darrer representant s'expressa una crítica oberta al grup que genera una discussió en la que es van evidenciant certes desavinences i desacords entre diferents membres.

Poder expressar de manera més o menys assertiva les pròpies opinions i idees sobre el grup i les persones que el componen i saber fer front a les crítiques de manera positiva serà un element que permetrà al grup poder resoldre els conflictes i madurar col.lectivament.

-Nosotros también estamos de acuerdo en hacerla, tanto en horas de esplai como fuera. Lo que pasa que hemos visto que hay falta de ganas y mucho pasotismo.

-Yo también pienso lo mismo, -diu la Gera. Siempre que nos proponemos cosas luego no las terminamos. Hace falta poner más ganas. Por ejemplo ellos (referint-se als nois) prefieren mas ponerse a jugar a fútbol o con el ordenador que a hacer pulseras.

-No es eso, -diu l'Eloí, lo que pasa que yo el año pasado me pringué

un montón vendiendo números. Vendí los míos y los de otros que se “escaquearon” y este año paso. O se pringa todo el mundo o yo paso.

-Bueno pues yo propongo, diu en Josep, que cada uno se quede con el dinero de lo que venda y así cuanto más venda más económicos le saldrán los campamentos, y quien se escaquee se los tendrá que pagar.

-Hombre, diu en Juanjo, a mí eso no me parece del todo justo. Es cierto que el año pasado algunos de vosotros vendisteis más de la cuenta y quizás alguien se escaqueo pero también tenéis que pensar que no todos los del grupo tenéis la misma capacidad para recolectar dinero y eso hay que tenerlo en cuenta.

-Ala tios! tiene razón Juanjo. –Reforça el Xavi. Eso no es justo. Todo lo que recolectemos tiene que ir al fondo común y si todos queremos ir de campamentos todos tenemos que colaborar.

La Gera mostra el seu suport al Xavi i alhora expressa un argument que permet reforçar el nivell de consciència col·lectiva.

-Es cierto. Esto es un asunto de todo el grupo ¿no?. ¿Acaso no formamos todos un grupo?. Esto no es una cosa particular de cada uno por lo tanto hay que ponerlo todo al fondo común.

L'Anabel intervé ara per tal d'aproximar les diferents postures i centrar la qüestió.

- Vamos a ver. Creo que en una cosa estamos todos de acuerdo. Todos queremos ir de campamentos y todos queremos hacer campaña económica pero no nos ponemos de acuerdo en la manera de recolectar el dinero. Pues bien, como tenemos que ir avanzando y analizar los otros puntos yo propongo que para el próximo día todos pensemos algún mecanismo para recolectar el dinero que sea justo y que evite que la gente se escaquee. ¿De acuerdo?... Tenéis que traer propuestas concretas.

Bien ahora vamos a exponer las conclusiones que habéis sacado del tema de las actividades.

Intervé primer la Gera.

- Nosotros hemos pensado que las tendríamos que decidir entre todos porque así no habría gente que se aburriera.

- Nosotros queremos jugar más. Hacer juegos preparados entre todos. Juegos clásicos. Aporta un altre company

L'Eloi intervé ara reforçant la postura del darrer company i manifestant la seva crítica cap els monitors.

- Yo pienso lo mismo. No estoy de acuerdo en como los monitores están haciendo las cosas. Incluso estoy a punto de desapuntarme del esplai por este tema. Al esplai hay que venir a jugar y no a trabajar.

-¡Pero tu tío de que vas!. Li recrimina en Xavi. Que te piensas, ¿qué somos unos crios o qué?.

Somos chicos de catorce años y ya no podemos venir únicamente de 4 a 7 a jugar.

El Juanjo intervé ara procurant suavitzar les diferents postures.

-¡Bueno, bueno, tío!.... no te pases diciendo las cosas. Eloi y Josep tienen derecho a expresar sus quejas y en todo caso habrá que pensar una solución intermedia que satisfaga a todos.

L'Anabel intervé ara formulant al grup preguntes obertes que ajuden a explorar i focalitzar el problema i alhora estimulen als nois/es a elaborar judicis sobre la situació.

-A ver chicos, me parece bien lo que estáis diciendo pero ¿porque creéis que ha pasado esto?

Silenci.

-¿Cómo creéis que se ha llegado a esta situación?

Silenci.

-Eloi, ¿porqué piensas que has llegado a este extremo de sentirte tan mal en el espai?

-No sé a que te refieres.

- Porqué no lo hemos hablado antes. Reconeix ara la Gera.

-Claro. Si vosotros no manifestáis vuestro desagrado con lo que hacemos, nosotros no sabemos que tenemos que cambiar.

- Yo creo que es posible encontrar una solución intermedia. Proposa el Juanjo. Ni todo el rato jugando, ni todo el rato trabajando. En cualquier caso todo lo que habéis ido diciendo a Anabel y a mi nos hace pensar mucho. Así que por nuestra parte nos comprometemos a pensar como podemos mejorar.

Es ja l'hora de finalitzar l'espai de manera que l'Anabel proposa deixar l'assemblea en aquest punt i continuar el proper dissabte.

Com hem pogut veure en aquesta situació, la dimensió del conflicte ha portat als monitors/es a cercar un espai i un moment adequat per a poder parlar del mateix, pensant alhora algun tipus d'activitat més formal que permetés al grup explorar i evidenciar el conflicte.